ANUL XXXI
53
(1 390)
Sîmbătă
31 decembrie
1988
8 pagini
4 lei

SALA DE LECTURĂ

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

REPUBLICA

Ziua proclamării Republicii rămîne înscrisă pentru totdeauna în calendarul evenimentelor noastre fundamentale. Act politic temerar, stînd în cumpăna aspirațiilor și idealurilor care au frămîntat inima și conștiința poporului, momentul 30 Decembrie 1947 s-a legiferat în fața națiunii cu acea forță și amploare care vin din străfundurile istoriei și conferă destinului o condiție de înaltă justețe morală și socială, un înalt și cuprinzător orizont de prefaceri revoluționare. Către acest gînd al Republicii și către supremul act al înfăptuirii ei au bătut inimile înaintașilor și s-au înălțat cugetele lor. Victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă a netezit calea actului proclamator și acesta, la rîndul său, s-a constituit într-un necesar și edificator temei al asumării de către popor a drepturilor și libertăților sale fundamentale, într-o perspectivă care avea să traverseze încă multe momente ale luptei inspirate și conduse de partid, pînă la așezarea țării în plin proces constructiv și la înălțimea propriilor ei cerințe și posibilități.

Ca în toate domeniile existenței noastre ca țară și popor, în lumea ideilor de republică și a realității acestela, Congresul al IX-lea al partidului a marcat un moment nou, strălucit, fiind evenimentul crucial de la care au pornit și pornesc spre orizonturi largi de referință liniile de ansamblu ale democratizării societății, vasta operă de făurire a sistemului democrației muncitorești-revoluționare. Întîiul Președinte al Republicii, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a fundamentat teoretic și practic teza **construcției socialismului cu poporul și pentru popor,** fapt de o covîrșitoare importanță pentru descătușarea și unirea energiilor creatoare ale țării, în consonanță cu cele mai înaintate idei ale progresului și civilizației socialiste. O experiență vastă, novatoare, lasă în timp nu numai mari ctitorii ale unei epoci constructive fără precedent, ci și idei vii, călăuzitoare, cu un desăvîrșit și laborios impact în lumea gîndirii și muncii creatoare, a formării și afirmării conștiinței patriotice, revoluționare.

Prin teza făuririi socialismului cu poporul și pentru popor se definește, în condițiile actuale, însăși conștiința de sine a Republicii, esența democratismului și umanismului societății noastre, stadiul nou și cu deosebire complex pe care actuala etapă îl cunoaște ca urmare a înfăptuirii programelor înfloririi economice și sociale, stabilite de Congresul al XIII-lea și Conferința Națională ale partidului. Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu prezentată în cadrul marelui forum democratic de la sfîrșitul toamnei acestui an sintetizează într-o magistrală abordare de principii și idei întregul drum parcurs și conferă realității practice, în continuă transformare, o exemplară motivație de ordin economic, moral-politic și social, într-o viziune care este a creșterilor intensive, a calității, a întăririi, sub toate aspectele, a procesului revoluționar prin care poporul își exercită drepturile și libertățile sale democratice, mersul ascendent spre culmile progresului, ale civilizației socialiste și comuniste.

Adoptată ca document programatic pentru pregătirea și desfășurarea celui de al XIV-lea Congres al partidului, Expunerea aduce și o viziune nouă, de ansamblu, asupra perspectivei, o înglobează realității prezente tot astfel cum aceasta se înglobează realității trecute și ne ilustrează printr-un permanent și hotărîtor simț al faptei, printr-o permanentă și hotărîtoare participare la istorie, la făurirea și asumarea acesteia. **Scopul întregii activități economico-sociale în societatea noastră socialistă îl reprezintă creșterea generală a avuției naționale, pe baza dezvoltării forțelor de producție, a tuturor sectoarelor, a științei, a învățămîntului, culturii și, pe această bază, a bunăstării generale a omului,** subliniia secretarul general al partidului. În această finalitate și-au găsit și își găsesc locul toate marile investiții din industrie, din agricultură, din știință, învățămînt și cultură, în această finalitate și-au găsit și își găsesc locul noile dimensiuni ale dezvoltării orașelor și satelor, racordarea tuturor posibilităților de azi la cerințele de mîine. Chipul construcției, al marii construcții a țării a urmat un drum mereu ascendent și el are susțineri de ordin politic, moral și social în atitudinea însăși față de prezent și viitor, are multiple și grăitoare motivații în conștiința oamenilor.

Intrăm într-un nou an care, prin evenimentele și sărbătorile sale, prin activitatea închinată împlinirii programelor de dezvoltare economică și socială se instituie într-o firească și omniprezentă biografie a muncii și creației tuturor. La ora de bilanț, țara se arată pe noi culmi ale devenirii ei socialiste și comuniste. Cu înfăptuirile de acum privim spre înfăptuirile viitoare. Este ca o chemare a înaltelor piscuri, ca o chemare a nădejdilor din noi.

Republica, de ziua sa aniversară, privește mai departe spre aceste piscuri avînd ca temei certitudinea însăși a marilor sale disponibilități. Între ctitoriile sale de spirit, unirea și unitatea au o rezonanță istorică aparte și certifică noi dimensiuni ale muncii și creației. În acel sens în care secretarul general al partidului ne vorbește despre **realizarea societății unice a oamenilor muncii care, în deplină unitate, să asigure înfăptuirea societății comuniste în România.** Și în acel sens în care **construirea socialismului cu poporul și pentru popor** a reprezentat și reprezintă cheia de boltă a tuturor marilor înfăptuiri.

Urările de Anul Nou sînt de aceea tot atîtea angajări ale spiritului patriotic, revoluționar, și ele vădesc, în lumina unirii și unității care ne caracterizează, încrederea neabătută în prezent și în viitor, în cauza unei și mai puternice înfloriri a patriei, a oamenilor săi. Tot astfel cum nutrim și o dorință ardentă de pace și înțelegere în lume, de cooperare și conlucrare pentru binele umanității, al dezvoltării, în libertate și independență, a tuturor țărilor și popoarelor.

La mulți ani !

Luceafărul

DIN INIMĂ, LA MULȚI ANI!

Momente tradiționale, sărbătorești : dind glas sentimentelor tinerei generații, ale întregului popor, ale întregii țări, mii de conducători, tineri și copii — au venit la sediul Comitetului Central al partidului pentru a adresa, în prag de An Nou, tovarășului Nicolae Ceaușescu, tovarășei Elena Ceaușescu, un însuflețitor și respectuos LA MULȚI ANI ! — împreună cu urarea, din inimă, de multă fericire, sănătate, putere de muncă, spre binele țării și al națiunii noastre, pentru triumful idealurilor de pace și progres ale poporului român.

Mii de oameni ai muncii din întreprinderi și instituții bucureștene au fost prezenți la această entuziastă manifestare. Simbolic, țara întreagă a fost prezentă aici, la rostirea tradiționalului Plugușor. În aplauzele și uralele celor prezenți a luat cuvîntul tovarășul Nicolae Ceaușescu. Miile de participanți au primit cu entuziasm și bucurie aprecierile și chemările conducătorului partidului și statului nostru. Ei au aclamat cu înflăcărare pentru partid și secretarul său general, au scandat îndelung „Ceaușescu — La mulți ani !"

Mîndria față de marile ctitorii ale Epocii Nicolae Ceaușescu, față de prezentul și viitorul socialist a dobîndit expresia aparte a hotăririi ca în Noul An să obținem realizări și mai mari, demne de istoria și fericirea patriei.

Plaiuri de suflet

Cînd trecem pragul unui nou an, sufletul pașilor noștri nu poate fi decît luminos și curat. Și tot astfel și sufletul mîinilor, tot astfel și cel al ochilor. Din bucurii mari, împăcate, din zbateri și frămîntări lungi și deloc vremelnice ca și din împliniri ce-și rostuiesc pe mai departe destinul, se adună și se îmbrățișează în noi speranțe cu mult mai puternice și așteptări cu mult mai adînci. Este în firea lucrurilor aceasta, adică în ființa lor, pentru că, e cert, la cumpăna dintre ani, inima și gîndurile noastre dau și pot da ființă timpului într-un alt chip decît cel obișnuit și într-o altă cuprindere decît aceea a propriei și imediatei noastre realități. Timpul ca țară, timpul ca patrie și memorie a toate cîte sînt ale ei, timpul ca martor și judecător, timpul ca aripă — cerurî ce curg în lentă și aproape incrementă idee de zbor — timpul și timpurile noastre trăite și adunate la scara atîtor și-atîtor generații umplu clipa această sărbătorească și gravă dintre gîndul de azi și gîndul de mîine și ne fac, într-un anume fel, moștenitori ai propriului viitor. Este încărcat de istorie acest viitor, cum încărcat, plin de istorie este trecutul iar prezentul este arcul de boltă sub care istoria se adună și se făurește neîncetat.

Încheiem un an, deschizînd încă o pagină a viitorului, acesta este sentimentul trecerii și al cuprinderii noastre în realitatea timpului însuși, încheiem un an și pătrundem mai adînc în inima speranței de mîine, în inima și viața noastră. Am înfăptuit multe și mult, avem de înfăptuit și mai multe. O idee care mă urmărește acum cînd scriu este aceea că fiecare se gîndește pe sine, gîndindu-se la țară ; și fiecare, din sinele însuși al țării, își vede partea sa de gînd și de ființă, partea sa de efort, fapta sa. Am această de-acum apropae materială atingere și înțelegere a clipei, față în față cu tot ce se cuprinde și tot ce-i urmează ca realitate, ca izvor. Încheiem un an care, al țării și al oamenilor fiind, poartă pecetea marelui forum democratic în care Expunerea secretarului general al partidului a fost adoptată ca document programatic pentru pregătirea și desfășurarea în anul care vine a celui de al XIV-lea Congres al partidului. Dimensiuni ale viitorului apropiat și depărtat pornesc așadar din miezul și preocupările realității de fapt, în acea convergență de ordin politic și social care face din traiectul gîndirii și acțiunii practice un timp al patriei pe cît de concret și complex, pe atît de prodigios și dinamic în amplă desfășurarea sa. Definirea acestui timp și a trebuințelor care să-l consacre ca dimensiune majoră în plan economic și social, în cultură, în știință, în întreaga existență materială și spirituală a patriei este una din trăsăturile de fond ale politicii românești și primește de fiecare dată sensuri și semnificații noi. El certifică speranța și o înglobează gîndului de mai bine și mai frumos. În cumpăna dintre ani, acest gînd se umple și de mirajul nînsorilor calde și sărbătorești, se aude și poate fi auzit ca milioane de aripi ale bătăilor inimii patriei.

A.I. Zăinescu

ODĂ

Privindu-ne destinele în față
și măsurindu-ne cu tot ce-am vrut să fim
nu poate spune nimeni din viață
că și-a dorit ceva mult mai sublim

să fie pace simplă adevăru-i
și toate cele dragi în rînduială
fiind măsura trebuirilor țării
un om de-o unică virtute socială

noi facem revoluție frumoasă
în sensul cel mai pur și înțelept
republica românilor e-acasă
cu toate atributele de drept.

Ion Nicolescu

ACASĂ

Mîine anul se-nnoiește

Trăiesc într-o mirare de crizanteme nopatice. Lucrul mi se întîmplă mereu la schimbarea anilor. Și asta pentru că numai anii întineresc. Pe cînd mulți dintre noi....

Ninge într-o relativă simplitate. Fiecare gînd și fiecare clipă e o streașină de munte pe care gonesc, la ceas de seară și de taină, năluca zilelor ce-au fost, păcatul faptelor ce nu s-au împlinit, coralul negru al iubirilor pierdute. Acum, munții se deschid magic, ca să ne îmbătăm, luînd cu pumnul din fluviul Timpului mineral, suvoaie de fantasme, aurul sperantelor (cîte se vor rătăci printre deștele noastre căscate ?!) și undele clopotelor coborînd din ctitorii voievodale ca să răsucească virtejuri vibrînd eminescian în bulboanele de sare vînătă ca mînia, peste care s-au alcătuit Carpații.

La întîlnirea anilor nu cunosc altă realitate materială decît visul. Călciiul copilului îndesînd neaua albastră, botul cerbului sorbind tremurul pădurilor și licărul ochiului unei stele, o sanie gonind primejdios prin cîmpii, dar mai cu seamă bradul plutind în lumea înginată de miresme a odăii — focul, merele, un colind, nucile argintii, iepuri în mantii roșii, un pui de urs devorîndu-și trupul de ciocolată, irealitatea luminilor, vinul scăpărînd povești din Moldova, ouăle schimbîndu-și plodul în chihlimbar, tulpina verde a adolescenților, limba orientată spre legea cîntecului — toate se adună laolaltă și în succesiune ca să ne dea cheia unei enigme : viața este bucurie. La mulți ani tuturor.

Fănuș Neagu

Vatra de aur

A discuta astăzi despre folclor poate părea cuiva un lucru, dacă nu inutil, în orice caz lipsit de perspectivă.

Lumea modernă, mondenă, a adoptat în îmbrăcăminte — în unele din marile capitole — stilul folcloric, același „stil" se poartă în unele partituri muzicale. Deci, se pare că totul se rezumă la un capriciu de modă ; pentru oamenii condeiului a intra pe acest teren ar părea o treabă frivolă. Și apoi toată lumea cunoaște folclorul, îl admiră și cu asta lucrurile sînt încheiate. Da, despre folclor s-a discutat foarte mult, totul este știut, clasat, pus la punct din toate punctele de vedere. Și cu toate acestea...

Întoarcerea feței spre cultura populară, pentru noi românii, a coincis firesc cu epoca de afirmare a conștiinței naționale, cînd tinerimea română era animată de marile idei ale neatîrnării, unității naționale, ale egalității sociale și între națiuni ; cînd se căuta dovedirea unei milenare tradiții de unitate a spiritualității noastre, continuitatea ei, originalitatea și, prin

Vasile Rebreanu

Continuare în pag. a 2-a

Promisiune ținută

„Sfîrșit 5 : În 1878, pe la începutul lui decembrie, a nins. Ca și în urmă cu un an, ca și în urmă cu un veac." Așa se încheie cel de al zecelea volum din ciclul **Zăpezile de acum un veac** de Paul Anghel, intitulat **Ieșirea la mare.** Sugestie de continuitate și de actualitate. Zăpezile de atunci sînt cele de acum, iar romanul ar putea fi citit ca un roman de actualitate. Blaga observa în aforismele sale că întotdeauna scriem istoria cu materia noastră. Aici „materia" acestei actualități este „zăpada", parte a naturii și cosmosului, ceea ce dă frazei sensul unei metafore care rămîne să fie descifrată. Mai multe din titlurile ciclului, de altfel, folosesc cuvinte din sfera geologicului, a geograficului, a naturii altfel spus, cărora însă construcția romanescă le conferă un sens înalt, o proiecție metaforică de amploare, caracterizantă și sugestivă : **Fluviile, Noroaiele, Zăpezile, Cutremurul.** N-avem de-a face însă cu un roman naturist. Dimpotrivă, în **Zăpezile de acum un veac** socialul, politicul ocupă primul loc.

Sîntem la sfîrșitul secolului XIX. Este vorba de epoca ultimului mare război ruso-turc, cel la care participă și românii și care devine războiul Independenței românești. Literatura română a mai abordat tema în povestiri, în nuvele, în romane, în piese de teatru, ceea ce arată cel puțin rezonanța evenimentului. Puține din aceste producții literare, unele extrem de efemere, au scos la iveală dramatismul neobișnuit al acestei conflagrații militare de mari proporții pentru vremea de atunci. Trecuseră șapte ani de la războiul franco-german și Europa trăia o nouă și decisivă ciocnire militară, în celălalt colț al său. Ciclul **Zăpezile de acum un veac** țintește să surprindă proporțiile războiului, caracterul său de eveniment european, fizionomia forțelor angajate în luptă, ruși, turci, români în primul rînd, tensiunile pe care acest eveniment militar și politic le presupune la toate nivelele existențelor umane angajate sau antrenate în el. Este mai mult decît o carte de război, este romanul lumii europene care-l trăiește, ca și a tuturor celor de aiurea interesați de el. Viziunea cărții este caleidoscopică în obiectivul ei intrînd, în cascade studiate, frontul, spatele frontului, saloanele și casele de țară, localități uitate de Dumnezeu, și mari capitale politice, figuri cu totul anonime, dar și celebrități ale diplomației sau ale prafului de pușcă. Aria pe care se desfășoară romanul **Zăpezile de acum**

M. Ungheanu

Continuare în pag. a 6-a

Literatura unei vîrste

Aflată la periferia interesului și preocupărilor criticii, literatura română contemporană pentru copii și-a găsit în Hristu Cândroveanu un purtător de cuvînt competent, autorizat, el însuși autor de cărți destinate celor mici și, deopotrivă antrenat, fermecător. Criticul nu a îmbrăcat haine scorțoase pentru un subiect atît de gingaș, ci, păstrîndu-și evident, o distanță imperceptibilă ironică, a intrat în atmosfera mirificului univers infantil — uneori s-a și copilărit puțin — descriindu-l din interior cu simpatie și căldură. Fără a face însă rabat de la criteriile estetice și judecata de valoare. Din acest punct de vedere, Hristu Cândroveanu, fiind de-a dreptul sever. Și bine face, întrucît literatura pentru copii este spațiul în care se pot, cel mai ușor, ascunde talentul minor, stîngăcia și naivitatea (care de multe ori nu sînt atît ale personajelor — copii cît ale scriitorilor), sau chiar impostura. Este poate și una din cauzele pentru care domeniul este ocolit de critici. Autorul cărții de față, **Literatura română pentru copii. Scriitori contemporani** (Editura Albatros, 1988) nu se sfiește însă de a intra decis în materie, răspunzînd tranșant la o întrebare delicată, că a făcut să curgă multă cerneală. Este literatura pentru copii literatură cu adevărat, sau este un gen/specie aparte cu rigorile lui și o clasificare estetică mai îngăduitoare ? Hristu Cândroveanu consideră că, inversînd oarecum termenii, literatura pentru copii și adolescenți există numai în măsura în care este în primul rînd literatură. Și aduce ca argument cărțile lui Ion Creangă, Perrault, H.C. Andersen, Defoe, Mark Twain, Lewis Carroll, Collodi, De Amicis, Wilde, Jack London, Saint-Exupery, Kipling, Jules Renard, Jules Verne, Hugo etc. După ce a tăiat nodul gordian, criticul procedează la o distincție importantă între literatura despre copii și adolescenți care se adresează atît categoriilor respective cît și, sau mai ales maturilor. În stare să deguste în toată complexitatea, profunzimea și frumusețea ei, lumea aurorală a primelor virste, și „literatura" adresată în exclusivitate lor : „Literatura pentru copii, prin urmare, nu trebuie condiționată (spune H.C. polemizînd cu poziția lui Francois Caradec din **Histoire de la littérature enfantine en France** n.n.) ca artă de / ca să nu spun că ea nu trebuie coborîtă la / puterea de accesibilitate a virstei lor fragede. Ea se impune a fi scrisă la nivelul a ceea ce se cheamă **artă** și nu la cel al anilor puțini ai copiilor. Pentru că altfel, împingînd lucrurile puțin mai departe, s-ar putea întreba : trebuie să scriem și o literatură pentru preșcolari ? (...) Tocmai aici stă **miezul** confuziei, cînd vorbim despre literatura pentru copii și tineret, mai ales despre cea «destinată» copiilor. Fiindcă sînt luate drept literatură benzile desenate, cărțile colorate sau cu text puțin. Acestea sînt însă cel mult «literatură de consum», ca să zic așa, un fel de prelungire a jucăriilor în plan spiritual, atît cît există — crescendo — acest plan spiritual la copiii de cîțiva ani".

Fără a nega în nici un fel importanța acestor cărți-jucărie, cu virtuțile lor de divertisment dar și formativ educative, Hristu Cândroveanu pune chestiunea pe un exigent teren estetic. Este adus în discuție — dacă mai era nevoie — cazul **Amintirilor din copilărie,** capodoperă de limbaj, care îi amuză pe copii numai

Paul Dugneanu

Continuare în pag. a 2-a

SĂRBĂTOAREA REPUBLICII — SĂRBĂTOAREA IZBÎNZILOR NOASTRE
în pagina a 3-a

CARTEA DE ISTORIE
în pagina a 6-a

ROMÂNIA ÎN CONȘTIINȚA LUMII
în pagina a 8-a

Un călduros

La mulți ani!

tuturor cititorilor și colaboratorilor noștri

BILANȚURI LITERARE, 1988

Opțiune pentru poezia tînără

Este remarcabilă consecvența Editurii Facla în editarea volumelor de poezie, cu atenție pentru valoarea perfectibilă și pentru ținută grafică mereu de bun gust, atractivă. Cel care îngrijește și realizează în calitate de redactor această nouă serie de poezie este Eugen Dorcescu, el însuși un fin poet și un subtil critic literar. Au apărut pînă acum **Verbul de mărgărint** de Ion Pachia Tatomirescu, **Scrisori către mama** de Tatiana Flondor-Arieșanu, **Constelația gemenilor** de Doru Eugen Popin, **Vibrația sevelor** de Paul Doru Chinezu, **Toate cuvintele se supun** de Olga Neagu, **Ochiul inimii** de Marcel Tolcea, **Armeniile găsite** de Ivo Muncian, **Sublimarea pasiunilor** de Marcel Turcu. Dincolo de diferențele valorice, de structurile stilistice și dominantele lirice se observă, în toate volumele acestea de poezie, interesul pentru acuratețea versurilor, degajînd o atitudine izvorîtă din interes și prețuire pentru estetic, dintr-o complexitate a structurilor de idei, dintr-o profunzime a substanței lirice.

Ion Pachia Tatomirescu este deja un poet cu un profil distinct. La al șaptelea volum, după debutul cu plaheta **Munte** (1972), poetul și-a statornicit un drum poetic, pe care-l urmează consecvent, lărgind mereu aria investigației poetice și adîncind prospecțiunea ideatică. Surprinzătoare, debordantă și nu la îndemîna oricui capacitatea de inventivitate verbală a poetului. Pentru Ion Pachia Tatomirescu **cuvîntul** reprezintă un cult. O metaforă sugestivă și în același timp afectivă numește virtuțile cuvîntului prin „verbul de mărgărint". De altfel, chiar titlurile unor secțiuni ale volumului valorifică sugestii multiple ale cuvîntului — **Cosmogonie cu prigorii, Poem pentru orga de mărgăritar, Lunci de cobalt.** Volumul lui Ion Pachia Tatomirescu oferă multiple direcții de interpretare. Între acestea, descoperirea valorilor cuvîntului, a magiei sale de a întreține curgerea poemului mi se pare surprinzătoare la poet: „Cuvîntul, rombic fulger încercănat de ape, / mi-e pod în ochiul crud, din tulburatul ou — / El, piatră și nisip, toarnă adesea-n guri, / haină de mărgărint. El din lumină-mi țese ; / prin foc, El ploi imi toarnă-n păr-eu, în șiroaie, / pornesc dansul sălbatec pe ochiul nins al vetrei, / în mărul vieții urc / să pun semințe-n locu-i spre noua luminare..." Alături de alte dominante, a căror revelare n-o intenționăm aici, **mitul cuvîntului** reprezintă o linie de forță a acestui volum.

Tatiana Flondor-Arieșanu scrie în acest volum o poezie fină, ușor confesivă, voit prelucrată prin implantarea afectului în țesătura versificației. La al treilea volum — după **Pe zări voi presăra mesteceni** (1982) și **Mă ascund în lumină** (1980) — Tatiana Flondor-Arieșanu aduce în versuri același sentiment al gingășiei zdruncinate. Mai exact o dorință de recuperatoare a dublului, un sentiment stresant al solitudinii : „Dă-mi mîna, e toamnă ! / Nu tresări și nu-mi rosti numele. / Nimeni nu mă cunoaște. / Știu că ești al lumii și că oriunde ai / Un adăpost, / Dar eu am crescut cu cicoarea din cimp / Și i-am cerut cu împorumut, culoarea / Din care **am să-ți înalt pereți, de vrei. / Dă-mi mîna !**" **Dacă o asemenea atitudine lirică era de găsit** ca o constantă și în celelalte volume, mai puțin previzibilă era capacitatea de a reface configurația unei **vetre părintești.** Este un univers dominat matern. **Scrisori către mama** sînt schițe lirice care întregesc acest univers al începuturilor — **Scrisoare fără sfîrșit, Ploaie, de vară, Nimeni nu așteaptă, La horă, La tors, S-a rupt un fir, Mireasa, La munte, Mai încolo, Eu am uitat, O fată, La tîrg, Tu unde ești, Acasă, Ograda, Opriri, Patruzeci, Prefac pietrele-n cintec, Acolo, Merg să te găsesc, Riurile erau un zbor, Frații, Vocea, Ce departe sînt !** Este evocat aici un spațiu al originilor, un univers modelator spre care gîndul meu se reîntoarce, ca înspre un tărîm anteic.

Doru Eugen Popin transcrie liric reflexe ale unor stări izvorîte din mirajul contemplării ori din reacția unor experiențe directe în complicata derulare a momentelor existenței. Poezia sa pare trecută prin filtre repetate înspre căutarea imaginii revelatoare, concentrată, dar deschizătoare de sensuri : „îmi pierdusem privirea dincolo de mine / cuvintele voluptuoase / o prelingeau în albastre cîmpii / părînd o mustire de nori / nu mai eram decît gîndul / zburam temător printre clipe / / cum străluceau mai puternic / decît lumina / neputința arsese / și izbutisem să fiu fericit / odată cu simpla licărire — / se făcea că ne încredințăm taine" **(Miraj).** Avînd capacitatea detașării, poetul fixează imagini cînd în postură cvasi-afectivă, cînd ironică, într-o pendulare a atitudinii : „statornică / întrebarea stăruie / deasupra gîndului / ca o pasăre albă / peste marea tulburată de valuri / / din nou / singurătatea pietrei / pluteste / în singele meu / iar eu — / cumpărătorul de iluzii / datornicul — / căutînd urma zeului / pe țărmul pustiu" **(Autoportrete neptunice).** Lîngă iluzorii reverii se întîlnesc elemente ale realului vitalist, privirile „înveliue parcul / ca o liană virilă și amară", lîngă proiecții celeste stau imagini ale universului terestru. Sînt relevante poezii ca **Geneza poemului, Zborul privirii, Despre zbor, Insomnia culorii, Gîndul parimele visla, Ținutul albastru, Legile visului, Jurnal, Eternitate, Zile.**

O poezie în care se observă știința versificației, cu vagi, dar temerare experimente scrie Paul Doru Chinezu. Versul tăiat scurt nutrind sugestii spațiale și exactități de metronom se asociază celui prelucrat, trecut prin filtrul unei sensibilități emaciate, anulînd glacialitatea ironiei. Poezia sa are substanță, în ea vibrează „seve", cum sugestiv semnifică titlul volumului, într-o contingentă —, însă, de proporții inegale, cu extracția livrescă. O metamorfoză sau introspecție configurează o stare poetică convertită în linii sigure de poezie : „Hai să reprezentăm acest gînd / ca un ochi ascuns sub o pleoapă / Hai să ne gîndim că ochiul / poate fi un om ascuns sub o dală / de piatră — / / încearcă / dar ai grijă / iată cum vine cel care / construiește drumuri / iată cum vii / însuți / spre tine" **(Repetiție).** Același mod dual al existenței poetice în alte cîteva poeme — **Cuvîntul, Durerea de imagini, Înotătorul, Poem de toamnă, Cîntec, Poem timpului, Ochiul, Într-o asemenea ordine, Ipostază, Intuiție, Recviem.** Poezia lui Paul Doru Chinezu este încă o stare de încertitudine.

Alexandru Ruja

Inventar incomplet

Puține titluri de proză în anul editorial 1988. De cîteva dintre acestea am luat cunoștință de curînd, așa încît nu pot, deocamdată, decît să le enumăr : **Lumina din adîncuri** de Alecu Ivan Ghilia, **Lecția de logică** de Passionaria Stoicescu, **Dealul viilor** de Petre Anghel, **Plus-minus o zi** de Sorin Preda. Mai multe informații despre ele, probabil, în anul viitor.

Proza experimentalistă se ilustrează, după știința mea, prin două titluri de roman : **Clopotul scufundat** de Livius Ciocârlie și **Tangoul memoriei** de George Cușnarencu. Cartea lui Livius Ciocârlie probează virtuozitate stilistică în abordarea mai multor tipuri de scriitură și, din acest unghi de vedere, poate produce delicii de lectură unui cititor bine specializat. În rest, absența vreunei mize și vidul de semnificație dezolează și produc o mare plictiseală. Mai interesant este romanul lui George Cușnarencu, în care recunoaștem o serie de mituri degradate într-un univers descentrat, populat de personaje antieroice, văzute în derizoriu și minuite asemeni marionetelor pe o scenă de bîlci, de un păpușar profesionist, dar blazat. Este evidentă înclinația autorului către ludic și, ca și la Livius Ciocârlie, credința că romanul poate „înghiți" orice. Ambele romane se lasă citite cu dificultate, necompensată la sfîrșitul lecturii.

Bine scris, cum se spune, este volumul de proză scurtă **Casa**, al tînărului Hanibal Stănciulescu, atent cititor al marelui Caragiale. Stereotipiile de limbaj și de comportament, absurdele mecanisme existențiale constituie materia predilectă a acestui talentat prozator, dotat cu umor și ironie, dar și cu un deosebit simț al tragicului. Antologică, în acest sens, este povestirea **A murit bunica.**

Ironie, umor, sarcasm comunică prozele lui Ion Cristoiu din volumul **Povestitorii.** Povestitorii își transmit ștafeta narațiunii unul altuia și, prin acest artificiu, cartea dă impresia de unitate compozițională. Unitatea reală este însă aceea a materiei modelate, prelevată, ca să zic așa, din cotidianul imediat, căruia autorul îi descoperă fațete inedite sau, oricum, ignorate.

Un roman scris în manieră tradițională, fără complicații compoziționale, mizînd aproape totul pe spectaculosul epic și evenimențial este **Umbra soimului pe zăpadă** de Gabriel Iuga. Fără pretenții de mare profunditate, accesibilă unor largi categorii de cititori, cartea este făcută să placă și chiar place.

Cu interes pentru psihologiile individuale se citește și romanul lui Dumitru Popescu, **Cenușa din ornic.** Este un roman de dragoste în stil epistolar sau, mai exact sous, romanul amintirii unei mari iubiri. Cuplul, desfăcut cu timp în urmă, încearcă să se refacă, dar nu reușește, căci bărbatul este gelos pe trecutul femeii, iar aceasta încearcă să se salveze prin mincinună. Loc comun, de altfel în literatură, (ca și în viață) „exploatat" însă de autor cu abilitate și imaginație.

Două personaje principale sînt memorabile în romanul **Proces în recurs** de Ion Brad. Unul este Blajul, orașul omniprezent în proza autorului, a cărui existență istorică este reconstituită aici cu minuție documentaristică, dar și cu sentimentalism atingător. Al doilea este Ștefan Straja, erou exemplar, cu biografie dramatică în impactul cu vremurile. Demnitatea morală este reazemul personajului, care îl ajută să traverseze o serie de intîmplări traumatizante. Biografia orașului și biografia personajului interferează într-o construcție romanescă solid articulată, fără, însă, strălucire stilistică.

Romanul familiei, cu lungă tradiție în proza românească, este prezent și anul acesta, prin **Corinda** de Mircea Vaida. Construit pe mai multe planuri compoziționale și temporale, aglutinînd cinci „istorii" separate, dar convergente în cele din urmă (**Pentalog** — spune autorul) romanul este povestea familiei Corinda, cu vechi rădăcini în istoria Transilvaniei. Integrarea descendenților Corindeștilor în prezent nu este simplă, presupune acomodări dificile și drame profunde. Evenimentele politice marchează destinele individuale dar și destinul colectiv al Transilvaniei din perioada 1940—1948. Pledoaria autorului, susținută de personaje exponențiale și de semnificația întîmplărilor pe care acestea le parcurg este aceea că istoria trebuie să constituie o dimensiune importantă a prezentului și o premisă fundamentală a viitorului. Renunțarea la istorie, ignorarea „rădăcinilor" au drept urmare alienări tragice.

„Tainele inimei" (reluare ghilimetată a titlului unui fragment de proză al lui Mihail Kogălniceanu), a doua carte a tînărului prozator Cristian Teodorescu, s-a bucurat de o primire entuziastă din partea criticii. Cu totul îndreptățită, aș spune eu (am dedicat, de altfel, romanului un amplu comentariu și nu este cazul să repet ceea ce am spus atunci), căci rigoarea compoziției, finețea observației psihologice, profunzimea radiografiei sociale, dramatismul interior, consumat în planul conștiinței al biografiilor individuale sînt, într-adevăr, impresionante.

Într-un clasament de uz personal, care are în vedere, evident, lecturile mele din proza anului 1988, așez romanul lui Cristian Teodorescu pe primul loc. Argumentele în favoarea acestei opțiuni le-am produs, cred, în cronica dedicată cărții, din revista „Luceafărul". Sigur că nu clasamentele de tip sportiv sînt cele mai indicate în spațiul literaturii contemporane, realitate cinetică, în permanentă prefacere și devenire. Am vrut să subliniez doar că apariția unui tînăr scriitor valoros, care confirmă, cu a doua sa carte, impresia bună produsă de debutul său, nu este un eveniment cu care te întîlnești în fiecare zi și, prin urmare, trebuie salutat fără prea multe precauții.

Dintr-un interviu recent, aflu că se află sub tipar volumul zece din ciclul **Zăpezile de-acum un veac,** cu care prozatorul Paul Anghel încheie această întreprindere unică, prin dimensiuni, în proza românească. Ceea ce părea, la început, o utopie, cu mari șanse de a intra în „Biblioteca proiectelor eșuate" (M. Ungheanu), este, iată, un fapt indubitabil. Un fapt cu valoare de eveniment literar, față de care critica are datorii însemnate. Este de așteptat ca existența, acum, a ansamblului definitivat să producă nuanțări și chiar revizuiri ale unor opinii critice mai vechi. Reeditarea, în ordinea firească a volumelor, a întregului ciclu ar favoriza o receptare critică adecvată. Volumul al zecelea se numește **Ieșirea la mare.** Nu știu de ce, dar mi-ar fi plăcut să se intituleze **Ieșirea din iarnă.** Chiar dacă sărbătorile abia bat la ușă.

Valentin F. Mihăescu

Ilustrație de Ilie Florin

Scurtă retrospectivă

1. Cantitativ, anul literar 1988 a fost dominat de poezie, situație reflectată și de zona debuturilor. Acesta este un fenomen specific momentelor de schimbare a orientării, adică momentelor care anunță apariția unui nou grup literar, cu alte deziderate. Simțind umbra prevestitoare a unei transformări, cîțiva critici s-au grăbit deja să vorbească despre o așa-numtiă „generație '90".

N-am identificat (încă) profilul clar al vreunei „generații '90". Nici nu știu în ce măsură aceasta ar fi posibilă acum, cînd „generația '80" domină la „bursa literară" și cînd „noutatea" cea mai discutată a fost tot postmodernismul. Dar am întîlnit o serie de modificări, dintre care unele mi se par semnificative.

E vorba, mai întîi, despre marea importanță pe care o dobîndesc N. Stănescu și M. Sorescu. Primul, căruia destinul i-a frînt prematur existența biologică, tinde a intra în zodia clasicității și e din ce în ce mai corect citit și mai profund asimilat de către tineri, în pofida faptului că nu posedăm deocamdată o lucrare critică fundamentală asupra operei lui. Fenomenul poate să pară paradoxal, dar demonstrează limpede că poezia română de mîine și-a găsit modelul director ; acum 100 de ani devenea eminesciană, astăzi are toate șansele de a trece prin etapa lui Nichita Stănescu.

În ceea ce-l privește pe Marin Sorescu, acesta a reușit să impună o modalitate a „prozaismului" în lirica noastră. Sînt semne suficiente pentru a aprecia că respectiva modalitate o să lase urme serioase ; nu chiar întîmplător un critic precum Mihai Ungheanu s-a hotărît recent s-o analizeze și s-o definească.

2. Fiindcă veni vorba despre critici, trebuie menționat că debuturile poetice au prilejuit și apariția unui mic „caz literar", prin articolul intitulat „Un tramvai numit dorință", publicat de Nicolae Manolescu în „România literară" nr. 41/88. Acest articol se referea la Cristian Popescu și la volumul său de debut : „Cuvînt înainte". El începea cu următoarea exclamație : „Ce extraordinar poet este acest Cristian Popescu !" și a fost urmat de importante luări de poziție, pro sau contra, reușind astfel să-l transforme pe debutant, aproape peste noapte, într-un nume literar cunoscut.

Tocmai vîlva din jurul său m-a împiedicat multă vreme să scriu despre Cristian Popescu. Mi s-a părut deplasată. Nici acum nu doresc să deschid o nouă discuție ; voi preciza numai un fapt evident care — spre mirarea mea — a fost afirmat pe jumătate. Cristian Popescu e — cu claritate — un Leon-Paul Fargue scăldat în romanța bucureșteană (de unde se trage și controversata chestiune a tramvaiului). Volumul său, dealtminteri onorabil, a suferit șocul efuziunii lui N. Manolescu — iar dragostea excesivă ucide. Să așteptăm, așadar/ următoarea carte a autorului : aceasta, probabil, va limpezi apele.

3. Oarecum altfel se prezintă lucrurile în domeniul debuturilor din proză. Deși coexistă modalități diferite (eseismul, vechiul Nou Roman ; realismul tradițional etc.), prozatorii „generației '80" dețin în mod vădit întîietatea. De fapt, după Sorin Preda și Cristian Teodorescu, anul 1988 l-a „născut" pe al treilea reprezentant tipic al generației : Hanibal Stănciulescu.

S-a discutat destul despre caracteristicile unui prozator din „generația '80", punîndu-se accentul pe (auto)ironie, pe intertextualitate, pe parada culturii, pe utilizarea și deconspirarea tuturor convențiilor narative, pe re-scrierea programatică. Acestea (grupate, uneori, sub numele de postmodernism) sînt, desigur, necesare întelegerii, dar nu suficiente. Fundamentală rămîne implicarea etică, miza pe care acești oameni o propun lumii. O tăcere desăvîrșită domnește aici.

Cartea de debut a lui Hanibal Stănciulescu, intitulată „Casa", ne va permite să sfîșiem respectiva tăcere.

4. Hanibal Stănciulescu face parte dintre „desantiștii" și, ca atare, există la el o latură excesiv experimentală ce-i parazitează pe alocuri textul. După cum, marea admirație pentru I.L. Caragiale îl conduce uneori pe autor către pastișă (vezi, de pildă, „Apă curentă în Urbea Ics"). Dar acestea reprezintă ezitări inerente începutului ; ele nu sînt defel definitorii și pot fi foarte bine lăsate la o parte.

În esență, H. Stănciulescu este un demn continuator al prozei călinesciene, mai ales a direcției preocupate cu vivisecția decrepitudinii. Ciclul de texte dedicate întîmplărilor lui Bartolomeu Albu și Amîlcar S. (nume transparente : variante premeditate ale autorului) analizează atît mediul seniloid (familia Corodeanu) cît și, subliniat, decreptitudinea morală (directorul de școală provincială Măcinoiu ; subumanitatea tiranizată de Ududoiu). Mai cu seamă impotriva decrepitudinii morale se revoltă naratorul, împotriva „complexului loazei" — adică a prostiei agresive, care jubilează orideciteori poate umili și murdări valorile. Repulsia e aici maximă, apare chiar o obsesie a invincibilei prostii — veșnică, intangibilă și rea, organizată în rețele de delatori și de mituitori — cu care personajul, chiar dacă pactizează, nu se poate identifica (naratorul și autorul implicat nu pactizează niciodată).

Așadar, fondul relatărilor rămîne în primul rînd etic. El ne permite să discutăm miza veritabililor prozatori din „generația '80".

Este miza intelectualului revoltat împotriva prostiei și a mercantilismului, structurate într-un soi de „mare farsă". Ceva din scîrba măreață a răspunsului pe care ostașul Vechii Gărzi napoleoniene l-a dat la Waterloo celor ce-i cereau să se predea.

Construit în felul marilor idealuri, care proclamă adevărul și umanismul drept criterii fundamentale, tînărul scriitor de azi a înțeles că trebuie să devină un puternic actant al mediului social. El nu mai poate tolera impostura și aberația. „Istoria adevărată" — ne mărturisește naratorul — „este însă lucru greu și cu pericole" (p. 73) ; dar tocmai de aceea, înțelegem noi, **ea rămîne adevărată.**

Radu Comănescu

DIN CĂRȚILE ANULUI 1988

„Hronicul racului"

Luca Dumitrescu este azi poate cel mai virstnic poet încă activ, cu răsunet. Acum, recent, la 78 de ani, a scos la Cartea Românească un foarte substanțial volum de versuri **Hronicul racului.** Fără nimic livresc, Luca Dumitrescu exprimă sensul tragic al vieții ce întrerupe scrișnit visul care-i umple originar și nativ întreaga ființă **(Apoi cînd mi-ar bate prin fluiere vîntul / Jalea mea ar crește de-ar umple pămîntul / Căci mustind prin ele ca prin răni deschise / S-ar vărsa din mine vaste mări de vise.** — HIBERNOLA XII). Aceste vise se sting, însă, decepționat în proza existenței cotidiene. **(În timp ce visul devenit caduc / Își stinge leneș ca într-o scrumieră / În firmament și ultimul trabuc / În carc-a ars o stea prea efemeră.** PEISAJ SENTIMENTAL). În felul acesta poetul minalizează, contrariat, orice elan al visului, printr-un repertoriu de noțiuni grotești, așa cum s-a recunoscut și în versurile de mai sus. Poetul se califică pe sine, cu ironie, cu sarcasm, cu scrîșnet, caricatural drept **moliu, teleleu, rebegit, șașiu, capiu, motluz, mahmur** etc. Inspirația sa florală, cu parfum de garoafă (v. **Salut orașului de baștină**), se întoarce cu accente de suceală heinescă în **miasmă, mlaștină, duhoare, boarfă murdară.** Acest contrast al unui spirit extrem de mobil, care evoluează pe curbura unui arc extins, nu apare, totuși, forțat sau artificial, ci se îmbină firesc într-o vie proporție contrapunctică.

Luciditatea poetului nu este, însă, cerebrală. Am putea vorbi mai curînd de o sensibilitate atît de puternică, încît merge pînă la totala combustie. Dezvoltatul poem **Prietenul dus,** care ne amintește de antica elegie a lui Catullus pentru moartea fratelui său, se află închinat memoriei lui Emil Botta. Într-însul intîlnim inflexiuni aproape disperate de trenie grecească sau de bocet. Și totuși accentele sînt supravegheate, lucide, voit prozaic-moderne, ceea ce nu scade, totuși, cu nimic din copleșitoarea sa intensitate **(Prietene drag / Nu mă pot obișnui cu lipsa ta / Îmi e inima toată o plagă / Și mă simt ca o mucava / Ori alteeva / Și mai îndrăcit fără viagă : / Un șeaun schilod bunăoară / Sau boarfă murdară...)** Această stare jalnică și umilă a celui ce-și plînge prietenul dus de pe lume, contrastează cu sublima proiectare cosmică a decedatului, mare poet și actor Emil Botta **(S-asculi filfiind împrejur / Aripa ta ca un tunet / În largul tău zbor / De poet și actor / Prin azur...).** Aceeași fierbinte sensibilitate se desprinde și din răscolitoarea poemă confesivă **(Salut orașului de baștină).** Se împletește aci turburător amintirea retrăită a unei mari iubiri cu semnele morții într-o unitară cunună de Amor et Mors. Această sensibilitate transpare cu atît mai pronunțată cu cît poetul folosește un discurs din cele mai nepretențioase, presărat pe alocuri cu ieșiri autoironice.

Trebuie să spunem că, în poezia lui Luca Dumitrescu întîlnim cînd și cînd — dar cu totul nesemnificativ — și unele topos-uri din alți poeți. Așa, bunăoară, folosirea termenilor **burguri** sau **norduri** — ce-i drept, rarisim — ni-l amintesc pe Ion Barbu. În esență, însă, nu i se poate nega viguroasa și atît de rezistența originalitate.

Cine a mai avut la noi imgini, de pildă, ca aceasta : **Își crăpau harbujii zorii roșii / Într-un colț de cer ca-ntr-o firidă** (INVENTAR) ? Dar nu numai imagistic îl se vădește originalitatea, ci și ca factură de concepție poetică, așa cum ar fi, printre multe altele, în extinsa poemă de cîteva sute de versuri **Frumoasa fără trup sau umilă comedie.**

Nu putem încheia decît conchizînd că avem în față o poezie majoră, care incită aproape agresiv pe cititor, și nu se lasă trecută cu vederea.

Edgar Papu

Literatura unei vîrste

Urmare din pag. 1

prin latura anecdotică, în timp ce un matur o receptează în întreaga ei polifonie semantică.

Un alt aspect abordat este acela dacă există (estetic vorbind) profesioniști ai literaturii pentru copii. Nici vorbă că da, cu toate că nu totdeauna operele lor sînt și cele mai valoroase și reprezentative. În literatura română „neprofesioniștii" Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu, Victor Eftimiu sau Ionel Teodoreanu etc. au dat opere de vîrf în cadrul genului.

Studiul introductiv mai conține și un foarte util excurs istorico-literar, începînd cu secolul XIX, cînd se poate vorbi la noi, în toată puterea cuvîntului, de literatura pentru copii (cărți și publicații adresate lor), continuînd cu începutul secolului XX și perioada interbelică (epocă de o mare efervescență, cea mai bogată în publicații de tot felul pentru copii) și încheindu-se în contemporaneitate cînd fenomenul a căpătat noi dimensiuni atît tematic cît și stilistic. Este cît se poate de clar că autorul stăpînește deplin domeniul și are capacitatea de a-l sintetiza exact și pertinent.

În ceea ce privește modalitatea critică, autorul a realizat un număr de profiluri (cam tot ce este semnificativ în materie) de scriitori pe care le-a grupat în trei mari secțiuni. **(„Bătrînii" clasici și alți scriitori, Profesioniști și Scriitori de azi, autori și de literatură pentru copii),** după ponderea pe care o deține scrisul pentru copii, în ansamblul operei, și după un criteriu cronologic : literatura contemporană de după 1944. Cum însă mulți scriitori au debutat în perioada interbelică, sau atunci și-au elaborat majoritatea textelor, Hristu Cândroveanu s-a referit obiectiv la întreaga lor activitate. Primul capitol din care fac parte printre alții Felix Aderca, Ion Agârbiceanu, Tudor Arghezi, N. Batzaria, Otilia Cazimir, Victor Eftimiu, Cezar Petrescu, Eugen Jebeleanu, Mihail Sadoveanu, Zaharia Stancu, Ionel Teodoreanu sau Vasile Voiculescu are în vedere tocmai acest fapt. La profesioniști au fost incluși Dumitru Almaș, Cristache Anton, Marcel Breslașu, Ion Calavia, Iordan Chimet, Constantin Chiriță, Vladimir Colin, Viniciu Gafița, Octav Pancu-Iași, Monica Pillat, Alexandru Mitru, Mircea Sântimbreanu, George Șovu, Radu Tudoran, Iuliu Rațiu etc. I-aș reproșa totuși criticului absența dintre aceste nume a Martei Cozmin, autoarea unor delectante basme moderne.

Sigur, nu toți sînt exclusiv autori de literatură pentru copii și adolescenți, dar ei (Vladimir Colin cu **Legenda țării lui Vam** și Radu Tudoran cu **Toate pînzele sus)** au intrat definitiv în conștiința tinerilor cititori de care nu mai pot fi despărțiți. O ultimă secțiune **(Scriitori de azi, autori și de literatură pentru copii)** conține, după cum arată și titlul, poeți, prozatori și chiar critici contemporani care au scris încîntătoare cărți pentru copii : Bagor Andor, Constanța Buzea. Hristu Cândroveanu, însuși, Ștefan Augustin Doinaș, Nicolae Labiș, Gellu Naum, Fănuș Neagu, Marin Sorescu, Gabriela Negreanu, Dimitrie Stelaru etc.

Într-un stil plăcut colocvial, fără urmă de didacticism, și emfază, dar cu judecăți critice concise, pătrunzătoare și obiective, Hristu Cândroveanu, făcînd figură singulară, pledează, cu succes, după opinia mea, pentru o mai comprehensivă și chiar „serioasă" apreciere și situare a literaturii despre și pentru copii.

Ajungînd la poezia lui Ioan Alexandru

Istoria poeziei are toată măreția unei drame pe măsura uriașei și înlăcrimatei drame a omului în Istorie. Prin Homer și Orfeu, prin Pindar și autorul multiplu al Cîntării cîntărilor, poezia și-a desăvîrșit, încă din zorii îndepărtați, trupul și menirea. Dar între „Iliada" și cîntecele orfice, între poemele pindarice și „Metamorfozele" lui Ovidiu, cîte încercări neizbutite, cîte aripi arse la focul mic al verbului neizbutit, cîte necatombe pentru cuvinte lipsite de fiorul duhului poetic !... Și pe mai departe, ce peisaj în timp, de piscuri numite Dante sau Goethe Byron sau Eminescu... Și cîte hăuri ale uitării cîte prăpăstii în care s-au prăbușit miriade de versuri fără de vers și de poeme fără de poezie. Orfevru necruțător, dar drept, timpul, care macină fierul în pulberea ruginii, nu numai că ocrotește metalele nobile, dar le dă mereu o nouă strălucire, trecîndu-le prin flacăra purificatoare. Astfel și cu poezia, astfel și cu poeții. Necruțător cu simțirile caduce, Logosul poetic este cenușarul vanităților numite oricine și oricînd.

Logosul nu este limbajul, așa cum oglinda nu este lumina care se odihnește o clipă întrinsa. Încercînd să cuprindă în formule misterul luminii, cercetătorii luminii s-au aplecat cu încăpățînare asupra geamului vopsit și ramei care fac oglinda. Și adîncul mister al lumii sporește. Încercînd să cuprindă în vorbe adîncul lirismului — una din ființele Logosului — critica literară a veacului elaborează metode de atomizare a limbajului. Dar aceasta este o poveste mai veche, pornită din mințile strălucite și înfecunde ale lui Mallarmé și Valery, urmași și ei ai raționalismului crunt roditor al lui Descartes și Voltaire. O școală contemporană de critică a artei literare s-a autointitulat școala Formală. Și intelectualitatea critică în întregime și-a făcut din aceasta un panaș de mîndrie profesională. Nici un chirurg din lume nu-și scrie pe cartea de vizită „specialist în amputări", dar un critic de artă, da. Și școala Formală alături și împreună cu alte școli formale au primit în anii noștri o sumedenie de tratate cu scheme grafice și formule rebarbative, fiind convocate la dezlegarea, odată pentru totdeauna, a misterului poetic — și analiza matematică și calculatorul. Venerabilă prin vechime, și tocmai de aceea obstinată, matematica s-a încăpățînat să producă cifre banale și formule de cifruri. Neconectată la vreun terminal. Pythia s-ar fi dovedit mai coerentă și mai convingătoare în soluții. Oricum, mai artistă.

Purtînd pe mai departe, și dintotdeauna, relații ciudate cu limbajul — să zicem aproximînd : de la suflet la trup — Logosul poetic rămîne o ființă în ființa marelui Logos. Cum altminteri s-ar putea explica ușurința cu care poezia lui Eminescu sfărîmă vămile severe nu numai ale limbajului, dar ale limbilor și geografiilor și, ce este mai ciudat, ale secolelor : și nu numai în viitor, care este doar un chip al eternității, ci și în trecut, pentru a se întîlni și contopi cu poezia lui Dante și mai departe, adică mai în vechime, cu aceea a lui Homer ? Știm că Logosul poetic se supune unor legi, dar limbajul îi este o haină prea strîmtă pentru a-i fi unica lege. Altminteri, cuvîntul sminteșe cîntecul din el. Sînt legi ale simțirii supuse cuvîntului și legi ale cuvîntului simțit. Ce să caute aici unealta rece a matematicii ?

Poezia lui Ioan Alexandru — căci ei îi sînt dedicate aceste ginduri — aruncă un mare semn de întrebare asupra puterii de înțelegere a criticii noastre actuale. Și cele cîteva rînduri dinainte, precum și cele cîteva rînduri ce urmează, nu vor fi o exegeză a poeziei sale, ci o amprentă spirituală în chip de adeziune. Adeziune de principiu asupra logosului său poetic. Dacă ader la rostul poemelor pindarice și la cel al poeziei dantești, trebuie să fiu alături și de poezia lui Ioan Alexandru. Nu fac aici o nivelare, în altitudine, a valorilor, ci convoc o familie de spirite.

N-am nimic împotriva poeziei tenebrelor fiziologice și a „supei de ceapă" (există o plachetă astfel numită), a imnelor dedicate tramvaielor și farurilor acestora, dar de cînd a devenit de neînțeles și de ce lirica imnelor închinate luminii ?

Nu mai e loc sub soarele criticii tocmai pentru poezia razei de soare și a sufletului, care nu-i altceva decît o fărîmă de soare ?

Știm, poezia luminii nu e însoțită. Ea nu însolitează peisajul literar — așa se zice. Dar este însolitarea o normă de valorizare estetică ?

Veșnic nouă și înnoitoare de veșnicie, lumina trebuie nu numai restituită, ci și înmulțită. Adevăratul cîntec înmulțește lumina. Crinul și iarba, mîna aceasta care scrie, duhul care o animă și intelectul care-i aprobă lucrarea, toate acestea sînt ipostaze ale luminii.

Mîndria neascunsă, dar netrîmbițată, a poeziei lui Ioan Alexandru este aceea de a duce mai departe un cîntec început demult, cu aromă de psalm și predoslovie de cronică, dar și cu vigoarea limbii șlefuite de Coșbuc, Blaga sau Vasile Voiculescu. Poetul se simte aidoma moștenitorului îngrijat de soarta bunului încredințat. Purtător de tradiție în ordinea cîntecului, el are datoria perpetuării și înnoirii cu măsură. O sumară analiză de sintaxă și chiar de lexic probează aderența, dar o aderență condiționată — cît să nu ucidă inflexiunea de permanență a dorului — la înnoirile limbii. Să exemplificăm cu un poem care este o artă poetică deghizată într-un „Autoportret" : „Cum poesia-nseamnă libertate / În nesfîrșita mea **captivitate** / Și cînd începe versul să mă-ngîne / Mă lecuiesc de orice sterpiciune / Și cită spaimă-am adunat în oase / Se-mprăștie mîndria de vintoase / Și stînca asta-n trăsnete **coruptă** / Din lacrimile milei se înfruptă" (s.n.). Asumîndu-și o lirică a libertății care se încredințează unei captivități nesfîrșite — care e aceea a Logosului tutelar — Ioan Alexandru e unul din poeții care se opun definiției poeziei drept „nobilă gratuitate". Într-un veac ca acesta, o atare concepție îi poate părea oricărui poet adevărat o frază inconștientă venită din Lună ; la ea n-ar subscrie nici cutezătorul Maiacovski care și-a scris ultimul poem cu ultimele picături de sînge, și aceasta nu e o metaforă, ci un fapt de istorie „literară" ; în numele acestei himere că poezia e gratuitate nobilă a plecat Benjamin Fundoianu la Paris și n-a trebuit să treacă prea mult timp ca să plătească cu propria-i viață libertatea de a crede în asemenea utopii.

Dar chiar și în fața tenebrelor — lumini neîmplinite — poezia poate fi jubilație, poate fi imn. Este ceea ce încearcă să ne învețe poezia lui Ioan Alexandru. Prin ea poezia noastră și-a regăsit sensul ei purificator și izbăvitor ; prin ea merge mai departe șuvoiul de cînturi îmblînzitoare de spaimă, izvorîte din coardele despletite ale lirei lui Orfeu.

Cu Ioan Alexandru se duce mai departe stirpea poeților unui neam românesc, o succesiune condiționată doar de puterea poetului de a înțelege semnificația lacrimii în istoria noastră: „Dacă ții prin lacrimi de-un popor / Ce-i un neam decît eternitate ?" Nici o creație nu se poate sustrage judecății estetice, și nici aceea a poetului nostru, dar nici o judecată estetică nu se poate sustrage unui context cultural. În acest context, poemele lui Ioan Alexandru pot fi alese cu grijă unele de altele în favoarea celor mai inspirate, dar cele valoroase sînt de neînlocuit. Există, spunea Blaga, o fascinație a icoanelor bizantine și aceasta nu se naște din existența unei originalități căutate, ci tocmai din „impresia absolutului netulburat prin surprize neprevăzute". Acest fel de a fi al absolutului în poezie este tocmai ceea ce scapă unor critici de azi. Și ei învederează un deficit de înțelegere a simplității profunde. Originalitatea poeziei lui Ioan Alexandru ține de un fel de stilizare supraindividuală, proprie creatorilor care știu că universul nu există datorită operei lor, ci opera lor este o transsubstanțializare a unui dat. Mioriță vrînceană nu are de ce să fie opusă unei Miorițe transilvane, ele fiind transsubstanțializarea unei singure viziuni.

Poezia lui Ioan Alexandru nu cere debalansarea gustului contemporan în favoarea felului ei de a restitui lumea, dar ea are totuși avantajul de a comunica mai eficace cu cititorul datorită asumării unei libertăți restrînse de cod; acest cod fiind al tradiției care vrea și știe încă să comunice mai eficace decît unele încercări de ultimă oră. Repet : față de acest poet care crede că „Iubirea și frumosul nu distrug", critica noastră mai are timpul, dar și datoria, de a reflecta.

Patrel Berceanu

P.S. Scriind „critica noastră actuală", are subînțeles *„acea critică actuală"*.

Vatra de aur

Urmare din pag. 1

aceasta, sentimentul demnității și, în ultimă instanță, dreptul de a exista ca ființă liberă sub soare al unui popor. Au urmat apoi celebrele culegeri de folclor care de la Alecsandri, G. Dem. Teodorescu ori Artur Gorovei n-au încetat să stîrnească o continuă fascinație. De la doină, acest cîntec al singuratecului, pînă la cimilitură, ori acele „cuvente den betrani" și pînă la stîlpii porților, turla bisericii, crestătura de pe furca de tors ori de pe jug, de la crucile cimitirelor, la ie și covor, de la albastrul Voronețului la icoanele pe sticlă și la hore și bătute, toate au intrat profund în conștiința noastră, în admirația multora care, prin ele, au început să ne admire și să ne știe mai bine. Toate demonstrează că pe aceste locuri au existat secoli de cultură, de o adîncă originalitate, de o imensă bogă

SĂRBĂTOAREA REPUBLICII - sărbătoarea izbînzilor noastre

ACASĂ, ADICĂ ÎN PATRIE

O tradiție, de mare adîncime și frumusețe, înscrie filele de sfîrșit ale fiecărui an sub semnul unor momente politice de o deosebită însemnătate pentru întreaga viață social-politică-culturală a țării. Prin generoasa lor încărcătură ideatică, prin întreaga lor manifestare aceste momente cu valoare intrinsecă de evenimente au menirea de-a desfășura, la scara și la puterea de cuprindere a întregii națiuni sensurile dezvoltării noastre multilaterale, coordonatele pe care se bizuie aspirațiile, însăși devenirea noastră.

Ca de fiecare dată evenimentele au polarizat atenția întregului popor culminînd cu Expunerea prezentată de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la finele lunii noiembrie, document devenit program de muncă și acțiune al întregii națiuni.

O coincidență benefică a făcut ca dezbaterile din forumurile reprezentative ale democrației noastre să fie aureolate de sărbătorirea a șapte decenii de la formarea statului național unitar român, moment de-o excepțională însemnătate pentru temeiurile — întru demnitate și adevăr — ale istoriei noastre contemporane și viitoare. Mai mult ca oricînd, aceste evenimente — grăitoare pentru năzuințele noastre legitime, pentru adevărurile noastre fundamentale — au demonstrat, fără putință de tăgadă, glasul unit al fiilor acestei patrii, voința colectivă devenită deziderat suprem, de a-și consolida, în spiritul unei nobile tradiții, construi și împlini destinul în libertate și pace.

În aceste momente, se poate spune, patria și-a privit chipul în lumina binefăcătoare a faptelor sale. Iar cronica filelor acestui sfîrșit de an, sintetizînd necesare bilanțuri, anunță, totodată, sensurile devenirii, altfel spus, ale faptelor și întîmplărilor ce vor deveni la rîndul lor istorie.

BUCURIE ȘI CONTEMPLAȚIE

Există, ca o binefacere recuperatoare, dorința gîndului nostru de a contempla — să-i spunem contemplație activă — izbînzile, acelea care ne-au determinat existența, încărcînd-o de sens. Și mai există, ca o izbucnire a sufletului, înaltă, necontaminată și neaplecată de îndoieli, bucuria. Aceasta poate fi, bunăoară, a pruncului ce calcă apăsat, bătînd aerul dimineții ca un albatros, mirat, mirîndu-se neîncetat ; poate fi a copilului ce descoperă mirajul semnelor și dincolo de misterul lor înnăscut, ecoul niciodată descifrat îndeajuns al galaxiilor rotitoare ; poate fi al adolescentului ce-și bizuie visul pe tentativa de-a atinge stelele...

Din oricare punct ai încerca să o privești, să-i înțelegi sau să-i intuiești motivațiile, ea, bucuria, răzbate inundînd cercurile (concentrice ?) ale ființii, încercînd ea însăși să-și afle alcătuirea. Momentul acesta mi s-a părut totdeauna că este, distinct pînă la claritate, adînc pînă la limita nostalgiei, mai lesne de înțeles la ceasul în care anotimpul se apropie de rotația completă, nimbînd cercurile vieții cu o crustă argintie de zăpadă... O „închidere" care deschide (așa spune murmurînd un gînd al filosofului), o întoarcere către secundele de biruință sau o privire lucidă către neîmplinirile atît de omenești, oricum, o cumpănire ce stă, mi se pare, totdeauna sub tirania bucuriei...

Orele se cristalizează parcă în aerul ca de lance peste întinderile patriei fascinante (fascinate !) de promisiunea zăpezii. Patria însăși își contemplă cu înțelepciune, în pace și demnitate întîmplările devenite istorie. Chiar acesta este sensul (sau unul dintre atîtea altele) acelei priviri active : re-memorîndu-ne faptele, privindu-ne în ochi, în lumina cea dreaptă a celor autentici, ne întipărim fărîma noastră de istorie, locul nostru în existența atotcuprinzătoare a patriei.

Se știe — și se repetă cu îndreptățire — destinul nostru individual n-ar putea fi conceput în afara prezenței tutelare a patriei. Ea este întruchiparea virtuților noastre de preț, leagănul și steaua visului, patrimoniul nostru de suflet și credință.

Dacă ar fi, chiar și în treacăt, să mă opresc acum doar cîteva clipe la condiția creatorului aș spune de îndată că aceasta ține de timpul vital al patriei, de momentele ce au, prin profunzimea lor, înrîuriri asupra vieții și operei. Condiția operei conține (și susține) condiția creatorului. Fapt verificat și verificabil oricînd de altfel, nu există creații autentice care să nu conțină „datele" esențiale ale momentelor istorice în care au fost concepute după cum, este de la sine înțeles, astfel de creații nu ar fi validate estetic dacă nu ar conține acei germeni purtători de deschideri. Privind astfel, afirmației potrivit căreia oricine la început de drum face un „pact" cu propria-i condiție, i se poate aduce fără temeri constatarea că în literatură, ce pildă, acest pact nu poate avea vreo altă motivație decît însăși rațiunea operei autentice. Declarată (sau nu) această promisiune (sau imbold), cîtă vreme se hrănește din experiența tradiției nu are altă cale decît să-și asimileze valorile contemporane, înaintînd cu migală, pasiune și talent în teritoriul fascinant al operei care-i este pe măsură.

DESPRE (O ANUME) RIGOARE PROFESIONALĂ

Mă întreb deseori, ca unul pe care meseria de reporter n-a încetat nici o clipă să-l fascineze, dacă goana cu care se „consumă" informația rapidă, galopantă, nu cumva împiedică ochiul (și mai apoi gîndul) de la o înțelegere anumită provenită (sau procurată ?) de reverie... Nu cumva faptul de viață intrat în circuitul lumii prin iuțeala rotativelor are și el **cîteodată** nevoie de propria sa fărîmă de existență spre a se așeza în tiparele-i ce sînt concludente ? Cu alte cuvinte, cît de **previzibil** este acest **cîteodată** ? În ceea ce mă privește (am mai spus-o) cred că fiecare, după o vreme, se gîndește la propriile-i „personaje" cu care își permite din cînd în cînd să dialogheze nestingherit. (Cît de „intîmplătoare" sînt aceste personaje în meseria și existența reporterului, asta-i o altă chestiune...)

...Cînd l-am întîlnit pe inginerul Horia Puiu peste alcătuirea Petroșanilor cădeau bucăți mari de cer vătuit. Bărbatul stătea drept, sprijinit parcă pe încheietura propriului gînd : nu vorbea așa cum vorbesc îndeobște oamenii (sau unii dintre ei) în fața reporterului. Avea (mi s-a părut numai ?) o undă de licărire în privirea memorabil de blîndă, iar cuvintele lui, cînd „vijelioase", cînd șoptite, veneau din străfundurile ființei, se legănau apoi în aer ; nu cuvinte „alese" erau acelea ale omului tînăr care-mi acceptase fără falsă modestie întrebarea. Dar ce să-l fi întrebat ? O lege care ține de existența morală m-a îndemnat totdeauna să încerc să mă apropii de oameni în momentul în care aceștia, neabsorbiți de iscoditoarele și, de ce nu ?, apăsătoarele lor treburi, au îngăduința liberă de a-ți spune ceea ce consideră ei că le aparține la modul esențial. Cred că l-am întrebat : ce mai faci, Horia Puiu ? Fac exact, mi-a răspuns, dar exact ceea ce știu mai bine. Minerit. Simplu, nu ? Desigur, aș fi putut spune numai că privind profilul acelui tînăr inginer încercam să adun firișoarele puținelor lucruri pe care le știam despre el într-o imagine cît de cît verosimilă pentru ca întrebarea mea să nu se întoarcă, prin aer, ca un bumerang. Tatăl lui a fost miner. Moștenire, deci, în sensul cel mai adevărat cu putință. Adevărul este că din Petrila Sud pînă la institutul din Petroșani nu-i cale atît de lungă. Uneori doar tenacitatea pare greu de înfruntat dar nu era cazul lui. Tînărul inginer îmi spunea (atunci lucra la mina din Petrila Sud) : vine o vreme cînd rosturile vieții se string, capătă un sens precis pe care n-ai voie să-l scapi din mînă. Viața începe să-ți ordoneze întîmplările și ideea de meserie face corp comun cu tîlcurile lor. Și mai apoi, vorba inspirată a unui foarte talentat prozator, „nu poți aștepta să termine timpul cu tine". Deci timpul vital, asumat cu „duritate" uneori, timpul în spațiul căruia întîmplările capătă sens.

...L-am reîntîlnit la mina Livezeni. Știam că ai să vii, mi-a spus după ce m-a privit cîteva secunde „dumirindu-se", apoi a izbucnit într-un ris vulcanic. Mi-am dat seama imediat, era manifestarea unuia stăpîn pe meserie (și pe situația ei), numai că eu nu puteam să nu mă gîndesc că și acum, ca și odinioară, peste Petroșanii pe care-i lăsasem în urmă continuau să cadă mari bucăți de cer vătuit. Era la ora schimbului și în biroul inginerului era o larmă cuprinsă parcă de o frenezie molipsitoare... Privesc chipul minerilor, al celor ce fac echipele pe care le conduce în sectorul său inginerul Horia Puiu. Se discută aprins, viu și la obiect. „Stilul" de muncă al inginerului (nu apucase nici măcar să se dezechipeze) presupune dialogul scurt. Porblemele (oho, și cîte apar într-o mină) sînt „atacate" pe loc. Se caută soluții. Toate bune și la locul lor, (pentru că inginerul este înțelegător cu necazurile oamenilor) numai că nici una (dintre probleme) nu trebuie în nici un fel să „afecteze" sau să îngreuneze producția. Asta-i chestiunea, sau miezul ei : producția. Și echipele conduse de tînărul inginer au reușit să dărime chiar... calcule mai puțin optimiste, să imprime adică respect. O disciplină a echipei, a fiecăruia în parte. Nu însă una „forțată", ci asumată, adică înțeleasă și respectată. Cum altfel ? Drumul spre mină începe foarte devreme și uneori se încheie la orele în care cei mici, de acasă, au intrat demult în lumea visurilor. Starea de fapt : se cer în continuu, soluții, cele mai multe nu mai „suportă" calculul hîrtiei (și el necesar de riguros), timpul efectiv al minei acoperă celelalte privelești ale vieții și le îndrumă spre un scop. Precis, așa cum îi place să spună.

PORTRETE ÎN LINIȘTEA UNEI AMIEZI

Așteptam, ca de obicei în astfel de cazuri, momentul cînd oamenii, minerii s-au dezechipat și își pot permite cîteva momente... de vorbă. Mircea Ilinca este șef de brigadă, adică maistru coordonator la sectorul pe care-l conduce inginerul Horia Puiu. Vîlcean de fel, a venit în Vale (așa numesc oamenii locului zona) prin '74 și de opt ani conduce în trei schimburi șaizeci de oameni. Nu este prea vorbăreț din fire, dar nici nu se dă înapoi de la vorbă. Problemele minei reclamaseră prezența lui în două schimburi consecutive și mai avea forța să surîdă atunci cînd se gîndea la locurile lui, din copilărie. N-am spus de „acasă" pentru că de ani și ani, casa (adică familia și copiii) este la Petroșani. Îl întreb cînd sînt momentele cele mai grele în orarul unei zile de lucru și îmi răspunde, fără să clipească măcar, ca și cum n-ar fi vrut să fie furat de vreo altă vorbă, că acestea sînt — sau pot fi teoretic — cînd te aștepți mai puțin pentru că, această meserie presupune o lecție învățată fără poticneli. „Nepreväzutul" și aici, în mină, are citeodată alte fețe decît cele de pe hîrtiile de calc. Atunci mintea (ajutată din adînc de ceea ce se numește îndeobște experiență) „lucrează", este obligată să lucreze în fracțiuni de secundă. Unele dintre acestea sînt vitale, n-ai voie să amîni nimic cînd e vorba de oameni și de fapta lor, adică de producție.

Tot astfel, adică tot șef de brigadă este Georgel Mitric, botoșănean venit în Vale de trei ani cu soție strungar la întreprinderea de utilaj minier din Petroșani. Dacă s-a obișnuit cu mina ? Principal este să se obișnuiască și ea cu tine, zice rizînd. Stăm la o țigară și am timp (defect profesional) să trag cu ochiul spre chipurile lor. Par împăcați, își făcuseră treaba lor și puteau în conștiință să se gîndească la ale lor în tihnă. Mi-am dat seama, acest scurt dialog (pe care de altfel îl acceptaseră fără falsă modestie) îi „transpusese" nu neapărat într-o stare specială, dar oricum într-una care-i determinase să se gîndească la meleagurile copilăriei. În astfel de momente mi s-a părut totdeauna că fiecare are dreptul lui la fărîma de fascinație, fărîma recuperatoare care tulbură ființa și înțelesurile spre a le cristaliza mai apoi în vorbă calmă, de-o inepuizabilă gingășie...

Viorel Sîmpetrean

Ilustrație de Ilie Florin

La Stema Republicii

Ascultați, ascultați, florile dalbe ! Ascultați cît de frumos sună acest miniatural poem eminescian, intitulat „Colinde, colinde" (pe care îl reproduc după volumul „M Eminescu — Poezii", ediție îngrijită de Perpessicius, volum apărut la Editura Minerva în anul 1975) : „Colinde, colinde ! / E vremea colinzilor, / Căci gheața se-ntinde / Asemeni oglinzilor / Și tremură brazii / Mișcînd rămurelele, / Căci noaptea de azi-i / Cînd scînteie stelele. // Se bucur' copiii, / Copiii și fetele."

Colindul are ca punct de plecare eresul de mare plasticitate, creat de popor, conform căruia fiecare om își are steaua lui, o stea călăuzitoare, care se aprinde pe cerul patriei la nașterea fiecăruia. O stea care se stinge odată cu viața omului ? Nu ! Una care pururi va să-și reverse lumina ! „Stelele" care se sting, care cad pentru totdeauna absorbite de abisul cel negru după ce au zgîriat cerul cu dunga lor efemeră, se știe, nu sînt decît minusculi meteoriți. Stelele adevărate nu cad niciodată ! Iar pe aceste locuri, fiecare om își are steaua lui, o stea menită să dăinuiască peste vreme — în copiii pe care îi creștem, în zidirile epocale în care ne întrupăm simțirea și cugetul, în tot ceea ce lăsăm în urma noastră.

Trăim un timp „cînd scînteie stelele". Stelele a douăzeci și patru de milioane de destine — toate unite, în drumul lor, de măreața forță de atracție și coeziune a partidului, toate focalizîndu-și razele spre steaua călăuzitoare din Stema Republicii.

„Cînd scînteie stelele" României, cînd pe cerul patriei luminează douăzeci și patru de milioane de astre ce-și trag incandescența din faptele noastre cotidiene, pe întregul Pămînt e mai multă lumină !

Dim. Rachici

Republica în Decembrie

Corole de Decembrie în contur de soare plin
Sînt zilele tale, Țară de noi frumuseți !
Sub cerul de pace, românescul destin
Se deschide spre zări de-albastre dimineți.

Prin noi ne-nflorim acest tărîm de soare
și vis,
Prin mîinile noastre curg rîuri argintate,
Din care lumina, cupole de aur și-a deschis,
Desenîndu-ți pe chip noile nestemate.

Corole de Decembrie sînt plaiuri, și munți,
și izvor —
Pămîntul, înflorit de germinări solare,
Și peste toate, steag de purpură, și Tricolor
Stau alături, bucuria să ne măsoare.

Noi trecem prin arcul lui Decembrie
mereu suverani
Și mai tineri în spirit decît întîia oară.
Columnă fără de sfîrșit a frumoșilor ani,
REPUBLICA e cea mai superbă corolă
peste Țară !

Geo Ciolcan

Întotdeauna

Să mergi prin țară, pretutindeni,
Și să spui tuturor, bună dimineața,
Nu, nu-i vis, ci realitatea cetăților
Suitoare către zenit — spații
Frumos locuite într-o simetrie
A sufletului ;

Să mergi prin lume, printre oameni,
De bine, și să spui România,
Soare-rădăcină-dis-de-dimineață,
Unde se numără cerbii, mieii frumoși,
Magistralele cu picături de nufăr ;

La toate acestea am avut și avem
Un cuvînt întotdeauna : acasă.
Acasă, dragul de Patrie și dragul de popor
De jurămînt, dragul de soare.
Tricolorul — acasă.

George Corobea

Ziditor

Așa cum scrie-n cronici, sîntem statornicie
Aici nicicînd stejarii n-au murit ;
Nu s-au clintit nici munți, nici grîul din cîmpie
Căci legile din noi le-au ocrotit.
Doar rod e stema noastră, lumină din amiezi,
Privind-o parc-auzi înaltul cînt :
„Întotdeauna în zidiri să crezi
Și ziditor să fii pe-acest pămînt."

Trandafiri

Nestăpînită e vremea ! Un strigăt vertical
Tot înălțîndu-se din lava ce fierbe,
Soarele iluminat, glob ireal
E-o îmbrățișare de jerbe.
Vezi pașii, auzi liniștea codrilor viguroși,
În căușul palmelor nu sînt decît împliniri,
Și obrazul acestor copii sănătoși
Din care țîșnesc trandafiri.

Ioan N. Dumitrescu

Anotimp

Patria-n anotimpul
tulburătoarelor ninsori ;

Ninge peste ramul-mamă
Ninge peste ramul fiu
și tu în corolă Țară,
prin ferestrele
Numelui tău

De ziua și în toate zilele
Numelui tău.

Ileana Gafton

Cronicarii acestui timp

Dintotdeauna, arta și literatura, ca expresii definitorii ale caracterului național al culturii noastre, au avut adînci implicații în modelarea omului, devenind — în freamătul unor momente cruciale ale istoriei — flacără înaltă, idei înaintate, mobilizînd la acțiune și deșteptînd în inimi sentimente de statornică și neștirbită demnitate și suveranitate. Iar astăzi, în anii de adevărată înălțare a patriei pe cele mai luminoase piscuri de civilizație, în clocotul revoluționar al muncii pline de eroism pentru ctitorirea României socialiste, literatura și arta sînt chemate ca, oglindind și exprimînd esența și sensul acestei munci de făurari, să dinamizeze conștiințele, sădind în sufletul oamenilor acea mîndrie demnă pentru tot ceea ce înfăptuiesc în vasta epopee a devenirii socialiste și comuniste, care va rămîne peste vreme drept efigie a celei mai înfloritoare perioade din istoria patriei — Epoca Nicolae Ceaușescu.

Prin tot ceea ce gîndim și așternem tiparului, noi, scriitorii, sîntem chemați să fim cronicarii de suflet ai timpului acestuia de sublimă cutezanță, căruia îi sîntem datori a ne dărui spre a-i nemuri — prin creația noastră — nimbul de înălțătoare frumusețe al biruințelor sale. Așa cum ne îndeamnă secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu și în Expunerea rostită la marele Forum democratic, Plenara comună a C.C. al P.C.R., consiliilor și birourilor executive ale organismelor democrației muncitorești revoluționare și organizațiilor de masă și obștești din 28—30 noiembrie a.c. în care afirmă cu putere de îmbold : „Creația literară, artistică trebuie să realizeze noi opere care să oglindească uriașa muncă a poporului nostru... Avem nevoie de noi romane, noi piese de teatru, noi poezii în care eroii principali să fie muncitorii, țăranii, intelectualii, cu preocupările lor, cu dorințele lor de progres, de bunăstare, cu hotărîrea lor de a contribui la făurirea socialismului și comunismului în România."

Într-adevăr, minunatele realizări ale constructorilor socialismului în toate domeniile, viața și munca de zi cu zi a poporului nostru — izvor vesnic viu de inspirație — sînt, trebuie să fie pentru noi, cei ce făurim slovei straie de lumină, sursa permanentă din care să sorbim seva dătătoare de tinerețe fără bătrînețe a creației noastre. Mă număr printre cei care au încercat, de-a lungul unei activități literare de peste două decenii, să dea glas acestor deziderate cărora le-am dăruit ceva din ființa mea. Crezul meu artistic, rațiunea mea de a fi ca poet — propriu, de altfel, tuturor confraților mei — constă tocmai în dorința, deschis mărturisită, de a fi aproape de sufletele oamenilor, de gîndul lor totdeauna frumos și înălțător și care se exprimă — ca spirit revoluționar — în memorabile fapte de muncă. De aceea trăim în fiecare zi sentimentul plenar că tot ceea ce conferă adevărata dimensiune a măreției acestor ani ai istoriei noastre noi își are izvorul în munca fiecăruia, în înflăcărarea cu care punem la temelie ceva din sufletul și gîndul nostru înalt, din robustețea idealurilor de ridicare neîncetată a patriei spre noi culmi de frumusețe, pe care le înfăptuim cu hotărîrea proprie celor ce-și făuresc ei înșiși fericirea.

Oamenii și munca lor, visele și aspirațiile acestora mi-au fost întotdeauna aproape de suflet, lor le-am dat glas în cărțile mele. Iar ultima dintre ele, „Amiaza unui cîntec", apărută recent la Editura Eminescu, mărturisește — în noi modalități stilistice —, aceeași intimă dorință de a dărui semenilor, pentru clipele lor de răgaz, bucuria redescoperirii propriilor lor gînduri, sentimente, atitudini în acest marș al nostru prin vreme cînd „după fiecare coloană / Rămîne cîte un vis / Pentru coloana următoare". Căci pentru mine, și aș vrea să cred că nu numai pentru mine, amiaza unui cîntec trebuie să fie : „Ploaia binefăcătoare / A cuvintelor / Limbii române, / Fecundînd / În sufletul poetului / Semințele dorului, / Flori dăruite / Oamenilor / Însetați de înalt."

Acestor oameni, cărora scriitorii sînt chemați ca, prin actul artistic, să le dezvolte conștiința revoluționară, proprie celor ce-și făuresc un nou destin, socialist, pentru ei și pentru patria aceasta de lumină și soare, lor, acestor oameni le voi dedica întotdeauna versurile mele.

Viorel Cozma

Sărbătoare

E Decembrie și lumina miroase-a veșnicie
fiece om poartă în suflet o creangă
visătoare
noi știm că patria este un rîu etern
ne e senin pămîntul blînd sfătuit de soare

pe șantiere tinerii minuiesc cu îndemînare
uneltele
ziua de mîine le înflorește pe chipuri
un trandafir ne naște în fiecare zi
cîntecele noastre prind rădăcini și-n nisipuri

se-aude cum sudoarea prin salopete respiră
seara poveștile încep să aburească pe masă
străbunii trag cîmpia peste ei și nu pot
să adoarmă
respirația veacului îndoaie geamul la casă

pămîntul se învelește cu o carte uriașă
ne bucurăm că sub piele ne încolțesc
izvoare
jurăm ca limba țării să o păstrăm întreagă
mereu e sărbătoare în noi și-n calendare

Rodian Drăgoi

Întemeierea

Pruncul
cînd se naște
e întemeiat din visuri

Ziua
cînd mișcă porți
dă puterea rostirii

Piinea
decantînd sevele
e-ntemeiată din spice frățești

...Țara
proclamîndu-și numele de Republică
întemeiat din brazii iubirii !

Soarele
ne crește tărîmul
în flamuri de vulturi.

Cristian Marin Petre

Destin

Republica mea începe
Din pămîntul sacru,
De-acolo de unde cocorii trec, primăvara
Peste piatra de hotar ; șlefuită de vremi
Cîntînd imnele libertății

Republica mea începe
Din bornele inimii
Din visul de libertate
Din cerul mereu albastru
De unde suie miezul verii, din grîu

Republica mea începe
De-acolo de unde piscurile Carpaților
Nu înălbesc,
De unde singurătatea n-a existat,
Și nu va exista niciodată.

Republica mea începe
Din flacăra inimii ce arde
Și va arde mereu sub un stejar
Al timpului numindu-l libertate

Mihai Păsculescu

Pămîntul Patriei

De zeci de veacuri pe pămîntul sfînt
N-a fost o clipă de răgaz în timp
N-a fost o palmă de pămînt
Să nu primească sîngele ca nimb.

De-atunci sînt viile bogate-n rod —
Pămîntul Patriei mustește sînge —
Se-aude-n vaduri apa care plînge
Și-i tulbure la fiecare pod.

A trebuit mereu strămoșii să se bată
Să stea și-n somn cu mîna pe furcer ;
Să stea cu mintea totdeauna trează —
C-un ochi pîndind la margine de cer.

Au dat tribut din fericirea rară
Și oasele și le-au simțit pe roată.
Muriră mulți pentru această țară —
Ne renunțară însă, niciodată.

Numai așa noi am păstrat pămîntul...
Și ne-am unit mereu, ne-am adunat.
Noi limba ne-am păstrat-o și cuvîntul —
Așa păstrarăm Patrie și Stat.

George Peagu

Coloană în infinit

Patrie — decembrie te aduce cu el
din adînc de istorie — izvor de lumină
trupul ți-i înfășurat în triluri de dor
acasă — mereu în casa copacilor
limbii natale
și iată drumul acesta îți este
Republică română, coloană-n infinit.

Ion Machidon

Făclii etern arzînde

Patria mea s-a născut
Din dorul de unitate
Întrupat în visul martirilor
Din vîrful de diamant al libertății
Din cremenea cremenii
De dreptate.

Republica mea s-a născut
Din durerile gorunilor
Din bobul de rouă ce se rostogolește
Peste rîuri, ramuri și holdele de spice
Patria mea e plăsmuită din glia sacră
Urcînd mereu în semeția neamului meu
Pe colinele mereu verzi ale Mioriței.

Republica mea vine de departe
Din înaltul trudei ce veghează
Din grăuntele de lumină veșnică și blîndă
Ce se așterne pe drumurile noastre
Patria mea este născută
Din vrerea străbunilor
De acolo de unde numărăm anii
dragostei noastre
Făcliile etern arzînde ale gîndurilor
Ce se înalță-n demnitate
Spre țărmul temerar.

Elisabeta Băbeanu

Poeme de

gheorghe tomozei

Dacă vreau

E septemvrie-n cer. Dacă vreau e april.
S-au cojit de pe mine ruginile, frica.
Nu m-alintă braţele Venerei din Mil.
Nu m-aşteaptă pe ţărm Nausikaa.

E septemvrie cu frunză amară şi rece.
Dacă vreau nu-l mai las să mai plece.
Îmi trec umbra sub o palidă Ursă.
Iubita poartă o rochie cursă.
Scriu doar începuturi de vers, peste filă.
Şi versurile sînt flacoane cu milă.

E septemvrie-n casa zidită pe-un nor.
Dacă vreau nu mai mor...

Calc

Acum totul se sparge în roşii fărîme,
se multiplică fără noimă, se frînge,
se-mparte ;
calc peste viaţa mea pe care geruri încep
s-o dărîme,
calc peste viaţa mea cu fragmente
de moarte...

Nelocuit

Umplut cu nume vechi, numele meu,
cu nume purtate, roase, nedumerite,
scrise pe coperţile unor scoici
tipărite.

Cu insomniile vegheate de nime
zac între dale de asfaltit ;
mi-am trecut din trup în trup, trupul
şi-aşa am rămas eu
nelocuit...

În rezumat

Prea mult ţi-am robit, zină Vineri
cu anii mei repezi, cu anii tineri ;
am fost adolescentul şi junele
citindu-ţi, în chirilică, numele.

Te-am iubit, animal
de santal
cu carne de tină
criselefantină !

Ai fost osul genunchiului şi-ai fost glezna
ce-aduce-n bruma oglinzilor, bezna,
mină
ce pururi amină.

Ţi-a fost claviculă
singura-mi viaţă, viaţa mea singură
pînă s-ajung bătrînul cu mers dumicat
ce-ţi calcă urma cursă spre pat...

Enigma

Atlantida ?

N-o mai căutaţi în zadar,
ea zace
cu colonade de sardonix
sub talpa cinstitelor
măhălăli
bacoviene....

Aşadar

Chip tot mai pal
tot mai supt,
buze arse de-un saris ireal ;
cresc ierburi mici peste desenul gurii.

Joc într-un film rupt.
Respir în spaţiul rupturii.

Mai vechi

Pasul tău are mesteacăn,
surîsul meu, cearcăn.

Te rup de mine şine lungi de tren,
eu calc pe dire de polen.

Întuneci soarele-n zenit
eu şi de-un fluture-s umbrit

blîndeţi mă brumă,
ploaia mă rezumă

şi sînt priveghi
şi decît vechii, mai vechi...

Ceva

Ai rămas acel Ceva
ce-mi colorează nervii.

Sînt destrămare, calcinare, pierdere
sînt secundă scăzută, foc mic ;
trimit caravane-n deşerturi
şi ele se-ngroapă-n nisipuri şi sete,
caut Marea slujit de-un toiag,
caut sarea, dimineaţa şi ziua

şi numai noaptea-mi e loc de popas
cînd te visez, încă te mai visez
Nicetas...

gheorghe daragiu

Visul alb

cai învie
în poienile memoriei
caii care au înflorit
zăpezile albe
pe umerii patriei
caii care au ştiut
cu răsuflarea lor caldă
roua
iată-i alergînd
bici de fulgere suind
prin visul poeţilor
însemnînd zarea
cu coame fosforescente
luminînd cerul
cu lacrima lor
sclipind orbitor ca un palaş

caii învie
în visul alb al poeţilor.

Zăpezile albastre

zăpezile albastre orbindu-ne dulce
există undeva şi bănuim şi unde
şi într-o zi va fi frumos : vor să înunde
să fim doar flori şi frunze
iar lumea noastră nu va şti
ce e cu noi ce vrem să fie
cine suntem şi ce vom fi mereu
zăpezile albastre orbindu-ne dulce
vor să înunde : şi într-o zi va fi frumos
ele există undeva şi bănuim şi unde —
să fim doar flori şi frunze !

Adolescenţă

e spre sfîrşite vara care n-a-nceput
în verdele negru
murele sînt mari
un fulger luminează lumea
din taina ceştii de cafea
e pe sfîrşite vara care n-a-nceput.

Rădăcini

aud tunetul luminii
venind prin spaţii
din timp de început
e şoapta zorilor
ce-mi lăcrimează ochii
a răsărit un fir de iarbă
din sufletul meu călătorit
de mii de ani
spre clipa de iubire

sînt obosit de asprul început —
a asfinţit un vis de foc.

Scrisoare mamei

coboară glasul tău din cer
să-mi înflorească sufletul
o aşteptare ne desparte
sub soarele ascuns
tainic ne leagă
scînteietor o stea !

(din volumul „Glas albastru de stea")

Destinele ce ne-nconjoară

corneliu leu

Cum uită omul !

Cît de frumoasă este capacitatea asta de a uita tocmai ceea ce n-ar trebui să uiţi !... Frumoasă şi, mai ales, plăcută. Pe cît de neplăcută devine cealaltă : incapacitatea de a ţine minte ceea ce vrei, tot ceea ce vrei, sau, mai bine zis, de a-ţi aduce aminte ceea ce vrei, atunci cînd vrei şi la modul în care vrei.

A uita din generozitate ceea ce n-ar trebui să uiţi din răutate sau răzbunare este, poate, însuşi echilibrul său, în orice caz, cauza echilibrului care se cheamă omenie şi care îţi păstrează la anumite cote plăcerea de a trăi. Care potoleşte, adică, animalul din tine anihilîndu-i acele instincte primare ale ferocităţii în răzbunare, îndu-ţi satisfacţii de alt ordin decît cele de a pedepsi mai crunt ceea ce ai suferit tu. Şi, pe măsură ce acest echilibru al uitării răului funcţionează, îţi dai seama că nu mai este vorba de o uitare în sine, adică de o incapacitate de a ţine minte, ci de ceva mult mai frumos : de faptul că mintea omenească poate fi covîrşită doar de lucrurile pe care le are de făcut în bine. Ceea ce ai de afirmat şterge dorinţa de negaţie, ceea ce ai de construit face uitată nevoia de anihilare. Şi, astfel, prin rostogolirile lui, bulgărele vieţii se rotunjeşte în îngemănarea părţilor cît de cît frumoase, trecînd peste tăieturile dureroase ale căror urme de venin reuşesc să se mai şteargă.

Cît de general este acest mod de a se petrece lucrurile, nu e uşor de spus. Cu Alexe, însă, categoric aşa se petreceau, deîndată ce, toate cele multe cîte şi le găsise de făcut în viaţă pe care o reîncepuse s-au dovedit atît de pasionante încît deveniseră ale lui ca dintotdeauna, cicatrizînd sub un ascunziş de uitare nişte ecouri care parcă rămăseseră în altă viaţă.

Poate că, din pricina aceasta, necazul cel nou s-a consumat în sine, făcîndu-şi rana lui proaspătă, dar neajungînd să-şi reverse singele peste al celeilalte. Nici chiar atunci cînd, pe puntea vasului elegant acostat la cheiul nou, a întîlnit trăsăturile bătrîne ale unui chip care nu avea cum să nu-l intrige.

De fapt, nu a întîlnit, nu a remarcat trăsăturile ; le-a reconstituit mai tîrziu, atunci cînd nu mai putea fi sigur dacă era vorba de o realitate, de-o deducţie sau, pur şi simplu, de vreo simplă bănuială a sa. Atunci, în acele momente, a simţit doar privirile care-l urmăreau cu o deosebită intensitate. Nişte priviri oarecari, poate chiar ascunse sub umbra vreunui bor de pălărie, în spatele lentilelor unor ochelari ori a vreunui ornament de balustradă, spionîndu-l, cercetîndu-l, arzîndu-l cu scormonirea lor.

Apoi, de pe puntea vaporului alb şi elegant, a coborît femeia aceea cu gesturi largi, expresive şi mimică foarte forţată ca şi cum, pe lîngă buze, întreaga-i faţă trebuia să exprime înţelesul fiecărui cuvînt şi l-a salutat pe Alexe cu entuziasm prezentîndu-l celor de pe punţile suprapuse ; prezentîndu-l în mai multe limbi drept o marcantă personalitate locală, deputat, membru al grupului interparlamentar, venit să salute acea croazieră a vasului cu pavoaz internaţional care semnifica o mişcare de înţelegere şi pace între popoarele riverane.

Alexe şi-a pronunţat discursul, ritos — cum se exprima el deobicei, modest — cum era el în mod firesc, dar conştient de mesajul pe care-l aducea în cuvintele sale alese frumos. Apoi a ciocnit un pahar de şampanie cu cîţiva dintre conducătorii grupurilor, l-a ridicat închinînd către toţi cei de pe punţile albe ale vaporului şi, însoţit de mica lui suită, a rămas pe chei, salutînd îndepărtarea în unde lucioase a albei siluete aerodinamice care răspundea din sirene cu glas de abur baritonal. Era o zi de toamnă melancolic aurie, căreia apele largului îi dădeau străluciri calme, adînci şi dense, lipsite de vibraţii brutale.

Singurul fapt ce păta acel sentiment de tihnă binemeritată pe care doar discreţia blîndă a toamnei aurii ţi-l poate oferi cu gestul unei dăruiri regale, era senzaţia iritantă lăsată de privirile care-l iscodiseră mereu din ascuns ca-ntr-o pîndă, ca-ntr-o fereală şi ca-ntr-o urmărire. Prin nefirescul undei lor acide, zgîriiau acel luciu de tihnă frumos împletită.

★

Prin liniştea apelor ei strălucitoare pînă-n depărtări, prin uleiul auriu al luminii care mîngîia cheiul, prin eleganta îndepărtare a motonavei albe, prin nostalgia care cuprindea şi-o urmă de fost zbucium, ziua aceea de toamnă era întrucîtva asemănătoare cu echilibrele la care ajunsese viaţa lui Alexe. Cuprindea o tihnă aşezată şi creatoare, plină de rod bun, într-un climat moral plăcut prin libertăţile şi îndrăznelile lui, lucru absolut conform cu temperamentul încercatului profesor. În funcţiile pe care le îndeplinea în perioada aceea de mare avînt edilitar, el se simţea ca-ntr-un laborator imens în care ajunsese să-şi pună-n aplicare mai mult decît ideile, ajunsese să-şi vadă concretizate intenţiile credinţei sale în democraţie şi în forţa maselor. Era un apogeu frumos, adus de momentul politic de mare deschidere pe care, cu mintea sa lucidă, Alexe îl trăia din plin.

Aşa că zgîrîietura aceea, a unor priviri care parcă veneau din altă lume, lăsa o urmă şi mai murdată şi mai neplăcută care, cu toată subţirimea ei, prin simpla posibilitate de prezenţă deranja echilibrul. Şi, fără să vrea să-şi spună, refuzînd să formuleze acest gînd, intuí faptul că pe undeva, îi mirosea a Codruşan.

Codruşan !... Cum de putuse să-i vină în minte acest nume fatidic de care crezuse că uitase pe deplin ?

Era, desigur, o mică obsesie, o simplă trezire din subconştient a vreunei idei rebele cum scoate la iveală uneori activitatea incontrolabilă a unor paralele ale gîndirii noastre. Iar acum, datorită direi murdare lăsate de amintirea unui asemenea nume, obsesia reverbera incitîndu-i imaginaţia.

Da, în jurul acelor priviri pe care nici nu ştia bine dacă le întîlnise, chiar vedea, adică, se simţea obligat să reconstituie, ca pe-un portret robot, trăsăturile lui Cap Pătrat. Ca şi cum l-ar fi văzut aevea într-o străfulgerare şi imaginea îi rămăsese imprimată pe retină.

Imprimată ? Cînd ? În ce moment ?... Desigur, era o halucinare tîrzie, apărută ulterior, după ce, întîi, gîndise abstract la faptul că privirile ascunse ar fi putut aparţine stafiei lui Codruşan. Aventurierul acela setos de putere era de multă vreme oale şi ulcioare, anihilat nu numai fizic ci, mai ales, anihilat în tot ce reprezenta el ca simţ de politică malefică, prin ceea ce îl răsturnase, prin ideile noi care-l readuseseră în echilibru pe Alexe.

Codruşan plecase din ţară, se angajase în solda unor puteri străine, cum era firesc pentru mentalitatea lui de mercenar, mai încercase să facă ceva rău de la distanţă vărsîndu-şi veninul dintr-un loc îndepărtat şi sigur pentru laşităţile lui, devenise consilierul secret al unui dictator, sfătuindu-l pe acela cum să extermine mişcarea de stînga. Apoi, exilat odată cu dictatorul, se căsătorise cu o proprietăreasă bătrînă trăind din exploatările ei. Se spunea că murise cu vreo doi ani în urmă, lăsîndu-şi dorinţa ca urna să-i fie adusă în ţară prin grija unor rude îndepărtate, în speranţa că cele rele din timpul războiului se vor şterge cu buretele. Cel puţin, aşa scrisese el într-un testament prin care ar fi vrut să se reabiliteze.

Aşa că apariţia lui era imposibilă altfel decît prin cine ştie ce resort de subconştient al amănuntelor lui Alexe. Un resort ce nu ţine seama de logică, sau măcar de logica imediată ; nu ţine seama de coordonatele de timp şi spaţiu care, fiindu-ne cele mai obişnuite le considerăm şi cele mai fireşti ; nu ţine seama de ceea ce a învăţat şi a dedus omul în viaţa aceasta. Ci se aprinde, cine ştie cum, printr-un declic venit din alt spaţiu, exterior, sau dintr-alt strat din interiorul nostru cerebral, în virtutea unui alt fel de experienţe, foarte trecute sau foarte viitoare, care ni se transmit prin alt fel de conexiuni decît cele obişnuite.

Era imposibilă, dar s-a produs. Ca o incizie murdară în cleştarul tihnei aurii cu vapoare albe în peisaj, ce rezona atît de intim cu starea de satisfăcute realizări prin care se împlinea viaţa lui Alexe. S-a produs, s-a aprins în el acel semnal venind din alte structuri nervoase decît cele puţine care funcţionează în sistemul ce configurează mintea omului — adică din nişte straturi mult mai adînci, păstrate ca nişte rezerve ale centrilor în activitate — şi i-a dat certitudinea că retina lui transmisese înregistrarea trăsăturilor lui Cap Pătrat : fruntea în linii rigide, ca şi calota pe care, o chelie lucind osos i-o descoperea neobişnuit de colţuroasă, ca-n formele paralelipipedice. Apoi faciesul conturat sumar din colţuri ambiţioase, ale căror estompări, datorate epidermei bătrîne, se transformau în ura sau ciuda unor nerealizări peste care nu se mai putea trece. Era ca o invidie rea, adresată de dincolo de obrajii scofîlciţi, omenirii care se dovedea vinovată de a-şi trăi viaţa în continuare.

Această expresie, această ură adresată unei omeniri care mergea înainte bucurîndu-se de liniştea calmă a unei asemenea zile de romantic peisaj cu tihnă şi bărci, îl convinsese pe Alexe că venea de dincolo, de peste alt fel de ape, ape care împart existenţa nu în zone geografice, ci în fiinţă sau nefiinţă. Şi se întrebă din ce sentiment de milă îşi amintise de acel nefericit care adusese atîta rău, subjugînd totul ambiţiilor sale deşarte de parvenire fără ideal, fără vreun scop mai nobil. De unde şi pînă unde, de pe puntea aceea albă a unui vas desenat special spre a impune un sentiment de eleganţă într-o viaţă de croazieră dansată cu volutele largi ale unui vals plin de graţie, răzbătuseră privirile nefericite şi năclăite în ură ale celui ce trebuia uitat ?!

★

Lucrurile erau atît de complicate : omul e imposibil cînd e vorba de situaţia personală ; a sa şi a intereselor sale. Mentalitatea lui a păstrat atîtea contorsiuni încît unii, cu privire superficială, neînţelegînd aceasta, pot spune chiar că vechiul renaşte... Alexe încerca să depăşească asemenea frămîntări sterile. Aşteptînd, se trezi singur pe aleea frumoasă din faţa sediului. Era frumoasă dar existenţa ei recentă o trădau copacii prea tineri.

Cîntecul voievozilor

Cine vine să mă doară
lîngă apusene porţi ?
Sînt voievozii mei de iarbă
arşi de fier şi frînţi de roţi.

Amintindu-mi-i prin frunze
pleoapele -mi visează-un riu
peste care frunţi se-nchină
la o lacrimă de grîu.

Caii lor de dor aleargă
şi din zări năpraznic muşcă,
iar, martirii de sub lanuri,
cu zăpadă mă impuşcă !

Ei îmi lasă aşteptarea
în amurgul din părinţi
unde păsările albe
poartă veşti de biruinţi,

ei îmi lasă-n irişi cerul,
ei îmi lasă iarba-n carte
să le-o duc eu într-un cîntec
prin milenii, mai departe...

eugeniu nistor

Numai eroii

Numai eroii sînt fără de moarte,
izvor de lumină perpetuă-n vetre,
viscol de dor menit să ne poarte
genunchii zdreliţi prin lacrimi şi pietre.

Lumina lor etern va rămîne,
lumina lor ne creşte-n priviri
cînd ochii ni-i udă valuri de grîne,
cînd trecem înot ape-amintiri...

Moştenire

Purtăm în noi tot viforul din vetre,
sublimă moştenire din străbuni —
istoriile spun de Dramichete
şi de-un popor trecut peste furtuni.

Purtăm în noi voievozii duşi sub glie,
Cîmpia Turzii înroşită-n zori —
un calendar deschis spre veşnicie,
în care-ncap tristeţi şi sărbători.

Purtăm în noi legendele lui Horia,
stîrnind suspine-n trestiile firii —
fluierul lanculul mereu va plînge
în munţii cei mai din apus, martirii.

Purtăm în noi un timp sfărmat de roţi,
nu prea-am avut noi vremi curtenitoare —
o dragoste de ţară ducem toţi,
care ne urcă-n trup dinspre izvoare.

teatru t

31 DECEMBRIE 1988

L4

Un turneu ambiţios

II

„O femeie cu bani", comedia lui G. B. Shaw, prinde viaţă prin volubilitatea Gretei Manta, prin maleabilitatea afabilului avocat Sagamore (George Ţoropoc), prin discreţia unui umor de bună calitate a Doctorului lui Petre Simionescu. Marius Popescu a permis încărcarea jocului actoricesc cu accente cam grosiere, cu ţipete şi dezlănţuiri cam primitive. Desigur, actorii vin şi ei cu trucurile lor mai vechi, etalîndu-şi numerele. Epifania Gretei Manta e concepută mai aproape de stilul mahalalei lui Caragiale, decît de Shaw. Dacă aceasta a fost intenţia regizorală, atunci Greta Manta şi-a făcut datoria. Dacă accentele îi aparţin, atunci regizorul ar trebui să-i mai pondereze excesivităţile. George Şofrag încearcă să aibă haz în chip de iubit înşelat, aruncat pe scări, cu piciorul în ghips şi în fusta de scoţian, dar partitura săracă, în sare şi piper, pentru Adrian, nu-i permite să evolueze cu pregnanţă. Mircea Valentin mi se pare un Alistar prea copt pentru dulcegăriile căutate în iubirea lui pentru afectuoasa Patricia, iar alintările lui par neconvingătoare. Oricum, spectacolul îl duce, cu verva ei, greu de stăpînit, Greta Manta. Tandemul ei cu Petre Simionescu aduce, prin contrastul de reacţie, argumentele unui ris sănătos. Pe cît este jocul ei de dens în detalii exterioare, pe atît este de reţinut, de sec, umorul lui Petre Simionescu.

„Condamnat la libertate", dramatizarea lui Ion Bălan după romanul „Cei ce plătesc cu viaţa" de Dinu Săraru probează o chintesenţă a tipologiei contemporane specifice unei anumite perioade. Activişti de partid — indivizi cu funcţii importante, de decizie, priviţi pînă acum ca nişte scheme umane, ca nişte fiinţe infailibile, sînt abordaţi din unghiul omeniei, în afara oricărei prejudecăţi. Păstrînd construcţia orchestrării în planuri interferate, a trecutului şi prezentului, textul lui Ion Bălan alcătuieşte o înlănţuire bine tensionată de momente şi portrete cheie, bizuindu-se pe verbul tăios, crud, pe replica incisivă aparţinînd lui Săraru. Decorul lui Gheorghe Mosorescu se sprijină pe cîteva elemente care creează atmosfera necesară.

Mircea Valentin este un Dumitru totuşi puţin prea edulcorat din cauza înfăţişării actorului (de june prim trecut), de a cărei amprentă actorul se poate greu debarasa. Anghel Tocsobie este tipul activistului evoluat, spiritualizat prin Bujor Macrin. Datele dramaturgice sînt puţine, Anghel deducîndu-se şi completîndu-se în mintea spectatorului, în momentele lui de reflecţie. Bujor Macrin îi dă posibilitatea să iasă din schematism. Tumultuos şi în acelaşi timp rezervat, jocul lui Macrin măsoară dimensiunile riscului între izbucniri vitale, cu tăceri şi priviri îngîndurate, marcate. Mirela Comnoiu-Marin, prezenţă actoricească nouă pe scena brăileană, aduce un chip grav arhitectei Alexandra Rudeanu, o îngîndurare şi un zbucium sufletesc autentice însoţite, uneori, de o afectare a rostirii. În rolurile celorlalţi activişti evoluează corect, echilibrat, Romeo Muşeţeanu (Păianu), Marin Benea (făcînd vizibilă obtuzitatea lui Visarion), George Custură (un Mihalache discret, distins, uşor ironic). George Şofrag (inginerul Cernat), George Ţoropoc (Mihnea Rudeanu), Sorin Dinculescu îşi aduc contribuţia în momente scurte de mare combustie interioară, ridicînd temperatura sălii şi pulsul spectatorilor pentru plăcerea relevării, cu voce tare, a unor anumite adevăruri. Ildy Codrescu — o soţie modestă, chinuită de pasul greşit al fiicei plecate. Cristina Pîrvulescu (Ierunca), Gh. Moldovan (Procurorul) două prezenţe indispensabile; două glasuri ferme, puternice. Evoluînd pe un text favorabil, cu replică scurtă, dar semnificativă, densă, doi actori se evidenţiază în mod deosebit: Rodica Muşeţeanu prin Bonifacia Rudeanu şi Puiu Simionescu, în rolul Colonelului.

Nicoleta Gherghel

Text şi pretext

Că Ştefan Iordache este un actor extraordinar, ştiam şi o ştie toată lumea. Dar că e gata să se dăruiască integral atmosferei unui spectacol de revistă nu m-aş fi gîndit cu uşurinţă ! Şi uite că Ştefan Iordache este gata să cînte, glumeţ, pe toate registrele, à la Anthony Quinn şi Fărîmiţă Lambru, à la Toto Cutugno, Laura Lavric, Trio Caban şi Billy Ocean. Şi chiar à la Ştefan Iordache, cu o voce aspră şi caldă, într-un fel care mă face să-mi doresc să scoată un disc, un LP dacă se poate, pe care să-l aşez lîngă recitalurile lui Serge Reggianni, Yves Montand şi Vladimir Visoţki.

Regizorul spectacolului (se pare că e primul spectacol de acest fel în teatrul românesc contemporan) cu un singur interpret, zece dansatoare şi o balerină a fost redutabilul Silviu Purcărete. Inventiv, adăugînd textului un element fantastic, deopotrivă trăsnit şi necesar, căutînd gagul chiar şi acolo unde nu poate fi, Silviu Purcărete a angajat un ritm antrenant scheciurilor ce formează prima parte a spectacolului. Şi-a găsit şi un aliat extrem de preţios în Nicu Alifantis, muzica tînărului compozitor fiind tonică, modernă, fără a fi comercială.

Din echipa acestei mizanscene a mai făcut parte şi coregrafa şi balerina Roxana Colceag, dansurile create de ea avînd vioiciune, picanterie şi umor. Cum vesele, nabădăioase, participînd din plin la glumele spectaculare, au fost obiectele casnice create de scenograful Nicolae Cularu. Adăugînd costumele numeroase, multicolore, cu tăieturi viclene, desenate de Carmen Mihaela Trifu, avem imaginea unei excelente teatralităţi a noii premiere bucureştene, Astă seară stau acasă. Şi totul ar fi putut fi perfect dacă ar fi existat şi un pre-text valabil în

această „întîmplare oarecum umoristică" scrisă de Tony Grecu Arhire şi Doru Antonesi. Am înţeles, din caietul-program al spectacolului şi din „telefonul arab" al foaierului, că autorii sînt doi tineri ingineri cu anume popularitate în rîndurile publicului studenţesc ieşean. Nu e de mirare, studenţimea, în căutarea ei eternă de personalitate, ajunge uşor să-şi creeze legende proprii, chiar şi din foarte puţin. Dar ce am auzit pe scena reputată a **Teatrului Mic** are destul de incerte legături cu satira şi umorul ce fac deliciul şi constituie substanţa spectacolului şi revuisticii. Poate că, în prima lui parte, Astă seară... a fost presărat cu fărîme de haz, cînd mai ieftin, cînd mai căznit, iar Ştefan Iordache şi Silviu Purcărete l-au determinat să devină spumos, penetrant, viu. Dar în a doua lui parte, nimeni n-a mai putut face bici din nimic, pe scenă rămînînd solitară doar performanţa actoricească muzicală coregrafică, fără a mai putea să smulgă nici o moleculă de voioşie unui text devenit o însăilare informă de platitudini şi chinuieli. Penibilă, aş putea spune, fără să mă tem de cuvintele prea dure. Nici regizorul nu s-a mai implicat fericit în descoperirea unor posibilităţi de gag cît de cît valide, scena folclorică, spre exemplu, fiind de o tristă banalitate.

E inepuizabilă generozitatea în care Teatrul Mic investighează spaţiile albe ale potenţialului dramaturgic românesc, iar şansa pe care Dinu Săraru o oferă fiecărei umbre de talent e de o beneficitate admirabilă, mai ales că-i atît de rară.

Radu Anton Roman

O contempla acum, plăcută, gîndită larg, cu o perspectivă odihnitoare asupra clădirii, așa cum nu remarcase niciodată venind în grabă pe ea, adică folosindu-o strict ca drum spre sediu și negustindu-i virtuțile căutate de cel ce-o desenase. Acum însă, avea timp. Se trezise deodată că are timp, tocmai în plina alertă în care se afla.

Era atît de plăcut și de familiar duhul inserării ce-l învăluia și atît de triste gîndurile lui !... Pentru că se simțea pe un prag foarte îngust și foarte critic ; foarte riscant putînd să treacă unde nu se aștepta, la acele replici atît de enervante în cinismul cu care le rosteau unii: „Ehe, nu se schimbă lumea, nu se schimbă ea atît de ușor ! Vreți voi s-o faceți pe zmeii, dar vă depășesc multe ; foarte multe vă depășesc !"...

Pentru împotrivirile sale în fața unor asemenea deziceri, căuta ajutor în jur, în semnele noi pe care le impusese. Și, astfel scunda lui făptură dreaptă rămase printre copacii tineri contemplîndu-le pentru prima oară simetria, aliniamentul, rima cu piatra, spațiile și statuile care făceau să se spună că orașul a căpătat un centru frumos. Un centru monumental, consonînd cu municipiul mare, puternic, agitat de-o viață ce te face să simți într-adevăr dezvoltare, efervescență. Era un colos, cu zeci de cartiere și zeci de mii de destine care-l înconjurau pe Alexe acum, în clipele cînd se obliga a se rupe de la preocupările ce-l făceau să considere totul firesc și să nu se întrebe ce s-a schimbat, deîndată ce sub ochii lui se schimbase. Era un colos care-l înconjura sau îl cuprindea cu aripile lui frumoase ; frumoase oricînd, dar cărora el tocmai acum le remarca frumusețea.

De, își spuse — ca un ecou, parcă, al zbuciumului ultimelor ore — se schimbă fața orașelor. Tot pompăm, tot pompăm în ele și nu ne dăm seama cum li se schimbă fața... Noi le-o schimbăm ; făcînd industrii, crescînd oameni, înmulțindu-i mereu... Și ne trezim c-un colos în jurul nostru pe care, nu numai că nu-l mai cunoaștem, dar nici n-am avut timp să ni-l însușim. N-am avut timp să-l simțim că face parte din noi, să ne fie familiare străzile, intrările blocurilor. Le recunoaștem, doar cînd întîlnim fețele oamenilor ; dar altfel ...Întîlnești cîte un chip și-l întrebi : Tu aicea stai ?... S-au schimbat multe dar nu te întrebi și de el cum s-a schimbat.

Cu astfel de gînduri, își aminti de vaporul alb pe care-l întîmpinase la prînz : cît de frumos era în plutirea lui seniorială și cum îl urîțise deodată apariția acelui chip care semăna cu Codrușan ! În îmbrăcămintea ei de piatră cînd roasă, cînd șlefuită, cînd ruginită, făcută parcă să aspire lumina înconjurului și s-o iradieze, clădirea aceasta nouă a sediului județean i se părea ca o pavăză a lui împotriva celuilalt. Își aminti de micile sedii ale raioanelor prin care trecuse — foste case boierești cu pretenții modeste, sau primării ale unor orașe ce nu puteau scăpa de amprenta veche. Cîte amintiri ale dăruirii muncii lor politice și ale înfruntărilor cu provocările rele, amenințătoare ale lui Codrușan și ale altora de teapa lui : idei politice mari, rostite în sediile acelea mărunte, și confruntări aspre, împotriviri dureroase, luptă cu cei de teapa lui Codrușan.

Cîte amintiri, dispărute acum fizic, odată cu intrarea buldozerului, cu marile macarale ale construcțiilor prefabricate, cu explozia de populație avînd nevoie de blocuri întinse și iar întinse în stereotipia lor, de magazine mari ca niște gări, de energie, de transport, de servicii...

Crește lumea, își spuse — ca o nevoie de a-și confirma că sub o asemenea lume se îngropase spiritul lui Codrușan — și nici n-ai timp să te obișnuiești cu ea... Adică, te obișnuiești ; de obișnuit, te obișnuiești, dar asta-i că te obișnuiești dinainte de-a o cunoaște bine, de-a o prefira printre degete, de-a te familiariza cu ea așa cum se familiarizează un copil cu locul unde crește...

Acum, că și-o simțea ca un adăpost și o certitudine a sa în despărțirea categorică de Codrușan, nu i se mai părea chiar absurdă insistența pictorului de-a întregi piața cu proiectul său monumental. Numai că era păcat : clădirea arăta atît de frumos în piatră simplă ; devenise un simbol al orașului și oamenii începuseră firesc a o numi „casa albă"; viața civică se desfășura ca de cînd lumea în piețele din jurul ei... Ar fi fost păcat s-o înece în tot felul de fresce și reliefuri... Chiar dacă șeful pictorilor insista... În legătură cu acesta, și-l reaminti pe fostul electrician, activist onest și dintr-o bucată; care reacționase firesc sărindu-i în ajutor cu fermitate. Iar el, Alexe, era un om care avea nevoie adîncă să simtă bine și temeinic salturile calitative ce-l despărțeau de tot ce i se întîmplase rău în viață, trăise atunci o mare bucurie. O bucurie care-l împingea să sărute obrajii omului aceluia sincer, pentru gîndirea căruia nu exista nici dogmă, nici perfidia de a-i trece prin minte că ar trebui să se supună el...

(Fragmente din „Faptele, secolul, puterea" — volumul III)

Tablouri de Maria Justina Gorovei

sterian vicol

Trista – trestioară

Și-ți scriu pe umbra lină
a ploilor fierbinți de vară,
eu, vîntul tău de vină
lină-tristă-trestioară

Ci credeam și nu mai știu
lină-tristă-trestioară
că n-a fost decît o vară
lîngă apa unde scriu

Nici n-ai fost și nici nu ești
tristă-lină-trestioară
pentru-arginții-mpărătești
lebede-au murit aseară

Nici nu vii și nici nu pleci
lină-tristă-trestioară
Spre pumnale mici din teci
sîngele mă dă afară

Fără lacrimă

A-nflorit trandafirul japonez,
pentru tine a-nflorit –
Unde-i floarea – mă-ntrebi –
arătîndu-mi cu degetul
chiar rana din umărul meu
roșie ca botul ciinelui însingerat ;
„Să-l spălăm cu floarea
primenindu-i trupul" !

Ce are – mă-ntrebam eu –
ce are sîngele cu vîntul din iarba
pădurii ?...

Eliberăm – răspundeai – căderea
prin cîntecul însumînd rana de mai demult
provocată,
izvorîtă din însuși frigul
de culoarea funiei de rufe
șerpuind ca o străină frontieră !

„Hai, ia mireasa și du-o – îmi strigi –
Fără lacrimă nimic nu se poate !"

Cineva trece

Două rîndunele cad pe ochii tăi
și-ți fură sprîncenele
pentru cuibul de sub streașină ;
Apoi, se-ntîmplă să nu te mai găsesc
nici în umbra lui Ahile cel înotînd
în nisipul dulce al mării !
Dar cineva trece, tot trece
la miezul nopții, cu ramul dintîi
al singurătății,
dinspre mine, dinspre tine !
Și țipătul tău, iubito,
lunecă, mai lunecă o dată
cu umbrele subțiri ale pescărușilor
pe luciul armelor mele.

Fluturele carnivor

SCHIMBĂTOARE CA UN NOR ÎN SEARĂ,
Însăși rochia ta e norul ce vine, ce pleacă
Printre paharele cu vinul orb-scînteietor
Semeni tot mai mult c-o iubire de
septembrie –

Pe aici se vede – dar eu nu cred – urma
tăiată de-o sabie subțire, coapsa
sălbăticiunii
după care vînătorii strigă : Se vede, nu se
vede !

Dar iată, fluturele carnivor veghează,
veghează !)
nici acum după-un secol, prieteni care-ați
fost,
n-am văzut, nimeni n-a văzut
frunză de culoarea ochiului El,
frunză adîind culoarea,
adîind, adîind însăși adierea !

O, fluturele, doamne, carnivor,
Numai aripile lui te vor !

Există

Ridul, dealul și ripa subțire,
ale cui sînt ?
Ale pietrei, ale riului,
ale mele ?

Cine-mi sfîrtecă trupul,
ce vultur doarme în mine
prin mine trăind ?

Există, o, există
El, vulturul
cu pliscul ca un glonte
venind, venind...

Dar ripa subțire, dealul,
ridul neiertător,
ale cui sînt ?
Ale tale, ale pietrei,
ale riului ?

Și vulturul
al cui este ?

Poeme de ion iuga

Mă iartă

Dintre zăpezi dintre coperți
ies ca un mugur să mă ierți
dintre nămeți un fir de sînge
gerul fîntînii cum îl stringe

se prăbușește ceru-n mîini
sporesc zăpezile în sini
tu cer albastru mai răsfiri
peste grădini albi trandafiri

dintre zăpezi te-aud mă certi
foc mă întorci între coperți –

mă iartă frigul tu mă ierți

Pe malul rîului

Nu-ți mai împletesc din ierburi inele
nu-ți ridic părul de foc printre ele
pe malul riului urme printre pietre și stele

nu mai singer drumuri nici grădini
nu incendiez pentr-un măr nici cu arini
nu mă-nveșmînt negru să fiu între crini

nu mai alerg herghelii de cuvinte
pe urme de jar cînd floarea lin te
coboară luminii noapte fierbinte

răsărită parcă nălucă usoară
mă strigi în delta neagră seară
inelele-s rupte iarba umed-amară

Mi-au umplut odaia

De cîte ori te-am chemat
s-a luminat cuvîntul de roua privirii tale
de cîte ori te-am numit
au înmugurit cuvintele
și mi-au umplut odaia
mătăsoase flori
iluminîndu-mă

te strig în cuvînt
mai ales noaptea te strig
cînd ochiul unui diavol îmi arde sub frunte
cînd văd femeia aprinzînd mirodenii
din orienturi
întru descifrarea trupului

descopăr atunci cuvintele
albe siluete
molatece unduiri
muzicală încremenire
printre aceste ziduri de idol
însurubate între scoarțe afumate
de ochii cerului

singeră parcă trupul fierbinte al cuvintelor
lipindu-și obrazul
pe zorii din sticla ferestrei

Cîntecul

În zori i-am adus semințe mărunte

canarul de aur era în colivie
cu ghearele înfipte în gît
dormea pe nisipul cernut
printre coji sfărîmate din ouă de paști
cînd i-am împrăștiat semințe de glanț
prin nisipul marin

l-am luat în căușul palmei
mătasea penelor de auf
o grădină înfloritâ
rece lumină
tăcere

înfășurat în borangic
l-am îngropat între nuc și cireș

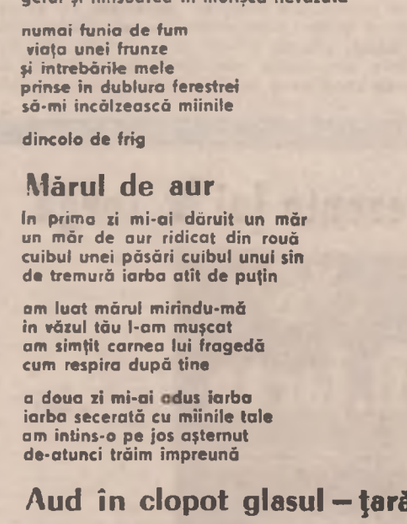

irina egli

Între ape

Depărtate de mine, demult,
Două vieți retezate spre cer,
Dureroase de timp și de ger,
Fremătînd le ascult,

N-aș fi vrut să le iert plînsul stins,
N-aș fi vrut să le las să mă fringă,
Dar plămadă de cerc necuprins
Simt în aripa stîngă.

Fără mine, plecată din trunchi
M-am oprit. Nu mai știu ce să caut,
Sînt din nou răsucită mănunchi,
Sînt o rană străveche de flaut.

Depărtate de mine, etern
Și atît de sălbatic aproape,
Două vieți, două vieți mă mai cern
Între sacrele ape.

Mărul de aur

În prima zi mi-ai dăruit un măr
un măr de aur ridicat din rouă
cuibul unei păsări cuibul unui sîn
de tremură iarba atît de puțin

am luat mărul mirîndu-mă
în văzul tău l-am mușcat
am simțit carnea lui fragedă
cum respira după tine

a doua zi mi-ai adus iarba
iarba secerată cu mîinile tale
am întins-o pe jos așternut
de-atunci trăim împreună

Aud în clopot glasul – țară

Mă nituiesc stejarii în pămînt
și-aud în clopot glasul-țară
un cînt săgeată și răsfrînt
cu cerul în fîntîni de vară

îmi spală vorba vechi cazanii
albe grădini în roua lor
ne-naltă chipu-n epifanii –
primim lumina vetrelor

cînd vine-un răsărit de ceară
pe graiul tău purtat de vînt
vin călăreți în șa de pară
dinspre adînc să-mi spună sînt

chiar pe sub riuri uneori
mai limpezește-mi ochii țară
curat la suflet ia-mă-n zori
cînd seara-n mine mai coboară

să-mbrac cămașa ta de viață
cămașa-n care vremuri ies
și-urcușul de la verb ne-nvață
la magic rod și la cules

Curgem lent

Rupem cercuri și triunghiuri,
Rupem cringuri,
Rupem stele și pămînt,
Rupem cuvînt
Mai avem un colț și poate
Rupem toate.
Sîntem rupți și noi acum,
Sîntem fum.

Rupem linii,
Ne e ploaie,
Ne e timp răpus luminii,
Am ajuns în Totdeauna,
Tot ce rupem este una,
Chiar și noi pe-un cer absent
Curgem lent.

Gînd de iarnă

Haide, calule ! A venit iarna...
Și-mi coace cîntecul pînă-n zori
Și-mi sînt sori
Negîndiți călători.

Încă mai ninge cu scoici
Peste aripi albind,
Sînt eu însămi colind.
Încă mai treieră cerbi
În văzduh și mă rog,
Sfera mea-i înorog
Peste ninsele troici.

Haide calule, a venit iarna !

film

Retrospectivă '88

Anul cinematografic 1988 rămîne un an al confirmărilor, un an cu debuturi promițătoare și totuși, din punct de vedere cantitativ, puțin elocvent pentru posibilitățile și capacitatea cineaștilor români de a realiza opere durabile, de mare valoare artistică, cu mare ecou în mintea și inima spectatorilor. Cu numai 24 de premiere, anul cinematografic 1988 înregistrează o prezență masivă a Studioului „Animafilm" la capitolul lungmetrajelor, alte două titluri fiind înscrise în domeniul filmului documentar.

O permanență a școlii naționale cinematografice o constituie filmul documentar-artistic ilustrat de două titluri de mare răsunet în inima și-n mintea spectatorilor : **Timp eroic, Pe plaiuri de legendă**, regia **Virgil Calotescu** și **România la a 70-a aniversare a Marii Uniri**, regia **Șerban Comănescu, Pompiliu Gîlmeanu** și **Mihai Constantinescu.**

Debuturile lui **Anghel Mora** și **Dorin Mircea Doroftei** cu **Rezervă la start** și, respectiv, **Nelu**, propun mai mult decît două nume noi în rîndul regizorilor, și anume, certitudinea unor personalități artistice

Dacă față de alți ani, ecranizările sînt puțin numeroase, ele poartă — evident, nu toate — marca ambiției depășirii textului prin viziuni originale, prin interpretări spectaculos detașate de litera textului.

De altfel, principalele titluri — și în primul rînd, **Iacob**, de **Mircea Daneliuc** și **Hanul dintre dealuri** de **Cristiana Nicolae** — pornesc doar de la sugestii din operele lui **Geo Bogza** sau **Ion Luca Caragiale**, personalitatea cineaștilor impunînd prin simțul analitic al „lecturii" filmice,

O ecranizare notabilă rămîne și **Flăcări pe comori**, regia : **Nicolae Mărgineanu**, film care reliefează expresiv traiectoria dramatică a personajelor din **Arhanghelii** lui **I. Agîrbiceanu**.

De asemenea, filmul de actualitate — ilustrînd universul și romantismul personajului contemporan răsplătit cu onorante distincții și în frumoasa competiție găzduită la Costinești — a numărat printre titlurile sale, remarcate de public și critică : **Niște băieți grozavi**, regia **Cornel Diaconu, Duminică în familie**, regia **Francisc Munteanu, Păstrează-mă doar pentru tine**, regia **Mircea Mureșan, Să-ți vorbesc despre mine**, regia **Mihai Constantinescu**, și **Miracolul**, regia **Dorin Mircea Doroftei.**

O generoasă reprezentare cantitativă a anului, nu întotdeauna acoperită de valoare artistică, rămîne filmul pentru copii și tineret, permanență tematică presupunînd talent, fantezie, profesionalism, cunoaștere profundă a universului virstelor. În afara contribuției masive a Studioului „Animafilm" cu cele patru titluri — **Temerarii de la scara doi, Uimitoarele aventuri ale mușchetarilor, Novăceștii** și **Fiul stelelor, Elisabeta Bostan**, cu două titluri, **Unde ești copilărie ?** și **Zimbet de soare, Nicolae Corjos** cu **Extemporal la dirigenție, Cornel Diaconu** cu **Niște băieți grozavi** sau **Gheorghe Naghi** cu **Egreta de fildeș** sînt doar cîțiva dintre cineaștii care s-au apropiat cu rezultate diferite de exigențele genului.

Un capitol deficitar în ansamblul anului cinematografic rămîne comedia, ilustrată doar de **În fiecare zi mi-e dor de tine**, regia : **Gheorghe Vitanidis**, la care se poate adăuga și ecranizarea inspirată de teatrul lui **Vasile Alecsandri — Chirița la Iași**, regia : **Mircea Drăgan.** Cam puțin pentru un gen de maximă audiență la marele public, gen în care s-au evidențiat numeroși slujitori ai scenei și ecranului românesc, din păcate ocoliți în proiectele caselor de filme.

Într-un clasament ad-hoc al producției acestor case de filme, care poartă în continuare aceleași nume sau numere absurd acordate, conduce detașat Casa de filme cinci (director : Dumitru Fernoagă) urmată de suratele ei cu numerele patru și unu.

Să sperăm că promisiunile neonorate în '88 vor fi anulate de succesele anului viitor.

Călin Stănculescu

muzică

Tinere talente

An de an, tinere talente își fac apariția în circuitul valoric al artei interpretative românești, incununate, de multe ori, cu laurii unor prestigioase concursuri naționale și internaționale.

Pepinieră a viitorilor muzicieni, Liceul de artă „George Enescu" confirmă, cu fiecare promoție, înaltul nivel al școlii noastre interpretative ; la vîrsta pantalonilor scurți, micii-mari interpreți, renunțînd la clipele de joacă, se dedică orelor intense de studiu pentru a-și împlini talentul pe care numai munca și seriozitatea îl pot pune în valoare.

Nu demult, pe scena Sălii mici a Palatului, cîțiva dintre elevii Liceului „G. Enescu" au încîntat publicul prin evoluția lor de ținută. Dificultatea pieselor incluse în program, siguranța și înțelegerea sensurilor discursului muzical, precum și acuratețea tehnică, îi recomandă, de pe acum, drept reale valori.

Deși abia în clasa a VI-a, Lelia Iancovici (prof. Doina Ionescu-Lichedopol) a abordat lucrări de o deosebită dificultate de Händel, Paganini, George Enescu ; sunetul rotund și curat, fraza amplă condusă cu eleganță și sensibilitate, precizia în atac și ornamentația perlată au constituit elementele definitorii în evoluția foarte tinererei violoniste.

Costin Anghelescu, elev în clasa a IX-a la aceeași profesoară, a optat pentru lucrări de Corelli, Paganini, Tartini-Kreisler și Vieuxtemps ; tehnica sa bine pusă la punct, sunetul curat și egal în toate registrele (foarte frumos în acut) s-au îmbinat cu elemente interpretative frumos conturate, trăirile artistice reflectate în ductul sonor, controlul permanent al frazei, vădind un temperament echilibrat și o maturitate aparte.

Două eleve din clasele mari — Oxana Corjos și Ileana Cernat — au încheiat programul serii. Pianista Oxana Corjos (prof. Zoe Popescu) este deja prezență cunoscută pe afișul de concert al Capitalei. Programul, gîndit într-o succesiune menită să reliefeze bogatele sale disponibilități artistice, a cuprins lucrări de Bach, Beethoven, Chopin, Brahms și Enescu. Un tușeu frumos, susținut de o tehnică impecabilă, s-a corelat cu profunzimea înțelegerii partiturii, cu implicarea afectivă echilibrată.

Violonista Ileana Cernat (cl. prof. Nicolae Bilciurescu) este o personalitate bine conturată, cu siguranța interpretului profesionist. Programul său cuprinzînd lucrări de Pergolesi, Sarasate, Wieniawski și Vieuxtemps a reliefat sensibilitatea și rafinamentul frazei de amplă respirație, cu învolburări juvenile și virtuozitate strălucitoare.

Am aplaudat talentul și dăruirea tinerilor virtuozi și, deopotrivă, migala cu care dascălii știu să modeleze fiecare nestemată din salba de comori a sufletului românesc.

★

Luna noiembrie a marcat un moment deosebit în viața studenților din institutele de artă ale țării — Sesiunea de comunicări științifice găzduită de orașul Tîrgu-Mureș. S-au întîlnit într-un fructuos schimb de idei tineri ce se pregătesc pentru a deveni plasticieni, actori, cineaști, compozitori sau muzicologi.

Secțiunea compoziție a pus în lumină coordonatele fundamentale ce jalonează drumul căutărilor spre o exprimare proprie, originală, varietatea genurilor abordate — camerale, vocal-simfonice, concertante — și diversitatea orientărilor în plan tehnic și stilistic — prelucrarea filonului folcloric, scrituri tonale, modale, atonale — oferind o imagine a potențialului artistic al celei mai tinere generații de compozitori.

Relația muzică-poezie a fost prezentă în comunicări privind „Limbajul muzical și semiotica", „Muzica corală contemporană și conținutul ei angajant" ș.a.

Anca Florea

CARTEA DE ISTORIE

Cartea de istorie se bucură la noi de largul interes al publicului, care îl dublează pe cel al specialiștilor. Anul 1988 a fost un an bogat în tipărirea unor cărți pe importante teme de istorie națională. Este vorba nu numai de reeditări așteptate (cum sînt Istoria românilor, de N. Iorga sau O enigmă și un miracol : poporul român de G. Brătianu), dar și de tipărirea unor însemnate contribuții originale ale istoricilor de astăzi. Așezăm astfel la loc de frunte apariția volumului Geneza statelor feudale românești de Șerban Papacostea (Editura Dacia) ca și România după Marea Unire 1933—1940 de M. Muşat și I. Ardeleanu. Și una și alta sînt lucrări în care este evidentă documentarea de excepție și nu o dată forța interpretativă.

Numărul titlurilor despre care ar trebui să vorbim este mare. Ne rezumăm să prezentăm, la acest sfîrșit de 1988, un buchet de cărți reprezentative pentru istoriografia noastră, care relevă atît meritele autorilor, cît și pe cele ale editorilor, selecția noastră oprindu-se asupra producțiilor editoriale ale Editurii Științifice și Enciclopedice, al cărui colectiv de redactori pentru istorie, sub direcția lui V. Văcaru, ne-a oferit pe 1988 satisfacții atît de solide. Remarcăm contribuția Institutului de istorie „A.D. Xenopol" din Iași care prezidează reeditarea istoriilor românilor de A.D. Xenopol și N. Iorga.

„Republica" — sculptură de Gabriela Manole Adoc

Prezența lui N. Iorga

În seria de volume care prezintă scrierile lui N. Iorga pe criterii tematice și unitare, amintim **Scriери economice,** de pildă, a apărut recent sub îngrijirea lui Damaschin Mioc, o culegere de studii pe care N. Iorga le-a închinat cronicilor și cronicarilor români. Sînt strînse la un loc toate studiile importante pe care marele savant le-a scris de-a lungul vremii pe tema atît de solicitantă științific, în plan istoric și filologic, a letopisețelor românești. Sînt studii fundamentale pentru soluționarea problemei, „clasice" cu un alt cuvînt, pe care Editura Științifică și Enciclopedică le pune la îndemîna specialiștilor și a publicului larg. Totodată, o asemenea culegere configurează prin sumarul ei capacitatea istoricului de a epuiza prin reveniri o problemă atît de importantă pentru istorie și istoria noastră literară.

*) **N. Iorga, „Despre cronici și cronicari", ediție îngrijită de Damaschin Mioc, Ed. Științifică și Enciclopedică, București.**

Sinteză relevantă

România după Marea Unire, partea a doua, 1933 — 1940, carte semnată de M. Muşat și I. Ardeleanu, redactată de Corina Bușe și Ioan Opriș continuă cele două volume anterioare. **De la statul getodac la Marea Unire** și **România după Marea Unire** (partea I).

Perioada înfățișată și examinată de autorii acestui masiv volum, 1933—1940, este o perioadă de istorie modernă, agitată, gravă, plină de consecințe pentru statul român și societatea românească. Lucrarea se întemeiază pe o bună informație cifrică, adesea amănunțită, urmărind evoluția politică și socială a României cu multă atenție. Sînt folosite și surse expresive, cum sînt memoriile care, citate la locul oportun, aduc un plus de lumină și de claritate.

Efortul autorilor este mai ales de a ne oferi o istorie „așa cum a fost", o istorie unică a poporului și statului român, o istorie scrisă cu răspundere față de metoda de lucru și adevărul științific. Simplificările de altădată, tratările șablonarde, tabuurile sînt înlăturate în favoarea unei expuneri întemeiată pe o materie istorică veridică și corect interpretată.

O reeditare așteptată

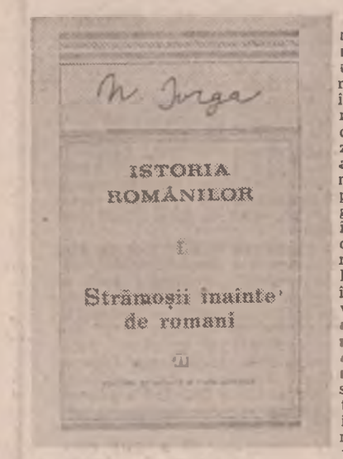

Profesor mai întîi de istorie universală, mare specialist în problema cruciadelor, a Bizanțului și a Evului mediu european, N. Iorga a ajuns, în chip mediat, la istoria românilor pe care înțelegea s-o vadă, mai ales în marele context al istoriei universale. Înainte de a scrie istoria României, pentru care a dat uimitor de multe materiale parțiale, N. Iorga a scris alte istorii : istoria imperiului otoman, a vieții bizantine, a statelor balcanice, a poporului francez și așa mai departe. Ambiția marelui savant era de a oferi însă o sinteză de istorie românească pornind de la cele mai noi documente și interpretări. Gh. Buzatu face într-o introducere elogioasă portretul genialului istoric.

Asupra mai tuturor epocilor istorice ale poporului român, N. Iorga dăduse contribuții parțiale care i-au asigurat o înaintare rapidă în materie. Chiar asupra epocii politice contemporane, N. Iorga a scris mai multe cărți, pentru a nu mai vorbi despre epoca fanariotă, despre aspectele evului mediu. **Istoria românilor** de N. Iorga, care debordează de date și de sugestii, are un ton, o perspectivă și o curgere unitară și oferă asupra istoriei românilor o viziune nouă, modernă, pe care adesea însă cititorul trebuie s-o desprindă singur din liniile generale ale cărții, deoarece N. Iorga, odată fixate cadrele, nu mai insistă asupra lor lăsîndu-se absorbit de rezolvarea unor chestiuni litigioase sau de detaliu. Cartea este fascinantă pentru specialiști, ca și pentru amatorul de istorie, prin numărul extraordinar de informații folosit, prin aglutinarea sau încadrarea acestor informații într-un desen coerent, și mai ales prin modul cum, plecînd de la detalii aparent neînsemnate, N. Iorga deschide brusc perspective nebănuite. Cele zece volume ale **Istoriei românilor,** scrise de N. Iorga, foșnesc de sugestii noi, surprinzătoare, de interpretări incitante sau convingătoare, acestea stînd alături nu o dată de configurări inerțiale ale materiei istorice.

Istoria românilor de N. Iorga este un unicat, o carte fără precedent și fără urmași în istoriografia română. Construcția este uriașească, uimind și prin timpul scurt în care a fost scrisă (1936—1939) iar impotrivirile pe care le-a avut din partea așa-zisei „noi școli istorice" românești, sînt mai ales obiecții de metodă care nu pot anula nici direcția acestei istorii, nici însemnătatea edificiului. Nu numai privirea de ansamblu asupra evului mediu românesc este excepțională. Înnoitoare este și optica asupra epocilor mai apropiate de noi, secolele XVII și XVIII, după cum foarte interesantă rămîne reconstituirea epocii celei mai vechi din istoria poporului român. N. Iorga nu face numai o istorie de regi și de războaie, adică nu se mărginește doar la istoria politică evenimențială, ci scrie o istorie preocupată de viața societății, de climatul cotidian al acesteia, de viața instituțiilor, folosind adesea o abordare modernă a materiei. Cîștigurile aduse de reeditarea acestei mari sinteze de istorie românească văzută în planul mare al istoriei universale se vor vedea cu vremea.

Primul volum al **Istoriei românilor** *) de N. Iorga se ocupă de popoarele trăitoare din cele mai vechi timpuri pe teritoriile carpato-dunărene, de traci și daci, de diversele invazii vechi care au colorat etnic zona. Fără a fi un arheolog, fără a fi un specialist al istoriei vechi, calitate pe care N. Iorga și-a declinat-o întotdeauna, autorul monumentalei istorii reușește însă să ne ofere o imagine coerentă și lipsită de prejudecăți asupra acestei epoci îndepărtate din viața popoarelor de la Dunăre și Carpați. N. Iorga, care a criticat în diverse rînduri romanomania și efectele ei, care era la fel de nemulțumit de tracomanie, se supune în această primă parte a materiei arheologice, la îndemînă izvoarelor, cîte puteau fi folosite, și trasează o imagine plină de substanță și veridicitate științifică asupra rosturilor trace în această parte a lumii. Operind mereu în context universal, ca și în alte cazuri, N. Iorga oferă o interesantă plasare a tracilor și dacilor pe harta culturală și politică a antichității, producînd el, nespecialistul și rezervatul față de problemele preistoriei românești, o sinteză plină de forță și de actualitate, interesantă și din unghiul demonstrației continuității românilor. Trebuie spus că această parte a contribuției lui N. Iorga, prezentă în acest prim volum al **Istoriei românilor,** dar presărată și în alte studii și conferințe, în note de călătorie chiar, este prea puțin cunoscută și că ea merită un comentariu adecvat și exigent, pentru a-i verifica tocmai valoarea.

Apariția primului volum din **Istoria românilor** de N. Iorga, redactat de Alexandru Stănciulescu, este un eveniment care trebuie salutat așa cum se cuvine.

*) **„Istoria românilor" de N. Iorga, vol. I, partea I, „Strămoșii înainte de romani", text stabilit, note, comentarii, postfață și indice de Vasile Chirilă, Virgil Mihăilescu-Bîrliba, Ion Ioniță.**

Istoria fără enigme

O enigmă și un miracol istoric : poporul român de G. Brătianu este ultima sinteză înaintea ultimului război mondial prin care istoriografia românească răspundea unor teze ostile românilor și adevărului istoric, teze care sprijineau, din păcate, nefastul curent politic al revizionismului susținut de ridicarea la putere a lui Hitler în Germania. Stelian Brezeanu, care s-a îngrijit de apariția lucrării, dă datele explicative. Cartea lui G. Brătianu a apărut într-o versiune franceză în 1937, ca recenzie la o lucrare a profesorului său, Ferdinand Lot, despre **Invaziile barbare**, apărută în același an. A urmat o versiune românească amplificată a cărții, îmbogățită la capitolul arheologie, pentru ca în 1942, la doi ani după Dictatul de la Viena, care sfîrtecase Transilvania în favoarea revizionismului ungar, cartea să cunoască o ediție franceză ultimă, preluînd precedenta versiune românească. **O enigmă și un miracol istoric : poporul român** de G. Brătianu este o carte de știință, dar și de luptă politică. A restabili adevărul în problema istoriei românilor era totuna atunci, în anii treizeci și patruzeci, cu a te opune mentalității revizioniste și fasciste a vremii. G. Brătianu, liderul noii generații de istorici, care veneau după N. Iorga, și-a asumat acest rol.

G. Brătianu răspundea unei cărți și unor teze apărute peste hotare. Aceste teze au intrat în sintezele occidentale, ca urmare a faptului că istoria românilor a fost scrisă și a început să circule în occident prin mîini și minți interesate. Istoriografia din centrul Europei, care și-a asumat și scrierea istoriei popoarelor din granițele Austriei și Ungariei, sau din sfera de influență a acestora, a abordat diferit problema continuității românilor pe teritoriul pe care-l locuiesc, dînd prioritate și circulației tezei după care românii sînt un popor venit de curînd în Carpați. Dacă o asemenea construcție putea să fie alcătuită și pusă în circulație în mai vechi etape istoriografice, cînd posibilitatea verificării unor atari aserțiuni era mai grea, ea nu mai putea via în epoca științifică modernă. Odată intrată în circuit, cu autoritatea dobîndită de o circulație anterioară, teza a rămas însă și a intrat în diverse sinteze occidentale. Lupta împotriva circulației acestor pseudo-construcții științifice a început mai de mult. E de ajuns să cităm **Istoria pentru începutul românilor în Dacia** de Petru Maior, 1812, pentru ca să punctăm momentul Școlii Ardelene. Mai tîrziu, împotriva lui Roesler s-a ridicat Hașdeu a cărui întreagă operă istorică se constituie în replică la această aberație. Fr. Dame a dat și o versiune franceză a **Istoriei critice a românilor,** prima parte, pentru a introduce în circuit tezele și demonstrațiile românești semnate de Hașdeu. O altă replică importantă, de care se leagă și cartea lui G. Brătianu, este cea pe care A.D. Xenopol o dă tezei lui Roesler, studiu de mare întindere, care a apărut în românește și apoi în versiune franceză cu titlul **Une enigme historique, Les Roumains au Moyen Âge,** 1885. De aici, de la A.D. Xenopol, ideea „enigmei" și, ulterior, prin supradimensionare a „miracolului", a intrat în lucrările occidentale și poate fi găsit și la Ferdinand Lot. Titlul pe care-l folosește G. Brătianu reia deci titlul primei cărți de atitudine românească în problema continuității, care a apărut în franceză pentru a infirma neadevărurile unei teze interesante. Asupra tezelor lui Roesler s-au mai oprit cu argumente serioase și alți istorici români, între care D. Onciul trebuie pus la loc de cinste. Îi pomenim aici pe acești predecesori pentru a arăta că G. Brătianu se află pe traiectul unei tradiții științifice prestigioase și că prin forța împrejurărilor **O enigmă și un miracol istoric : poporul român** trebuia să fie sinteza clară a tuturor încercărilor anterioare și a întregii informații de care se dispunea în epoca interbelică.

Prima întrebare pe care și-o pune astăzi cititorul, ca și omul de știință, este dacă într-adevăr existența poporului român ține de „enigmă" și de „miracol". Intitularea dată de A.D. Xenopol își avea rostul ei, dat fiind și publicul străin căreia se adresa. Perpetuarea astăzi a ideii de „enigmă" și de „miracol" asupra existenței poporului român pe teritoriile pe care le locuiește este însă de provenință străină adevărului istoric. Mai ales astăzi se știe că nu este nimic enigmatic și nici miraculos în existența și dăinuirea românilor pe pămînturile pe care trăiesc. Sensul polemic al lucrării lui G. Brătianu îi justifică însă titlul explicabil în anii treizeci.

Desfășurarea argumentației lui G. Brătianu, sensul ei rămîn încă actuale și valabile științific. El aduce probe de natură arheologică, socială, numismatică, lingvistică etc., înscriindu-se într-un perimetru demonstrativ pluridisciplinar, modern, pentru a spulbera teza Roesler-Lot. Forțat de insuficiența cercetării științifice și a rezultatelor ei de atunci, G. Brătianu admite o enigmă istorică pentru românii de pînă la întemeierea statelor românești. Iar un miracol, în sens metaforic, pentru marile realizări sociale și politice ale românilor în secolele XIX și XX.

Reeditarea cărții lui G. Brătianu, **O enigmă și un miracol istoric : poporul român,** 1942, este extrem de utilă pentru a recapitula o etapă științifică în care istoricii români și-au asumat cu toată răspunderea marile probleme ale poporului român și ale istoriei naționale, replicînd prompt și argumentat acelor lucrări care deformau fizionomia fenomenului românesc.

Un cuprinzător capitol de **Note** finale, alcătuit de Stelian Brezeanu, completează această ediție, redactată de Dan Ghinea, al cărei text este tradus de Marina Rădulescu. Importanța notelor constă și în faptul că ele verifică justețea direcției științifice a lui G. Brătianu și vin cu informații și concluzii noi care susțin viziunea cărții scrisă acum peste patruzeci de ani.

*) **Ediție îngrijită, prefață, studiu și note de Stelian Brezeanu, traducere de Marina Rădulescu.**

Acțiune susținută

Reeditarea **Istoriei românilor din Dacia Traiană** de A.D. Xenopol a ajuns la volumul al III-lea.

Istoria românilor de A.D. Xenopol, este prima mare sinteză de istorie românească, apărută la sfîrșitul secolului trecut, care oferea un răspuns tuturor marilor probleme pe care istoriografia noastră și le-a pus pînă atunci și de atunci încoace. A.D. Xenopol a fost și un factor extrem de activ al difuzării adevărurilor istoriografiei românești peste hotare, gesturile lui întemeindu-se pe monumentala — istorie a românilor.

Apărută într-o întîie ediție de popularizare, apoi într-una de format mare, Istoria românilor de A.D. Xenopol a cunoscut și o a treia ediție, postumă, care constituie o verigă importantă a actualei reeditări.

Deși contestată de un urmaș de importanța lui N. Iorga, pe motiv că nu întotdeauna cartea se supune izvoarelor, istoria lui A.D. Xenopol rămîne importantă ca deschizătoare de drum, ca perspectivă generală a istoriei românilor și nu o dată prin concluzii și prin interpretări. Aceste caracteristici motivează reeditarea ei, iar Institutul de istorie „A. D. Xenopol" din Iași își face pe bună dreptate un titlu de cinste din repunerea în circulație a monumentalei opere.

*) **A.D. Xenopol, „Istoria românilor din Dacia Traiană", III. Epoca lui Mihai Viteazul. Redactori : Alexandru Stănciulescu și Gabriel Matei. Ediția IV, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1988.**

Un dosar semnificativ

Sub titlul **R.W. Seton-Watson și românii,** 1906—1920, carte scoasă sub semnăturile Corneliei Bodea, de la Academia de Științe Sociale și Politice și Hugh Seton-Watson de la [illegible] Academy, se ascunde portretul unei personalități remarcabile, care a înțeles cauza românească a Unirii și a fost alături de români în realizarea marilor deziderate naționale ale acestora. Cartea este compusă din două mari părți : una închinată părerilor britanice despre români și, desigur, celor ale lui Seton-Watson, și cea de a doua, care este de fapt „grosul", unde intră corespondența lui Seton-Watson cu personalități politice românești, urmată de articolele lui Seton-Watson despre problemele noastre politice tipărite în presa vremii, ca și articolele românești despre poziția lui Seton-Watson, alias Scotus Viator, în aceleași probleme. Rezultatul este un dosar extrem de semnificativ al participării lui Seton-Watson la problema românească, și implicit a chestiunii românești înaintea și în timpul primului război mondial. Cartea, care manipulează documente de arhivă și de epocă, se distinge printr-o deosebită acribie și oferă un instrument de lucru prețios pentru cei interesați de atitudinea unor personalități europene față de năzuințele și acțiunile politice ale românilor în jurul primului război mondial. Ea a fost redactată de Marcel Popa, Sergiu Celac, Adriana Sofian și Horia Matei.

Început de ev mediu

Între puținele lucrări de arheologie medievală românească trebuie să așezăm **Țara Maramureșului** de Radu Popa și recenta lucrare a aceluiași **La începuturile evului mediu românesc. Țara Hațegului,** apărută la Editura Științifică și Enciclopedică, 1988, redactor : Marcel Popa. Dacă prima lucrare, despre Maramureș, corespundea într-un totul tipului de cercetare arheologică medievală, cea nouă, închinată Țării Hațegului, iese din sfera arheologiei propriu-zise, încercînd o „arheologie socială", așa cum ne-o propuneau, mai demult, Traian Herseni și H.H. Stahl. Este vorba de combinarea tuturor tipurilor de documente și de informații, în temeiul cărora se poate reconstitui viața trecutei Țări a Hațegului. Este vorba de datele arheologice, de documentele de cancelarie, de inscripții, de tradiții păstrate sub diverse forme în cuprinsul vechii țări. Rezultă din combinarea și interpretarea tuturor acestor surse imaginea unei societăți bine sedimentate, cu o mare coeziune și omogenitate, cu evidentă vechime și stabilitate. Meritele autorului, pionier în această direcție a istoriografiei noastre, sînt deosebite.

Promisiune ținută

Urmare din pag. 1

un veac este enormă, centrul său de gravitație fiind frontul și societatea românească.

O asemenea carte presupune indiscutabil o documentație amplă. Important este ca ea să fie absorbită romanesc în infrastructura construcției epice, ceea ce constituie una din trăsăturile majore ale romanului scris de Paul Anghel. Dar mai importantă decît trimiterea istorică precisă, decît copierea desenului social de epocă pe care-l practică romanul comod rămîne viziunea proprie, capacitatea interpretativă a scriitorului. Originalitatea ciclului romanesc scris de Paul Anghel stă tocmai în forța interpretativă, în unghiul de abordare al procesului acestui război, văzut în dimensiunile sale mondialiste, în modul de prezentare al oamenilor care îl fac, fie ei scoși din memoria timpului, fie închipuiți în întregime de prozator. Romanul creează senzația unor mari rostogoliri de forțe, fie ele naturale, fie omenești, acordate la energiile naturii. Sentimentul este de sfîrșit de lume și de intrare în alt univers. Ceva se închide, datorită unui cutremur, urmat de o deschidere, de o fereastră către viitor. Această fereastră, din unghiul strict politic, dar și al unei meditații mediate asupra istoriei, este înfățișată de **Ieșirea la mare.** Războiul se sfîrșește și vine pacea de la Berlin, unde independența costă foarte scump.

Scriindu-și romanul, Paul Anghel nu s-a confruntat doar cu inepuizabila materie a arhivei istorice, ci și cu obstacolul tipurilor de mentalități, care au fixat atunci și mai tîrziu imaginea acestui război, ca și dimensiunea sacrificiului uman și politic pe care el l-a presupus. **Zăpezile de acum un veac** învinge atît dificultățile ridicate de o documentare exigentă, programatică, cît și pe cele pe care i le ridică în față acumularea de prejudecăți sau concluzii osificate în legătură cu acest război din 1877 și participarea românească la el. Numeroase tabuuri sînt dizolvate de **Zăpezile de acum un veac,** puzderie de inerții de optică sînt măturate de forța unei proiecții, care descoperă caracterul hotărîtor, ultimativ al acestei ciocniri, care verifică capacitatea de a supraviețui a unui popor și a unui stat. Ca Iorga care nu înțelegea să scrie istoria românilor decît în context universal, Paul Anghel reconstituie și el romanesc războiul românilor pentru Independență în proiecție universală. Orizontul romanului este de aceea vast, distribuția de personaje internațională, zonele de repercutare neașteptate. Din inima evenimentului, din tranșee, se pleacă către cercul exterior, pentru a ne întoarce la ele.

Zăpezile de acum un veac este o carte despre sensul războiului, despre Europa, dar mai ales despre Europa care se confruntă cu Asia, după cum și despre fenomenul românesc. Romanul înfățișează nu numai suprafața evenimentelor, ci merge la structuri adînci, caută explicații dincolo de aparențe. Acest război de independență nu este în cărțile ciclului doar o expresie militară, un șir de acte de eroism. De altfel, în sensul curent al eroismului, adică al gestului exterior, romanul lui Paul Anghel nu ne vorbește. Nu este vorba despre eroi, ci despre oameni care se înscriu în eveniment cu motivație și se comportă în datele propriei lor definiții.

Există, desigur, și personaje sumă. Așa este Nae Maican, figură de cartier bucureștean, un extras parcă din universul lui Caragiale, dar paradoxal de aplicat, de isprăvit și, în fond, de eroic. Una din trăsăturile cărții este de a examina această lume de pe alt versant decît a examinat-o Caragiale. Viitorul comediograf care dădea în 1878 știri false despre evoluția militară la sudul Dunării, l-a văzut doar pe Mitică cel din spatele frontului. **Zăpezile de acum un veac** ne descoperă o altă față a aceluiași Mitică, tentativa lui Paul Anghel diferind totuși de aceea a lui Camil Petrescu din **Mitică Popescu.** Nu e vorba numai de un Mitică eroic, care-și ascunde meritele, ci și de zona de profunzime și neliniște sufletească, de clar-obscur a acestor eroi.

Galeria personajelor este întinsă. Cineva le va număra poate cu vremea. Cîteva din ele au romanul lor, care traversează seria de volume, trecînd din unul în altul de-a lungul ciclului. O lume cu o psihologie foarte diferențiată, cu mentalități diferite, cu interese opuse traversează **Zăpezile de acum un veac.** Impresia de viață, de bogăție, de diversitate umană este cuceritoare. Totul stă în rama mare a unor sensuri majore pe care le sugerează incipient titlurile și pe care masa romanelor, infrastructura lor intelectuală, meditativă le susțin. Ceea ce este important în **Zăpezile de acum un veac** este mai ales tilcul special al evenimentului, desenul pe care-l lasă pe cerul epocii. Ambiția romancierului a fost de a scoate la lumină o lume uitată, un continent scufundat, compromis de litografia sarcastică, de a-i reda vitalitatea și demnitatea, de a-l ancora în cadrele lui de reală anvergură. **Zăpezile de acum un veac** constituie o izbîndă. Ciclul lui Paul Anghel rămîne o promisiune ținută. Început în 1977, cu **Scrisoare de la Rahova, Zăpezile de acum un veac** a ajuns în 1988 la al zecelea volum, **Ieșirea la mare.** Este cel mai lung ciclu epic al literaturii române. O realitate romanească de peste 1 000 de pagini, care stă la îndemîna cititorului și a istoricului literar. Este totodată și o demonstrație a forței de creație a scriitorului român, adesea taxat pentru că se sustrage angajamentelor mari. Cine ar fi crezut în 1977 în fața **Scrisorii de la Rahova** că ne vom afla în fața unui ciclu de zece volume dus pînă la capăt ? Faptul există iar promisiunea scriitorului a fost ținută. Ceea ce era de demonstrat !

CUMPĂNĂ

Aşchii

I. Numai noaptea Anului nou depășește „O mie și una de nopți".

II. Mi-am amintit, zilele trecute, într-o seară pentru copii și oameni mari, de un colind de fată. Zestrea e un pretext în exprimarea unei exuberanțe atotcuprinzătoare : „și-mi mai cere ce-mi mai cere / cere zeciuri de berbeci / tot berbeci din ceia beci / cu linița poleită / cu cornițe zugrăvite / și-n virful cornițelor / mi-este-o piatră nestemată / luminează lumea toată / și țara prin jumătate."

III. O conversație care, printre altele, m-a uimit : „Ești poet dar nu ești intelectual". Îți spune un traducător unui autor de poezie. Eu, la aceeași masă, am ciulit urechile. Poetul s-a făcut verde ; admitea să audă mai degrabă că este intelectual dar nu este poet. „Așa cum poți să fii intelectual fără să fii și poet, poți să fii poet fără să fii intelectual" a continuat, cu o voce ca din butoiul cinic al lui Diogene, traducătorul.

IV. Sînt cărți aurifere unde nu se pomenește cuvîntul aur. O carte despre aur, citită, cheltuită prin lectură de toată lumea, ar cuprinde exact 365 de pagini, despre Eldorado nu s-ar scrie decît două săptămîni, o lună despre căutătorii de aur, un trimestru despre cei care nu l-au prețuit niciodată, un concediu despre plusvaloare, o vară despre o cireadă de viței de aur păscînd idolatri pe o pajiște a vechii pietăți biblice etc. Istoria aurului în istoria umană ; epoca ierbii, epoca pietrei, epoca bronzului, epoca fierului, epoca aurului și o altă epocă definibilă printr-o substanță a spiritului.

V. „Cu tine pot să trec Dunărea" — era vorba de laudă la noi, la Roseți, cînd cineva aprecia caracterul unui om dintr-o bucată.

VI. La anul și la mulți ani !

George Alboiu

REVELION LUCEAFĂRUL

POST RESTANT

Mai sînt cîteva ceasuri şi ne vom trage şi celălalt picior din anul 1988, ne vom face iluzii, urări de bine şi de sănătate, cum se cuvine, „cele rele să se spele, cele bune să se adune", ne vom împărţi sau despărţi de iubirile noastre, puţine sau multe, cum au fost ele în acest an, vom scădea din amăgiri dezamăgirile noastre, vom aduna cele ce am învăţat cu cele ce nu vom învăţa niciodată, vom fi veseli, tovarăşi, vom avea umor şi nu ne vom plînge decît de durerile de cap şi de inimă după atîta petrecere şi trecere prin lume de unul singur. De aceea, pentru a mulţumi pe toată lumea, pentru a nu lăsa o poartă mofluză în dreptul celor care şi-au pus viaţa şi speranţele în scris, celor care le răspundem din an în an sau deloc, şi de data asta le vom dărui rubrica noastră odată cu dorinţa de a-i vedea sănătoşi, bogaţi şi fericiţi la masa noastră, gata mereu să plătească toată consumaţia. La mulţi ani !

★

FĂNUŞ NEAGU, comuna Doina, Bucureşti. Am primit manuscrisul cărţii dvs. „Cartea cu neprieteni" prefaţată de Ion Iuga. Iată, reproducem din ea, la întîmplare : „...Pe Nicolae Drăguşin îl urăsc atît de tare, încît, de fiecare dată cînd ne vedem, îl pun să plătească toată consumaţia şi-i dau să mănînce dude". Cu doar cîţiva duşmani e greu însă să-ţi faci o casă, dar ditamai opera ! Cît despre „Dracula", bănuim că este un roman autobiografic, din care vom încerca să publicăm la anul un fragment cu vampiri, ospătari beţi şi fotbalişti cinstiţi.

MIRCEA MICU, Arad — Drumul Taberei. Glezna pe care ne-aţi trimis-o aparţine unei doamne solide, blondă, cu părul rar, fără dinţi, cu un ochi albastru şi unul căprui, care merge la teatru numai cu soţul ei. În ceea ce priveşte întrebarea dv. „Unde se află Uniunea Scriitorilor ?", „vă precizăm că ea se află pe Calea Victoriei la numărul 115, deasupra restaurantului. Ca să intraţi în Uniune nu-i nici o problemă, dar ca să intraţi în restaurant trebuie să luaţi premiul Nobel.

GHEORGHE PITUŢ, Beiuş. Vă mulţumim pentru oile pe care ni le-aţi trimis, mai ales că pe una dintre ele o cheamă Marius şi e cam cheală, dar năzdrăvană. Nu vrem deloc să vă contrazicem, însă nu aveţi dreptate cînd afirmaţi că Balta Albă e un cartier mai mic decît Münchenul. Ne-ar interesa maşina dv., aşa că desfaceţi-o şi treceţi cu ea în geantă, pe la redacţie.

MIHAI UNGHEANU, Sieboziu. Am citit romanul dv. şi, exceptînd personajul principal, ni s-a părut interesant. Cum este vorba, înţelegem, de un ciclu, aşteptăm să-l terminaţi. Ne permitem numai să vă dăm o sugestie : fiţi mai dur.

PLATON, Grecia. Luaţi legătura cu Pardău, veţi afla lucruri interesante despre filosofia dv.

NICOLAE DAN FRUNTELATĂ, Mehedinţi. „Viaţa în limba română" poate să stea foarte bine lîngă „Viaţa deocamdată" şi chiar lîngă „Viaţa românească".

A. I. ZAINESCU, Aici, Buzău. Fiţi mai încruntat, altfel vi se văd ridurile cînd vă gîndiţi acasă. Schimbaţi maşina dv. cu maşina lui Pituţ, totul e să găsiţi ceva cu care să le transportaţi.

IULIAN NEACŞU, Post restant. Adresaţi-vă Gabrielei Negreanu.

Iulian Neacşu

Lacul, dracul şi burlacul

POEZIE PESIMISTĂ

A venit să treacă lacul
Vai de capul lui, burlacul...
Şi-apăru deodată dracul
Şi-n acelaşi timp şi racul.

Dă un şut atunci burlacul
Şi cad racul şi cu dracul,
Pune-o piedică şi dracul
Şi-a căzut în lac burlacul !

Vai, săracul ! Vai, săracul !
I-a picat şi-n apă sacul,
Dănţuie pe el şi dracul
Şi i-a prins în cleşte sacul

Racul. Şi le-a zis burlacul :
— Dacă nu-i aicea bacul
Cum să trec ca lumea lacul ?
Să te faci frate cu dracul ?

Şi-a plecat atunci burlacul
Fără să mai treacă lacul !
Şi-au rămas dracul cu lacul
Şi cu racul şi cu sacul.

Puşi Dinulescu

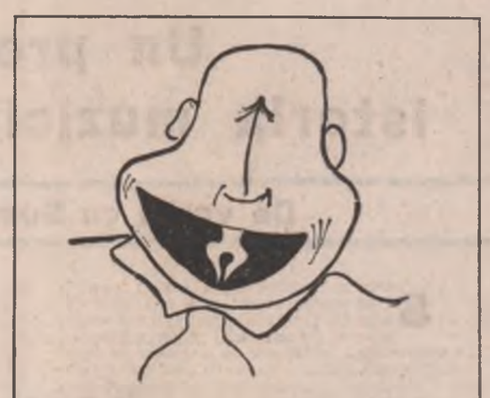

Rondelul negaţiei

Lui Fănuş Neagu

N-am fost nici eu nici tata boţi de cai !
Ce-am spus în povestiri e o minciună.
Să ne simţim în nopţile cu lună
Ca furii de cadine din serai.

Metafora mi-i laur şi cunună...
Cînd scriu sînt ca un rege peste rai.
N-am fost nici eu nici tata boţi de cai
Ce-am spus în povestiri e o minciună.

Îs veşnic cu amicii împreună...
Se ţin de mine toţi cu dreaia, scai.
Iar la Brăila fac pe străzi alai
Cu damigene... fiindcă-s poamă bună !

N-am fost nici eu, nici tata boţi de cai !

Constantin Atomii

POŞTA REDACŢIEI

ANTOLOGIA POŞTEI REDACŢIEI

● Cîteva precizări : mai întîi, nu este vorba de o „antologie" retrospectivă, ci de una — ca să zicem aşa — prospectivă, textele aparţinînd unor „transporturi" deocamdată inedite. Ne cerem scuze, aşadar, corespondenţilor care au alimentat uneori copios, de-a lungul anului, mai mult sau mai puţin voluntar, setea de haz a cititorului **Poştei** — ei şi-au produs efectul la timpul cuvenit. Cît despre producţiile de faţă, ele n-ar fi nici prea-prea, nici foarte-foarte, ci pe undeva pe la mijloc, pe muchia unde se-ngînă certitudinile cu incertitudinile şi risul cu opusul lui, aşa cum se şi potriveşte celor care dau cuvenitele tîrcoale (ambigue) poeziei. Cu toate şansele pe care unda de veselie care le străbate ne permite să le privim cu optimism.

LA MULŢI ANI !

Gabriela Negreanu

Ouă

m-am trezit cu muguri
în vîrful degetelor
şi privirea aduna polene
din irişii ochilor tăi
cred că a venit primăvara
iubito
de-acum matca timpului
va depune ouă
din care vor ieşi golaşe
clipele noastre de fericire

MARIN SIMA

Joc de copii

Ziceam că nu-i adevărat
Că ai plecat
Şi-n grabă te-ai înstrăinat.

Ziceam că încă ne iubeam,
Ne întîlneam
Şi cîte-n lună ne spuneam.

Apoi, din toate cîte-aveam,
Noi ne pierdeam...
...Nici nu plîngeai cînd eu muream...

PETRE ANDREI

Don'şoara Boboc

(ÎN RIMĂ ROTUNDĂ)

Patru zidari zideau
Cărămizi albastre urcau

Domnişoara Boboc
Îşi ghicea în ghioc. Pasivă

Mîţa parşivă, cu gesturi pioase
Îi torcea picioarele păroase

Zidarii umbră făceau
Mobila albă-o umbreau

Domnişoara Boboc
Zîmbea dobitoc.

Mîţa-Fiţa
Sufla tărîţa
Se mărea
Umbra
Sumbra

Zidarii cîntau
„Ţanţa, Ţanţa"

Domnişoara Boboc
Avea rude-n Constanţa.

Unda
Paparuda
Neagră ca aguda
Înnegrea şi funda
Rochiei nebune

Domnişoara Boboc
Avea chef de alune !

Se făcu tîrziu
Coperiş pustiu
Zgomot amorţiu
Zgîlţîind lumina

Domnişoara Boboc
Ghicea în ghioc. Totdeauna.

ŞTEFANIA SÎRBU

De la-nceput

O voi iubi de la-nceput. În zori de zi
Actor călcat de public în picioare
Ca un rastel nebun de jucării
Voi fi. Şi ziua — un rastel de soare

Şi-o voi iubi banal. Vreo zece lei
De lapte să ne-ajungă, şi de pîine
Presimte fuga-mi, are ochii grei :
O voi iubi de astăzi pînă mîine.

DAN MANOLE

Diverse

Eu cobor pe lîngă voi
Ca o lacrimă tăcută
Şi îmi vine aşa „diverse"
Să privesc la alţii-n burtă.

Şi cînd beau îmi aminteşc
De un cal neastîmpărat ;
Calul ăsta toată viaţa
Crinii toţi mi i-a mîncat !

IULIAN HOTAR

Caricaturi de Sorin Postolache şi Ando

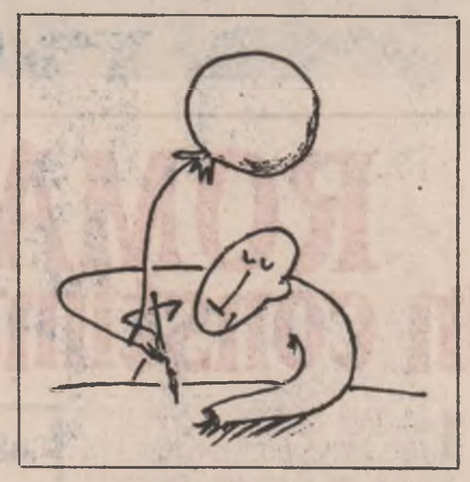

ZÎMBETE VECHI

Cota marinelor

Prin anii şaptezeci mai funcţiona în Capitală o grădină de vară alintată de petrecăreţi cu numele de Monj. Într-un revărsat de zori de acolo am pornit-o cu Păcă şi Pucă spre Cotroceni unde, în atelierul pictorului Antohi, ne aştepta o damigeană de pelinaş. Taxiul ne-a oprit undeva, pe strada doctor Lister, dar făcînd monetarul am constatat că ne lipseau un leu şi cincizeci de bani pentru a-l achita. Pictorul a coborît să aducă banii. Aşteptarea se prelungea, într-un tîrziu, prietenul nostru apăru aducînd cu sine o pînză cam de şaizeci pe patruzeci. Ajuns lîngă maşină îl rugă pe şofer să-l scuze, pur şi simplu nu avea cei un leu cincizeci şi, cum nu vroia să rămînă dator, îi oferea „o marină" în suma asta.

Foarte surprins, şoferul căută alene geamul, scoase mîna, luă pînza şi o depărtă puţin arborînd un aer de veritabil connaisseur. Apoi o înapoie pictorului.

— Nu, fraţilor, zise el rostogolind către noi o privire minioasă, mie să-mi daţi banii.

Din vina domnului François Villon

E toamnă, pe Calea Victoriei doamnele şi-au scos la vedere taioarele, prietenul meu, criticul N. Argintescu Amza, om rafinat şi de gust, nu le vede. Mă trage după el spre fosta sală de expoziţie Apollo, unde expunea pictorul Benone Şuvăilă. Venim de la Casa Scriitorilor şi discutăm despre Villon. „Discutăm" e un eufemism, dinsul vorbeşte, pasionat, emfatic, cu dezinvoltura unui frenetic îndrăgostit.

În faţa cafenelei Nestor ne întîlnim cu un domn înalt, ce venea din sens invers.

— Omagiile mele, maestre.

La auzul cuvîntului maestre, Domnul Amza se opreşte din perorat, aruncă o privire circulară şi, zărindu-l pe cunoscut, se ridică pe vîrfuri.

— Ce plăcere, ce mai faci drăguţă, spune repede că mă grăbesc, trebuie să ţin un spici la un vernisaj. Fă cunoştinţă cu prietenul meu, e scriitor.

— Păi, nu prea bine.

— A, da, perfect, excelent, mai departe.

— Tocmai m-am întors de la Brăila.

— Ee, bun, perfect, mai departe. Dar ce-ai căutat acolo ?

— Ce să caut, mi-am îngropat mama.

— Bun, perfect, excelent, mai departe.

Ştefan Stoian

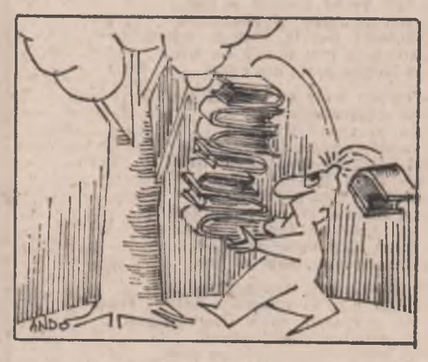

SĂ RÎDEM CU EI...

● „Se pare că de-aici e la fel de uşor să cazi în sus ca şi în jos." (M. Ţvetaeva).

● „Privirea ei mă scălda în bunătate. Era ură curată." (R. Gary).

● „Calul mai ales m-a făcut fericit. Cu el aproape că am terminat şampania." (Y. Berger).

● „Excelentă pianistă, stăpîneşte patru limbi." (I. Ianoşi).

● „...Într-un cuvînt, un cal cum foarte puţini bărbaţi se văd." (M. Druon).

● „De fiecare dată, crizele de copită mi-aduc înaintea ochilor..." (M. Constantinescu).

● „Fetiţa de patru ani, adică dona Frasquita, se apropia de treizeci." (P.A. de Alerçon).

● „Este evident că după cum o broască pusă în anumite condiţii face cutare sau cutare prostie, tot aşa şi o englezoaică, la 30° deasupra lui zero, devine geloasă." (J. Camba).

● „Înaintam aşa printr-o regiune care nu era nici de dealuri, nici de şes, într-o noapte nici întunecoasă, nici luminoasă, cît despre mine nu eram nici veselă, nici mîhnită." (M. Webb).

● „La friptura de viţel cu sos de roşii servită de valeţii înfiretaţi în platouri mari de argint..." (M. Diaconescu).

● „Cînd va fi tată, domnul Iunian va fi cel mai mic dintre copiii domniei sale." (T. Arghezi).

● „Sîngele i se aprinde şi-n locul intelectualului încoltează în el un om nou, bărbatul." (M. de Unamuno).

● „Desigur că o veche şi bogată vilă italiană este deosebit de autentică atunci cînd printre tufişurile de trandafiri zace un prinţ mort." (Th. Wilder).

● „Jobenele mi se par atît de înşelătoare : e ca şi cum ai purta pe cap o cauză pierdută." (J. Galsworthy).

● „Sinii ei erau definitivi ca două pietre şi îşi întindea mîinile greoaie..." (P. White).

● „Nu-mi pasă la ce instrument cînţi — îi spunea ea — numai să cînţi cu picioarele lipite." (G. G. Márquez).

● „Avea un mers oarecum de călăreţ, care, pentru o femeie de patruzeci şi şapte de ani, era fără consecinţe." (H. de Balzac).

● „Te duc la un doctor de inimă că am unul căruia îi duc ficat." (M. Duţescu).

● „Un drum, dacă te opreşti la mijlocul lui sau mai înainte de ţintă, înseamnă că nu l-ai dus la capăt." (A. Gide).

● „În sfîrşit, niciodată n-a fost un incendiu atît de pustiitor, ca să nu mai rămînă cîte ceva şi pentru alt incendiu." (L. A. Seneca).

● „Nimicea pe toţi duşmanii patriei, chiar şi pe cei bine intenţionaţi". (L. Feuchtwanger).

● „Dacă sînteţi cumva prost, în ce fel să fiţi poftit afară ?" (Stendhal).

● „Îndrăznesc s-o spun : omul gol-goluţ nu poartă vestă brodată !" (Le Corbusier).

● „Domnul Sassi a murit în Caucaz, domnul Lidolt în Germania, doamna Milos în casă, privind un film la televizor." (L. Ciocârlie).

● „Nimeni nu a văzut niciodată un ciine făcînd cu altul un schimb de oase echitabil şi deliberat." (A. Smith).

● „Frumosul pur şi simplu se comportă în raport cu uritul ce deţine negativ, căci el este numai frumos, în măsura în care nu este urît, iar uritul este urît în măsura în care nu este frumos." (K. Rosenkranz).

Remarcate de Mircea Constantinescu

Parodii de Mircea Micu

MARIN SORESCU

În ziua a şaptea la Lilieci

— Nu prea ştii nepoate cum îi cheamă şi ce fac
ăştia duminica cînd n-au ce lucra şi pînă
şi bunul Dumnezeu doarme şi-n locul lui
e de serviciu Sfîntul Petre ?
Păi, îl văzuşi pe ăla de trecu ? Pe Zdrîngă
zis Grecu
ăl ce şade lîngă Maria Fufuloanea
de-i surăă
din cauza clopotelor, ăsta doarme într-un
sicriu
că zice el către vecinu-său Nae Pirţăraru,
mă,
cînd o veni aia cu coasa să mă găsească
gata instalat
să nu mă mute babele de ici colo zicînd
că vor să
mă spele. Să le ia naiba de cotoroanţe
că n-am
nevoie să mă spele ele că eu şi mort
mă gîdil.
Pirţăraru nu vorbeşte cu Ionică Lambă
zis Ştiucă
fiindcă nevestele lor, Mărie-mică şi
Mărie-mare,
surori fiind şi taică-su beat le-o botezat
la fel ;
nici ele nu vorbesc una cu alta. Uite-l şi pe
Popa Penteleu zis Mortul, ăsta de cîte ori
îngroapă
pe cîte unul se aruncă peste sicriu şi cere
să fie
şi el îngropat ; al dracului şmecher popa,
rupe inima familiei şi la sutele şi le bagă
la C.E.C. ...
Stai acilea că mai trebuie să vină Zozo
cel Chior,
Poplingher Raţă, Izmene Sure zis Cocîrlă
ăla de
nu ştie tabla înmulţirii şi-l socotitor
la cooperativă,
Ştiubete, Fărfălău, Nară, ce te uiţi
ca prostu' ?
Nară a lui Căcărează ăl de nu s-a trezit
de la nuntă
şi cînd bea apă nevastă-sa chemă
salvarea de la
Băileşti ; Scovardă, Rapiţă Ghergheluş
şi cînd
om fi toţi mergem de margine să vedem
dacă a pus mîinuţa-în Turturoia de mămăligă
că vorba unuia : „pe mine ce mă intrigă
e dorul de mămăligă şi cînd o văd
pe cărpător
mă bag pe burtă de mor"—

PETRE STOICA

Ce visez cu cînd urcam

1.

Am visat că m-au ales preşedintele Uniunii
noastre

2.

Am visat că beau lapte dintr-un butoi de vin

3.

Am visat că mi-au furat bretelele în tramvai

4.

Am visat că m-au tuns un grup de textualişti

5.

Am visat că sînt logodit cu Sofica Manolescu

ION MOREA

Se duşcă...

Iar m-am întors acasă. Mi-e dor să consum
lapte.
Din toţi vecinii noştri unul mă cunoaşte
Şi fiindcă mă cam ştie de la televizor
Salută ostăşeşte : trăiţi domnu' „pericuroz" !
E cam puşlit curtea şi s-a strîmbat ostarca,
Pe cumpăna fîntînii cîntă alurea ţarca
Şi laviţa pe care-l cheam pe D.R.P.
Pe cînd eram mai june, s-a dus şi nu mai e.
Vecinii de pe stîlpi se duşcă pe rînd
Unii pe la oraşe, alţii se sub pămînt.
Cum mă-ntîlnea ei sara cînd le spuneam sonete
Şi se uitau cu sfîntă simţire pe îndelete.
Vine plîngînd la mine o tînără cadînă :
— Din poezia noastălalt am pierdut-o pe română...
M-a cam răsuit fetiţa cu vocea ei de ţîrc
Şi-ţi cere să mă scoată din cartea de citit.

GHEORGHE PITUŢ

Anul clar

Să ştiţi că mi-am vîndut maşina
Cu acte şi cu tot tipicu'
Să-l văd acum, bătu-l-ar vina,
Ce-o să mai scrie Mircea Micu.

Nu mi-o rămas nici măcar cricu'
Ce mi l-o împrumutat Petrina
Am dat prelata şi benzina
Să îl distrug pe Mircea Micu.

Că-u ieşi ce ocaziune
Unde vorbea, şi acăr ce
Pe stradă şi la Uniune
Vorbea tăt de maşina mé.

Dacă mai scrie înc-odată
Vă jur că-l dau în judecată.
Am acte că maşina-i dată !...

IULIAN NEACŞU

Conlabula

„Un ţăran trece strada / şi nu se asigură
neştiind că / toţi trebuie / să ne asigurăm la
Adas / dacă vrem să fim călcaţi / cu despăgubirile de rigoare / şi tocmai cînd trecea se gîndi /
ce bine este / în sat la ei / unde nu umblă atîta
omeuire / şi nici maşini nu trec decît / una pe
zi / şi ăla pleacă la oraş / şi nu se întoarce /
decît a doua zi / şi cum trecea el / pe roşu îl
văzu / nenea miliţianu / actele zise drastic /
şi ţăranul răspunse că / nu are acte că e de la
ţară / şi un ţăran trece strada / fără acte / a,
zise nenea miliţianu / dumneata eşti / ţăranul
despre care / am citit eu într-o carte / scrisă
de unul Iulian Ovidiu Moldevan / te rog să mă
scuzi / şi treci sănătos / şi vino şi înapoi tot
pe roşu / dragul de dumneata / scumpul nostru
erou de roman"—

IULIAN PĂUNESCU

Adio, şi nu [illegible]vinte

— Adio, cucoană, adio,
Chelnerul pe sare-l trasmiti
Mă face să cînt „cele mie"
Pe versuri din tragicii sciţi.
Să nu mă mai suni niciodată,
Mă lasă să sfîng ca un dac
Iubire pe vers detronată
Tu înger năpîrlit şi drac.
Acum cînd atom[illegible] arme
Amenîntă Terra [illegible]plit
Vrînd case şi poduri [illegible]darme,
N-am timp, madmaze[illegible]le iubit,
Mă cheamă o misie sfîn[illegible]
Să merg prin cătune acun.
(Dă tau şi cu munţii la trîn
Dar versuri mereu am să spun.
Uitaţi-vă, vine potopul,
Fiţi demni, mai săltaţi cozondraci.
Cinci sute bani ghiaţă plus potul !
(Cucoană, lua-te-ar toţi dracii).
Să nu mă mai suni niciodată
Ţi-am fost un iubit infidel.
Scrisoarea de lacrimi udată
Am rupt-o. Şi tu, fă la fel...
N-am timp eu de vorbe de soi,
Cînd Terra e-n prag de război !

ROMULUS VULPESCU

Într-o cafenea

Sînt la Murgu-Tureş
Într-o cafenea,
Nu-mi pasă de Iureş,
Eu beau cafea.
Mă gîndesc la tine
Şi n-am nici un ban
Ah ! de-ai fi cu mine
M.R. Iacuban (i).
Sînt la Tîrgu-Mureş
Şi te aştept.
Tot oraşu-i gureş,
Tu m-ai tras în pept.
De-or veni la plată
Şi-or să-mi ia livreaua
Ca un dac, pe dată,
Fac praf cafeneaua.
Nu văd de la mine
Nici sfanţu' nici francu'
Va plăti, în fine,
Totul, Traian Iancu.

P.S. Autorul rubricii Rememorări transmite cu ocazia Anului cel nou urări de bine cititorilor şi corespondenţilor. Precum şi celor confraţi parodiaţi.

Redacţia revistei „Luceafărul" mulţumeşte colaboratorilor săi tipografi, care i-au stat alături de-a lungul întregului an, şi le urează un călduros „La mulţi ani!"

ROMÂNIA în conștiința lumii

La ceasul sărbătoresc al aniversării Republicii, politica externă românească adaugă, la rodnicul bilanț al țării, la marile înfăptuiri ale națiunii noastre socialiste, noi și relevante argumente ale unei prestigioase prezențe planetare. România în anul 41 al Republicii, România Epocii Nicolae Ceaușescu se înfățișează lumii, nu numai ca o țară angajată plenar într-o impresionantă operă de construcție materială și spirituală, dar și în ipostaza de promotoare a unor valori și opțiuni profund novatoare în viața internațională, care, în esență, converg spre o regîndire și o recompunere a fizionomiei lumii prezente și a celei viitoare, în deplin consens cu aspirațiile de mai bine ale poporului român, ale tuturor popoarelor, în consens cu marile imperative ale progresului civilizației umane. În acest amplu proces, pe parcursul căruia România socialistă s-a afirmat ca o țară liberă și demnă în marea constelație a statelor lumii, implicîndu-se neobosit în eforturile de soluționare justă și viabilă a gravelor probleme care confruntă omenirea contemporană, o contribuție decisivă a avut și are președintele Nicolae Ceaușescu, patriot înflăcărat, personalitate proeminentă a epocii sale, ale cărui gînd și faptă revoluționară vizează, deopotrivă, ridicarea patriei pe noi culmi de progres și civilizație, dar și edificarea unei lumi mai bune și mai drepte, mai umane și mai fericite pe planeta noastră.

Să pornim de la o cifră : în anul 1947, anul proclamării Republicii, România avea relații diplomatice cu numai 25 de state. În 1965, anul Congresului al IX-lea al partidului, numărul acestora ajunsese la 67. Astăzi, România socialistă dezvoltă ample raporturi de prietenie și colaborare fructuoasă într-o multitudine de sfere de interes reciproc cu 155 de state de pe toate meridianele. Însăși această dinamică fără precedent — să reținem că în numai 23 de ani în sfera relațiilor externe ale țării noastre au fost incluse nu mai puțin de 88 de noi state — ilustrează generoasa deschidere spre lume a politicii externe românești, nelimitatele sale disponibilități pentru promovarea dialogului pașnic și constructiv, voința de intensificare a participării României la schimbul mondial de valori materiale și spirituale. Și nu în ultimă instanță, dorința fermă a țării noastre, a președintelui Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a aduce o contribuție proprie, specifică — prin ansamblul legăturilor noastre externe, prin conținutul acestora și prin principiile pe care le au la bază — la consolidarea climatului de destindere, înțelegere și cooperare între națiuni, la construirea, prin eforturi comune, a unei lumi a păcii. Înaltele solii de prietenie și colaborare purtate cu strălucite rezultate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, în zeci și zeci de țări de pe toate continentele, numeroasele întîlniri și convorbiri avute la București cu lideri politici din întreaga lume, au deschis, de fiecare dată, largi perspective relațiilor noastre bilaterale, au marcat, fără excepție, evenimente de prim rang ale actualității internaționale. Practica dialogului la cel mai înalt nivel, ridicată la rangul de element esențial al apropierii și dezvoltării unor legături reciproc avantajoase, așezarea la temelia acestor ample legături a principiilor calitativ superioare ale dreptului internațional, promovarea, în cuprinsul documentelor cu caracter bilateral semnate, a unor obiective de majoră semnificație pentru destinele omenirii, conferă politicii externe românești, fără îndoială, un pregnant caracter pilduitor, prestigiu și o amplă audiență internațională. Acționînd constant în direcția amplificării relațiilor cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, situare geografică sau potențial economic și militar, România face dovada vie a posibilității reale de a se întrona, în viața planetei, o politică nouă, de egalitate și respect reciproc, contrapusă și evident, preferabilă, anacronicei politici de forță, de dominație și exploatare, care practic nu mai corespunde noilor realități ale lumii. În egală măsură, țara noastră își aduce o contribuție apreciabilă la eforturile de rezolvare a problemelor globale și complexe care confruntă umanitatea acestui sfîrșit de veac și de mileniu. În această ordine de idei, nu întîmplător, pe primul plan al priorităților, România situează soluționarea urgentă, prin contribuția de voință politică a tuturor statelor, a problemei dezarmării și păcii, a edificării unei lumi lipsite de violențe, în care toate națiunile să se poată dezvolta în liniște și deplină securitate. Și în acest domeniu de fundamentală însemnătate al politicii externe românești, bilanțul este pe deplin edificator, în anii care au trecut de la proclamarea Republicii și îndeosebi în perioada ce a urmat istoricului Congres al IX-lea al partidului, România acționînd cu perseverență printr-o impresionantă suită de inițiative, propuneri și demersuri raționale, constructive și responsabile, pentru eliminarea pericolului unui cataclism atomic, pentru înfăptuirea neîntîrziată a dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare, pentru un climat autentic de destindere și înțelegere internațională. În cadrul sesiunilor Adunării Generale a Națiunilor Unite, la sesiunile speciale ale acesteia dedicate dezarmării, în cadrul reuniunilor general-europene, în alte importante forumuri ale diplomației multilaterale, țara noastră a avansat mereu idei noi, valoroase programe concrete menite a conduce la eliminarea norilor amenințători de pe cerul planetei. Caracterul oportun și necesar al inițiativelor românești, justețea și viabilitatea marilor noastre opțiuni afirmate în politica mondială și-au aflat în permanență confirmarea în înseși realitățile dinamice ale vremurilor noastre. Idei de pionierat, îndrăznețe, afirmate cu mulți ani în urmă de România, de președintele Nicolae Ceaușescu, au dobîndit astăzi o valoare axiomatică, fiind încorporate în gîndirea social politică a lumii de azi și promovate la scară planetară.

Teza inadmisibilității războiului în era nucleară, conceptul securității europene și al unității continentului nostru, abordările teoretice originale privind eradicarea rușinosului flagel al subdezvoltării și instaurarea noii ordini economice și politice mondiale, privind soluționarea problemelor ridicate de criza economică mondială, sublinierea imperativului soluționării pe cale exclusiv pașnică a problemelor conflictuale, al democratizării vieții internaționale sînt doar cîteva repere dintr-o atotcuprinzătoare doctrină a păcii planetare, elaborată în decursul unei prodigioase activități teoretice și practice de președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Și, departe de a se limita la simple abordări teoretice, România a înțeles și înțelege să acționeze concret pentru înnoirea lumii în care trăim, pentru adaptarea vieții mondiale la noile realități, pentru triumful nobilelor deziderate ale păcii și colaborării între popoare. Un asemenea act concret, cu valoare de pionierat l-a constituit astfel — spre a da numai un exemplu — hotărîrea, adoptată practic de întreaga noastră națiune, în 1986, de reducere unilaterală cu cinci la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare ale țării. Evenimentele au demonstrat și în acest caz importanța unor astfel de măsuri efective, o serie de procese ulterioare argumentînd că numai pe o asemenea cale, prin realizarea securității nu la umbra munților de arme, ci la nivele mereu mai scăzute ale înarmărilor, omenirea va putea păși pragul mileniului trei despovărată de cea mai înfricoșătoare amenințare generată de ea însăși, va putea să se înscrie pe traiectul unor procese pozitive, la care năzuiesc cu sinceritate oamenii de pretutindeni. Sînt acestea adevăruri pe care nimeni nu mai poate să le nesocotească și pentru care România înțelege să lupte cu vorba și cu fapta. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuprinsul strălucitei Expuneri din 28 noiembrie a.c.: „În spiritul acestei orientări principiale, îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului, țara noastră a desfășurat o politică externă activă, de participare la soluționarea problemelor complexe ale lumii, la lupta pentru dezarmare, pace și o largă colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială." Un bilanț bogat, un bilanț prestigios, așadar, și în domeniul politicii externe, la acest sărbătoresc ceas al aniversării Republicii.

Petre Aurelian

Poezie CUBANEZĂ de azi

ROBERTO FERNÁNDEZ RETAMAR

Testament

Într-adevăr, acești pantofi ai mei,
cămașa de pe mine și pantalonii
pînă și-această batistă, cine-ar putea
să le folosească mai bine ? Le știu
ca și cum ar face parte din mine.

Despre cărțile mele ce să mai spun ?
Subliniate și însemnate
pe margine cu citate și versuri,
— cred că doar eu le pot reciti —
în chipul celui ce pe-o veche hartă
străbate-o țară. Așadar acum
stăpîn deplin al facultăților mele
mintale și morale, și-n față cu gravul
pericol cu care ne luptăm, decid
să las toate sărmanele-mi bunuri,
toate, fără excepție, bob cu bob,

mie însumi, ce dracu. Așa încît
trebuind din nou să mă-ntorc potolit acasă
să pot să mă-ncalț cu aceiași pantofi
cu aceiași pantaloni să mă-mbrac
citindu-mi cărțile ce-mi sînt pe plac.

JOSÉ LEZAMA LIMA

O obscură pajiște m-ademenește

O obscură pajiște m-ademenește
fețele sale de masă strînse pe trup
în mine se învîrt, în balconul meu cald de somn

îi stăpînesc întinderea, nehotărîta
cupolă de-alabastru se reîntrupează
Deasupra apelor oglinzii
repede vocea în toiul a sute de drumuri,
amintirea mea se oferă surprizei :
cerbul ceresc, roua, văpaia.
Fără s-aud că mă cheamă
înaintez pe pajiște domol
cu bucurie-n noul labirint leit.
Acolo se zăresc faimoase resturi
o sută de capete, trîmbițe o mie de funcții
îi inaugurează cerul, a sa floarea-soarelui tace.
Stranie surpriza-acestui cer
unde pașii se-ntorc fără să vrea
și vocile răsună în centrul împlinit.
O obscură pajiște, iat-o trecînd.
Între cei doi, vînt sau hîrtie fragedă,
vîntul, vîntul rănit de-această moarte
magică, una și ruptă de sine
O pasăre sau altceva nu tresare.

FAYAD JAMIS

Vagabondul zorilor

(fragment)

Lumina palid-alburie acum îngălbenește
ca și cum vetrele ar prinde să se-aprindă
Trece-un soldat cu o valiză uriașă

Marina Munez del Prado (Cuba) : „Maternitate"

spre Gare de Lyon spre Egipt sau spre moarte
trece-o femeie pe bicicletă merge la lucru
cînd soarele e pînă la genunchi ca grîul
în fiecare zi la lucru pîn' la moarte
trece-un camion plin ochi cu vin cu larmă și cu zori

Pe Saint-Germain privesc vitrinele de librării
Cîndva o să-mi cumpăr și eu un bun dicționar
și operele complete ale lui Rimbaud
Pretutindeni cerșetori dormind, unul pare-un copil
între cap și cimentul trotuarului nu-i decît o tablă-nghețată
Mi-e poftă de-o cafea cu lapte mi-e foame și sete
zorii galbeni au un gust rău în cerul gurii
Parisul începe să se scoale, nu mai sînt un Robinson
mai degrabă un străin o fantasmă
mai degrabă un om nedormit
vagabond al orașului toamna în ...
în timp ce iubirea mea cu și-
scrutează culmile din Perei
sau cerul smălțuit al...e, asta-i tot,
Istovitele melc... să trăiești noua zi
după ce ...
... oraș și în inimă arde-o văpaie, aceeași.

În românește de Geo Vasile

JOSÉ PEREZ OLIVARES

Elogiu artistului

Cred în locuitorul enigmatic al peșterilor,
în foamea lui,
în teama sa logică, de fulger, de frig
și de moarte.
Cred în privirea sa — feroce uneori —
în ceea ce pe atunci nu erau mîini,
în trupul aproape gol,
acoperit în grabă cu blănuri de-animale.

Cred în cel ce-a umplut cu fantezie
pereții neprimitoarei Tassili
și care, în mijlocul pustiului,
fără a se crede artist,
fără a aștepta de la viață
decît bucuria soarelui,
a viețuit elementar și pur.

Cred în strălucirea stranie a ochilor lui
care, cu o sută de ani în urmă,
au fost fascinați pentru totdeauna
de insomnia bizonului.

REINA MARIA RODRIGUES

Călătorie în centrul pămîntului

vom face Enzo
doar o singură călătorie în centrul pămîntului
unde nu sînt — ca-n filme
nici monștri nici oceane nici laboratoare construite
de oameni din alte galaxii
doar timp
ce învăluie mica noastră mașinărie umană
muște ce devorează imaginile
o biată inimă neînțeleasă
și o mulțime de dorințe rămase
nici astă încăpere imaculat de albă, nici socotelile

nu vor călători cu noi
nici altul nu va merge-n locul tău
nici tu n-ai să mă poți salva
acolo-i tot ce ne-a cuprins :
un pic de tină și de minerai

dar poate moartea nu va fi

peste puțin va veni [illegible]
pe care toți îl așteptăm
și totuși de la ONU se anunță :
penurie de combustibil
criză de alimente dar arme suficiente
vile mizerie nevroză [illegible]
călătorii turiști... în centrul pămîntului
nici oceane nici laboratoare
nici construite
de oameni din alte galaxii
în timp ce tu te joci lumea suferă
și mii de oameni luptă să-ne-asigure nemurirea
deocamdată : viața
centrul călătoriei
ce pregătim.
focul ce luminează e al inimii tale
nu-l risipi.

În românește de Lidia Sofeca

CULTURA ROMÂNEASCĂ ÎN LUME

Un proiect: istoria muzicii românești

De vorbă cu Susumu Tamura

Susumu Tamura ne-a vizitat țara în mai multe rînduri și a fost unul din oaspeții prezenți cu prilejul recentului festival internațional „George Enescu". La simpozionul desfășurat pe probleme de enescologie și muzicologie generală, profesorul japonez a prezentat o comunicare interesantă, intitulată „George Enescu și Karol Szimanowsky, doi mari compozitori". Conferențiar la un Conservator de muzică din Tokio, unde susține cursuri de istoria muzicii și de sociologia muzicii, directorul Centrului „Karol Szimanowsky" din Japonia, membru al Societății Muzicologice din Japonia și membru al Asociației prieteniei japonezo-române, redactor în cadrul editurii unui Colegiu de muzică, Susumu Tamura iubește foarte mult arta românească și își propune să depună eforturi pentru a o face cunoscută în țara sa. Vorbește cu mare entuziasm despre esența umanistă a acestei arte. Susumu Tamura invocă frecvent termenul **inimă**, concept sintetic și central în filosofia tradițională a japonezilor, pentru a sugera sau exprima conținutul esențial și umanist al artei. I-am propus ca, ținînd cont de specializarea sa, deci din punctul de vedere al unui muzicolog, să ne vorbească despre cîteva lucruri care fac parte din fondul mărturiilor noastre de conștiință umanistă.

— Veniți din Japonia, țară emblematică pentru o spiritualitate care, pentru noi europenii, este diferită, „exotică", ciudată, stranie poate. În ce măsură credeți că e o simplă prejudecată și în ce măsură e o realitate această distincție între modalitățile noastre de a simți și vedea lumea și viața ?

— Important este însă altceva. Ființa umană ! Toți avem un lucru comun ; unul și același : ființa umană.

— Pentru un japonez, cît de diferită, cît de „exotică", de ciudată poate părea cultura europeană ?

— Nu, nu este exotică, nu este ciudată. Vedeți, noi japonezii avem o muzică tradițională ; dar muzica noastră tradițională este — desigur — deosebită de muzica europeană. (Bineînțeles, acum se fac simțite și noi tendințe în Japonia). Noi avem în Japonia o veche muzică pentatonică, spun asta pentru că și dumneavoastră ați vorbit adineaori despre pentatonie la George Enescu, iar europenii au, de asemenea, muzică pentatonică ; doar că acestea sînt diferite.

— Care sînt acele teme ale muzicii enesciene în care ne putem întîlni și recunoaște cel mai bine cele două sensibilități : japoneză și românească ?

— Să luăm, de exemplu, opera **Oedipus** : intriga... este **umană**. Astfel că atunci cînd auzim muzica lui **Oedipus** sîntem adînc impresionați, prin umanismul ei ; înțelegeți ? Muzica lui Enescu nu este așa de „exotică" cum ne-am fi așteptat noi să fie. Ne este foarte apropiată, proprie.

— Ce identifică, ce simte un japonez în această muzică ?

— Noi, japonezii, deasemenea putem înțelege expresia enesciană a melodiei. Ea are ceva de nostalgie, și de melancolie. E ceva foarte adînc și foarte uman în această muzică. Este ceva de **inimă**. Aceasta ne aparține și nouă, japonezilor.

— Cum ați ajuns dumneavoastră personal în contact cu cultura românească, cu muzica noastră ?

— Ar trebui să vorbesc foarte mult despre aceasta ; deoarece, acum 18 ani am venit aici pentru prima dată, ca invitat al organizației muzicale. Am întîlnit pe Ion Călinoiu, pe Tiberiu Alexandru, și pe Zeno Vancea, pe Wilhelm Berger și pe alții. Desigur cunoșteam bine muzica lui Enescu ; așa că, am discutat despre această muzică și despre muzica contemporană românească cu Zeno Vancea, Wilhelm Berger și cu alții. Am fost în mod deosebit interesat de muzica românească deoarece toți creatorii ei procedaseră în cel mai bun mod pentru ca să întemeieze propria muzică națională românească. Deci nu una provincială ci universală. Iată de ce am eu o mare simpatie pentru toți acești creatori. Deoarece și noi japonezii, la fel, facem tot ce putem mai bine pentru ca să atingem același scop. Iată de ce am putut avea încredere în creatorii români, în muzica românească din toate timpurile.

Acum douăzeci sau douăzeci și cinci de ani, de exemplu, am ascultat cîteva cîntece populare din Maramureș ; muzică păstorească, „a oilor", muzică de nuntă, cîntece de cununie. Am fost atunci într-adevăr adînc, foarte adînc impresionat de muzica populară. Și atunci am început să ascult mult mai mult folclor și muzică contemporană românească. Lucrări, spre exemplu, scrise pe motive populare ; sînt foarte interesante. Am fost foarte impresionat de caracterul muzicii dumneavoastră.

Recent, eu am ținut o conferință despre muzica populară românească și despre muzica românească contemporană. Bineînțeles, și cu acest prilej, am insistat asupra muzicii lui George Enescu, care este **inima** poporului român, adică această muzică ce **este** inimă, o expresie adîncă, de inimă, a ființei umane. Și noi japonezii, de asemenea sîntem în mod adînc de partea acesteia, sîntem în favoarea unei asemenea redări, al unui asemenea conținut pentru substanța și expresia muzicală.

— Vorbiți-ne puțin despre muzica din țara dumneavoastră.

— În Japonia sînt acum două curente în muzică : primul, este pentru muzica europeană și, al doilea, care este atașat desigur de muzica tradițională și de muzica populară. Dar aceasta din urmă are o savoare diferită, este diferit conservată și are un conținut diferit. O reală și foarte gravă problemă este însă faptul că nu toată lumea, poporul, are acces la muzică. Există foarte mulți oameni care nu pot să intre într-o sală de concert, să asculte muzică. Aceasta e o mare problemă.

— Cît de cunoscut este George Enescu și muzica lui, simfonismul românesc în general, în cercurile muzicale, ale melomanilor și muzicologilor din țara dumneavoastră ?

— Acum vreo zece ani o casă japoneză de discuri a vrut să publice o înregistrare „Columbia" cu opera **„Oedipus"** a lui George Enescu. Eu am scris atunci despre **„Oedipus-ul"** lui George Enescu, despre muzica lui George Enescu și despre muzica contemporană românească.

Cam cu zece ani mai în urmă am avut ideea de a scrie o istorie a muzicii românești ; dar nu e așa ușor de scris așa ceva — cred că vă dați seama — pentru un japonez. Deci nu am putut nici pînă acum să scriu această istorie a muzicii românești. Dar acum, **trebuie s-o scriu** ; această carte despre însăși istoria României. Pentru că în România, un asemenea curent și caracter creator, care cuprinde, care leagă muzica lui Enescu și muzica contemporană, este în floare. Noi, japonezii, avem nevoie de exemplul, de cunoașterea acestei arte românești. Muzica românească este foarte plină de spirit. Dar japonezii nu o cunosc așa de bine, nu o cunosc îndeajuns. Deci trebuie să scriu istoria muzicii românești ! Asta e **datoria mea !**

Prezentare și interviu realizate de Marin Marian

REVISTA STRĂINĂ

● **ANUNȚAM ÎNTR-UNUL DIN NUMERELE TRECUTE** apariția, la Berlin, a volumului biografic al soților Wera și Claus Küchenmeister dedicat lui Bertold Brecht. Acum aducem în atenția cititorilor o nouă lucrare consacrată vieții și creației marelui om de teatru german, datorată lui Werner Mittenzwei și publicată la Aufbau Verlag, Berlin und Weimar.

Autorul reia o serie de idei expuse în lucrarea sa de dizertație consacrată lui Brecht, susținută în anul 1958 și care, încă de atunci, a trezit opinii contradictorii în rîndul criticilor de teatru atît din R.D. Germană cît și din R.F. Germania. Volumul lui Mittenzwei, intitulat **„Viața lui Bertolt Brecht sau Cum să dezlegăm enigmele acestei lumi"**, este o biografie obiectivă. Autorul nu se oprește doar la aspectele majore lesate de viața și opera lui Brecht ca dramaturg, poet și luptător antifascist, ci ne prezintă un remarcabil tablou al epocii, al condițiilor social-politice în [illegible] care marele om de teatru s-a [illegible] integral [illegible] care trece prin [illegible] nimentele care l-au [illegible] tic. În [illegible] numeroase legate de [illegible] lui sau; al [illegible] care nu au [illegible] de greșeli.

La [illegible] a [illegible] numit [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible]